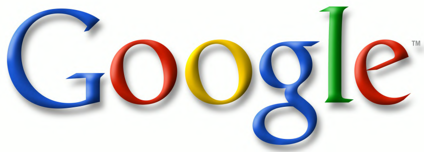

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

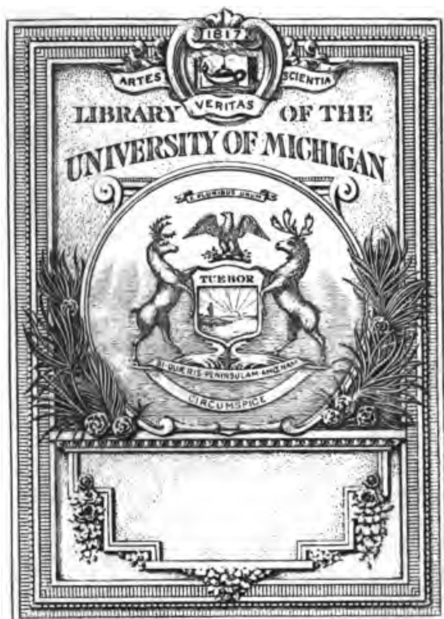
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

DD
165
.A39
1791

8

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

twrtého,

na prwnjho.

aný léta 1555.

dorfu

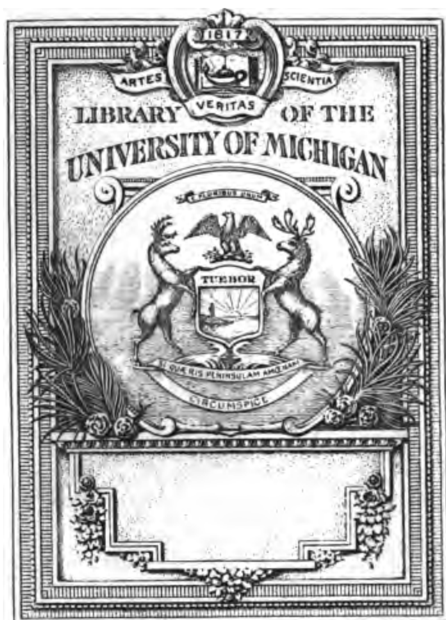
rátora w markrabstwj

ázky přetisstěný

emsy, léta 1791.

8

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

Žiwot
cýsaře Karla čtwrtého,
a krále Českého toho gména prwnjho.

Z starého českého spisu wydaný léta 1555.

od

Ambrože z Ottrsdorfu

na Lipůwce, krále geho Milosti prokurátora w markrabstwj Morawském.

S weyklady Fr. F. Procházky přetisstěný

w Praze,

prací a nákladem Fr. J. Tomsy, léta 1791.

DD
165
A39
1791

Newděčnibychom byli, kdybychom sobě Karla čtwrtého neważili. Weliceť o Českau zemi pečowal, a snażnost geho Čechům prospěla. Seznáť to, kdo geho żiwot pilně čjst bude; y rozumu a opatrnosti mu přibude, a dobré češstině lépe zwykne. Tohoť Čechům nynj nemálo potřebj, aby Čechy zůstali, a swého národu nepřeznili; nýbrż wżdy wjc geg welebili.

Co kde chybného, temného, neb giż neobyčegného w staré knjżce bylo, náš wysoce včený Čech, Františšek Procházka, naprawil, wyswětlil, připomenul.

Fr. F. Tomsa.

P Z W

Vrozenému a statečnému rytjři,

panu Přemkowi z Wickowa

na Prusynowicých, podkomořjmu marg-krabstwj Morawského, pánu a kmotru mně přjzniwému.

Před nedawnjm časem, mage s wassj Milostj shledánj na Prusynowicých, když mezy mnohým a rozličným nassjm spolu rozmlauwánjm, včiněna byla důmjnka o swaté a slawné paměti cýsaři Karlowi čtwrtém toho gména, králi Českém prwnjm, a gisté prawém (gakž někdy bylo powědjno o cýsaři Augustowi) otcy wlasti swé, tu přitom ráčili ste mi vkázati knihy

X 3

pargamenowé, staródawnj čeſſtinau pſané, obſahugjcý w ſobě žiwot, a některé ſlawněgſſj činy toho přeſſlechetného cýſaře Karla, což on ſám o ſobě byl někdy ſepſal, a potomkům ſwým cýſařům, a giným králům čeſkým po ſobě k wyučenj a k weyſtraze, pozůſtawil. Gá pak pro láſku tak ſlawného pána, a gazyku čeſkého, neb ſlowanſkého prawého milownjka, ten a takowý ſpis s welikau wděčnoſtj a pilnoſtj ſem přečetl, a poruzuměw tomu, že knjžka ta gednomukaždému k přečtenj welmi užitečná y proſpěſſná geſt, umjnil ſem gi pod gménem waſſj Miloſti na ſwětlo, a mezy lidi k wytiſſtěnj wydati, mage k tomu negednu, ale mnoho přjčin ſluſſných. Aby pak žádné giné nebylo, aſpoň ale pro tu ſamu, aby žiwot tento pána tak ſlawného, tak ſnadně k zmrhánj ſkrze wálky a rozličné proměny, kteréž ſe w tomto ſwětě wſſem wěcem přiházegj, nepřiſſel, poněwadž wſſickni wjdjme, že w něm nikdyž nic ſtálého, trwánliwého, a pozůſtáwagjcýho, nenj,

ale wſſecko ſwým čaſem, neyprwé k proměnám, k změněnj, a napoſledy y k zahynutj ſwému přigjti muſý. Neywjce pak k tomu pohnut ſem přjčinami, kteréž w předmluwě toho ſpiſu nacházým. Když ty pilněgi v ſebe rozwažugi, nemohu ſe tomu doſti nadiwiti, gakými dary a ctnoſtmi od Pána Boha wſſemohaucýho, ten pán w tomto ſwětě nadewſſecky giné powýſſený, okráſſlen, a obdařen byl, když netoliko o ſwau milau duſſi, o ſwé milé a wěrné poddané ſtaroſtliwau, a práwě otcowſkau péči wedl, ale také ſewſſj pilnoſtj o to přemeyſſlel, aby přjkladem ſwým cýſařům řjmſkým, a ſwým potomkům králům čeſkým, anobrž y wſſem giným kteřjžkoli gaké wládařſtwj aneb panowánj nad chudými, a ſobě poddanými lidmi w tomto ſwětě magj, giſtého prawidla, a gako regimentu pozůſtawil, gakby předkem ſami, a gedenkaždý w ſwém powolánj o báznj Božj kráčeti, a trwati měli; potom pak lid od Pána Boha ſobě ſwěřený, w pokogi,

w láſce, w ſwornoſti, a w ſprawedl=
noſti, otcowſky zprawowati hleděli.
Neb na ten čas ſa neyſlawněgſſj w
tomto ſwětě pán, poznal ſebe člowě=
kem býti, poznal ſe padlým býti, po=
znal ſe ſmrtedlným býti, a že ſe w
prach a w popel ſewſſj tau ſwěta to=
hoto ſláwau teydáž muſý obrátiti,
když cýl wěku geho, od Pána Boha
gemu vložený přigde, a když vředníj=
ka ſwého Pán k včiněnj počtu powo=
lati račj. Tohoť geſt mu tělo ani
krew giſtě nezgewilo, muſylť gi to=
ho odtud, a od toho miſtra nabyti
proſtředkem wjry z ſlowa Božjho,
kterýž bogjcým a ſebe wzýwagjcým
vděluge darů, pokudž a gak račj.
Neſmeyſſlel o ſobě tak, gakoby wždy=
cky a wěčně měl žiw býti, aneb po
rozdělenj duſſe s tělem w nic ſe obrá=
titi, a hned nicſmrž owſſem nebyti,
gako někdy Epikurowé, a mnozý tech=
to čaſů Saduceowé, kteřjžto magj
ſtatky a lidi chudé k zprawowánj ſobě
od Pána Boha do čaſu ſwěřené, gak
s nimi nakládagj, gaké autiſky nebo=

hým činj, downě tak sobě počjnagjc, a s swými wěcmi tak zacházegjc, gakoby neb na wěky žiwi býti chtěli; a neb o nesmrtedlnosti, wěčném a blahoslawenem žiwotě, item, o hrozné pomstě Božj, kteráž takowým dračům připrawena gest, nic nedrželi, ani wěřili. Kdožkoli čjsti bude předmluwu cýsaře tohoto, snadno porozumj, gak střjdmě on sám o sobě, y o slawě swěta tohoto přemeyšlel, gak na Pána Boha y na poslednj wěcy pamatowal, když s takowau pilnostj a snažnostj swých potomků k spprawedliwým saudům, k milosrdenstwj nad chudinkau, nad nuznými, padlými a ponjženými lidmi napomjnal. Item, když od smilstwa, peychy, lakoty, lakomstwj, vkrutenstwj, nesprawedliwého dranj, a od wšelikých giných neprawostj, budaucý pomstau hroznau Božj odhrožowal, pooštřuge wšecky swé powýšenosti, a wšecky slawné swěta tohoto na Pána Boha, kterýž ge k takowému důstogenstwj powolati ráčil, wždycky pamatowali, k poddaným swým

milostiwě, přjwětiwě, ochotně, a laskawě se chowali, tak aby za těmi a takowými přjčinami poddanj gegich raděgi ge milowali, nežliby se gich hrozyti a děsyti museli, nápodobně gako maličcý a newinnj ptáčkowé, před ostřjssem, vtjkati, padati, strassiti, a skrýwati se musegj. A w prawdě čistát gest wěc pán, aby sprawedliwě, milostiwě, a dobrotiwě k swým poddaným se chowal: poddanj pak pána swého we wssj poctiwosti aby měli, a drželi, a geho gakožto swého ochrancy vpřjmně milowali, a kdyžbykoli potřeba nastala, we wssem náležitém hrdlem a statkem geho zastali. Kdežkoli se to dwé spogené, při wětssj y menssj wrchnosti nacházý, tu nemůže než dobře býti, sstastně se wésti, toho králowstwj, knjžetstwj, neb panstwj, nemůže než sláwa, čest, y wssecko giné dobré wzhůru gjti, wždy wjce a wjce se rozmáhati: kdež toho nenj, wssudy wssecko na hrůzno časem swým gde, a naposledy owssem mizý y klesá: Nechť gest toho ale přj-

klad wzat na tomto cýsaři swatém a Pána Boha bogjcým, ten že se Pána Boha předkem bál, potom poddané swé sprawedliwě, rozssafně, a pokogně zprawowati chleděl, za swého kralowánj králowstwj České tak rozssjřil a oslawil, že se o něm w prawdě to může powědjti, čjmž se gest někdy onen cýsař Augustus před senátory řjmskými (gakž o tom Suetonius pjsse) chlubjwal, že gakž on po předcých swých město Řjm cyhelný vgal, a geho mramorowého swým potomkům pozůstawil: tak tento cýsař Karel čtwrtý, po swých předcých, vgal králowstwj České skrowné, a gako hliněnné, pozůstawil ho pak, potomkům swým slawného, rozssjřeného, a gako zlatem stkwaucýho. Wjce o tom psáti nechcy, samo králowstwj České a na onen čas sláwa geho můž býti hodným swědkem, gakého gest pána z milosti Božj na onen čas dosslo, a dostalo, gistě prawého otce wlasti swé, a gako latinjcy řjkagj: Patrem patriæ.

Tuto pak knjžku tak užitečnau a tak od pána w tomto swětě wyswe- ssenêho sepsanau, můg zwlásstě milý pane podkomořj pod gménem wassj Milosti na swětlo wydáwám, a wassj Milosti y wssemu rodu gi připisugi; gedno proto, abych za mnohá dobro- dinj a lásku, kterauž sem wždycky od wassj Milosti k sobě wpěgjmnau býti po- znal, něgakého znamenj wděčnosti mé y pro budaucých potomkůw památku na sobě ukázal; druhé proto, ponewadž rod wassj Milosti w margkrabstwj Morawském slawný a welmi starožit- ný gest, kterýž od několika set let, gakž paměti staré a hogné se nacházegj, w čas wálek y pokoge, pro obecnj dobré práce weliké, užitečné, y pro- spěssné, wždycky wedl, a tomuto cy- sařj Karlowi předkowé z rodu wassj Milosti platně a wěrně slaužili, aby také tohoto pána tak slawného, sta- rožitného, národu českého y morawského laskawého práce a napomenutj účasten byl. Neboť když gest cysař Karel z Řjma s korunowánj swého do Czech se nawracowal, a w městě ke=

čeném Pisys, w Wlaské zemi, za některý den lid swůg wálečný od sebe rozpustiw, některých znamenitěgssjch při sobě zanechaw, odpočjwal; tu obywatelé předřečeného města, zradu složiwsse, nočnjm časem zapáliwsse dům, w kterémž byl cýsař, vtok naň včinili, naděgjc se mocy sen dosti mjti. A wssak z wůle Pána Boha s tjm malým počtem cýsař nad nimi swjtězyl, a ge porazyl, w kterézto bitwě pro cýsaře pána swého Bohuslaw, ginak Bussek z Wickowa, kterýž na Strážku w tomto margkrabstwj obydlé swé mjwal, gak statečně a rytjřsky gest bogowal, a gak osobau swau cýsaři platen byl, w kronykách se obssjrně nacházý. Ačkoli wassj Milosti rod Wickowský před cýsařem Karlem, mnohem wjce než odedwau set let wždycky wzácný byl, gakož pak Wicek, kterýž hrad Wickow w Morawě postawiti dal, člowěk znamenitý, rodu po předcých swých starožitného, byl gest neypředněgssj radau, a heytmanem nad lidem Morawským, a

Kunrada margkrabě Morawského, o kterémžby se mnoho dobrého psáti na=ssło. Ale zanechagjc přjkladůw sta=rých, kterýchžby mnoho bylo, zdaliž sme ted za naśśj paměti neměli pana Wyléma z Wickowa, neywyšśśjho hofrychtýře tohoto margkrabstwj, wlastnjho bratra waśśj Milosti, člo=wěka rozumného, sprawedliwost mi=lugjcýho, pořádku margkrabstwj to=hoto welmi powědomého, a ku po=diwu pamětliwého, kterýž z tohoto swěta, podlé wěku seśślosti sa od Pána Boha powolán, dobrého gmé=na, chwalitebného připomjnánj, a pa=mátky wěčné po sobě pozůstawil. O waśśj Milosti pak znamenitých, pro=spěśśných, a vstawičných pracech, kte=réž pro dobré a vžitečné geho milosti králowské, y země této s vbljženjm nemalým zdrawj swého, wésti a wy=konáwati ráčjte, gest wśśem wůbec wědomo. Od lidj mnohých zde na tom=tomto swětě odplaty hodné, nenj oče=káwati, poněwadž mladj Ssalomau=nowé, kterýchž nynj dosti gest, y ney=

lepšj skutek, we zlý obrátiti řemeslně vmégj. A nápodobně gako těch genž se na sluncy procházegj, stjn wždycky následuge, tak také za lidmi hodnými a w ctnostech wywýšenými, záwist a nepřjzeň chodj. Ale y ti vtrhači časem swým, co snih před sluncem zmizý, a swau odplatu wezmau. Nic méně to gméno a powěst dobrá, kterauž ste sobě předkůw swých w tom následugjc od mladosti, až do těchto sesslých let dosýcy ráčili, neomře, nýbrž odewssech dobrých připomjnána, a ochraňowána bude. S tjm se wassj Milosti poraučjm, a za to žádám, že tuto knjžku y aumysl můg při tom dobrý wděčně přigjti račjte. Ačkoli sem w nj několik slow (na kterýchž také mnoho nezáležj) omylně napsaných nassel; ale poněwadž w tom starém pargamenowém exempláři tak psáno bylo, newidělo mi se té staré čessting měniti *), ani co swého k tomu při-

*) Ani teď se wjc nezměnilo, krom že au místo ú, ů místo o neb uo, ey místo ay, j též ya,

dáwati. Datum we čtwrtek po slawném hodu narozenj Krysta Pána, léta M.D.LV.

Ambrož z Ottrsdorfu
na Lipůwce, krále geho Milosti prokurátor
w margkrabstwj Morawském.

ne místo ij se postawilo, ačkoli se někde ij místo ya, ne ponechalo. A leč se patrně widělo, že pjsař neb tiskař chybil, to se opravilo. Spis wšak o korunowánj krále Českého zadu přiložený, na wšech těch místech, gichžto w starém wydánj nemálo, kdež smyslu buď prawého aneb dokonce žádného nebylo, z gednoho starého latinského spisu, hned nahoře w textu někde opraven, někde pak lépe přeložen gest.

Tuto se počjná předmluwa, o žiwotu Karla cýsaře řjmského čtwrtého, a krále českého prwnjho.

Kapitola prwnj.

Sedjce na sstastných nassjch dwau králowských stolicých, dwogj tohoto swěta žiwot můžme poznati, a který gest lepssj, ten sobě wywoliti a). Když dwogj obličeg w podoben-

a) Nápis aneb přjpis tohoto žiwota w půwodnjm latinském spisu, zwlássť w těchto slowjch: Secundis sedentibus in thronis meis binis, welmi temný a neswětlý gest; a w každém téměř slowě na dwě strané tak se wáži, aby nebylo na čem konečně se ustanowiti, a neyměně paterý smysl připaussti; gakž tomu z wypsánj celého toho nápisu každý, kdož latinskému gazyku se naučil, snadně porozumj: Carolus IV. Romanorum & Bohemiæ rex &c. secundis sedentibus in thronis meis binis, binas mundi vitas agnoscere & meliorem eligere. Secundus wyznamenáwá rowně tak druhý, gako sstastný, a tak toto slowjčko tento překladač, genž tomu nápisu nasskrz nerozuměl, slyssel. Freher, genž tento žiwot Karlůw latině wydal, a po něm giný, secundis rozuměli na syny Karlowy, Wácla-

stwj widjme b), paměť o obau žiwotech máme. Neb gakož obličeg, kterýž widjme w zr:

wa a Zygmunda: ale Zygmund nebyl gesstě na swětě, když tento žiwot od Karla gest psán: nebo Zygmund narodil se léta 1368, gessto žiwot tento giž léta 1363. čten a přepisowán byl, gakž z podpisu při koncy tohoto žiwota napsaného, a gak saudjm, z nějakého pjsaře péra posslého, widěti. Prawý, zdá mi se, a wlastnj Karlůw rozum toho připisu gest tento: Karel čtwrtý, řjmský a český král nástupnjkům (wnukům, potomkům) swým, kterjž na mých dwau králowských stolicých po mně seděti budau, dwogj tohoto swěta žiwot poznati, a který gest lepssj wywoliti, dolož, žádá, tak aby rozuměno bylo: žádá nástupnjkům swým dwogjho na tomto swětě žiwota poznánj, a toho který gest lepssj, sobě wywolenj. Kdo w latinských připisých oněch wěků zběhlj gsau, ti tomu, že se tak doplniti má, snadně porozumj. Secundus pak, buď s doloženým, buď s dowtjpeným slowjčkem hores, wyznamenáwá v spisowatelů prostřednjch wěků wnuka, (Du Fresne Gloss.) tak aby to slowo netoliko na syny, ale y na wnuky a na wssecky nástupnjky z Karlowa rodu slysseno bylo. Důwody toho smyslu máš njž, w kap. 2. Když pak kralowati budete po mně, okrásseni gsauce králowskau korunau, a opět w kap. 3. Potomkům swým wypsal sem slowa nahoře položená ꝛc. a hned na to: čjm wjce otcowé a předkowé wassi o tom wyprawugj.

b) Narážj na modlu řjmskau Ianus bifrons řečenau, kteráž dwůg obličeg měla, geden na

tadle, prázdný a nic gé, tak y hřjssnjků žiwot nic gest. Protož swatý Jan Ewangelista we čtenj prawj: Bez něho včiněno gest nic. Ale kterak včiněno gest nic djlo hřjssnjka, když on ge včinil? hřjch včinil, ale ne skutek; djlo gmenugj od dělnjka c), a hřjssnjk wždycky rozkossj rozličných žádá, a przní se gimi, a nebude vslyssán w žádostech swých, neb marných wěcy žádá, gessto se w nic obracegj, a tak pochowán býwá žiwot geho s njm. Neb když tělesné wěcy zetlegj, tehdy žádosti geho se skonagj. O druhém pak žiwotě dj Ewangelista: Což včiněno gest w něm, žiwot byl, a žiwot byl swětlost lidská. Kterak pak včiněn gest d) žiwot w něm, aby žiwot byl swětlost nasse? Včj nás Spasytel, řka: Kdo gj tělo mé, a pige mau krew, we mně pře-

před, a druhý z zadu, proto že gakž někteřj smysli, Janus, maudrý muž někdy byw, wěcy minulé y budaucý znal. Ginj giné přjčiny toho přiwodj.

c) Latinský spis: *Opus* denominatur ab *optatione*, & peccator semper *optat* delicias, & inquinatur per eas: fraudatur vero in *desiderio* suo. t. djlo, genž latině slowe opus, gmenugj (Latinjcy) od žádosti 2c. Pokud to prawé gest, netřeba nám wyhledáwati: než to swětle z toho mjsta znáti se dáwá, w čemž někteřj pochybugj, že Karel swůg žiwot ne česky ale latině psal, gakž těmuž giž z přjpisu toho žiwota dosti rozuměti.

d) Lat. faciemus, včinjme, powedeme.

býwá, a gá w něm e). Kterak pak ti kteřjž sau žiwi takowau krmj duchownj, přebýwagj na wěky? kterak sau gj žiwi? znamenegme. Když tělesné rozličné krmě autlé (porussitedlné) gjme, žádost k nim mjti musýme, wnitř ge žádostiwě přigjmati, a pausstěti do audůw těla nasseho, aby se obrátily w krew, a duch genž we krwi přebýwá, žiwot náš (s žiwotem nassjm), aby tu tak mohl zůstati: ale že tělesné krmě autlé (porussitedlné) sau, protož člowěk vmjrá. Než kdož gj onu krmi duchownj, od njž dusse žiwa gest: zdaliž nemusý w dussi swé gj žádati, a žádostiwě přigjmati; snažně w milosti (laskawě) chowati, aby gisskry té krmě, horkosti, sladkosti, a milosti w něm se zarodily, w němžto dusse pokrm swůg žiwý má, a w něm přebýwá f). A gakož w tom pokrmu nic vtlého (porusseného) nenj, tak ti kteřjž w něm přebýwagj, zbaweni sau wssj vtlosti (porussenosti), a budau žiwi na wěky. Toho Spasytel potwrzuge we čtenj swatého Jana w VI. kapitole, a řka: Ted gt chléb žiwý genž s nebe sstupuge, a kdož geg bude gjsti, newinře

e) Tuto z lat. spisu doloženo býti má: A ti, kteřjž žiwi gsau takowau krmj duchownj, zůstáwagj (a neb; přebýwagj) na wěky.

f) Lépe: aby té krmě horkosti gisskry sladkosti a milosti (lásky) w něm se zarodily, w nichžto dusse pokrm swůg žiwý (obžiwugjcý) má, a w nj (w té duchownj krmi, w Krystu) přebýwá.

na wěky. Žiwot wěčný gest swětlost člowěčj, gesto bez Boha přigjti nemůž. A protož prawj týž swatý Jan: A žiwot byl swětlost lidj. Neb giný žiwot má (týž swatý Jan) za smrt, a zagisté gě smrt, neb gest přehořký. Co pak hořčeyssjho můž býti, než milownjkem rozkossj býti, a tyto muky trpěti? nebť negsau mrtwj toliko, ale w každičkau hodinu mrau. Ti pak kteřjž sau žiwi v wěčném žiwotě, dobře se gmenugj žiwj, neb sylně smrti se protiwj, rozkosse tělesné zapuzugjce, y wzali odplatu rozkosse wěčné. Ale mnozý gedj duchownj pokrm bez chuti y žádosti, a wywracegj geg z srdcý swých. Běda gim, neb gegich břjch s Gidássem počjtá se, a djl gegich s Dáthanem a Abironem, anižť prospěssno bude dussem gegich ku pokrmu g). Zdaliž neznamenáte, gestliže zwjře gj bez chuti, neprospěge mu ku pokrmu (k wykrmenj), ale bolestj se mučj: mnohem wjce mučeni budete wy, neb muka wasse bude wěčná h), gegichžto sslepěgj prosým wystřjhegte se, ale nasycenj dussj wassjch pokrmu toho žádeyte i), a bez něho nechtěgte žiwi býti, aby dusse wasse

g) Nebude ten pokrm dussem gegich krmný, vžitečný, prospěssný.

h) Dolož z lat. rowně tak gakož ta krmě gest wěčná.

i) Lépe: Toho pak prosým wystřihegte se, a ku pokrmu (k prospěchu) dussj swých té krmě spolu žádeyte a vžjweyte.

wěčný žiwy byly. Neb netoliko samým chle=
bem žiw gest člowěk, ale každým slowem kte=
réž pochézý z vst Božjch. Chléb pak nebeský
netoliko gest chléb, ale také tělo a slowo; neb
kdyby bylo samo tělo, neměloby pokrmu k ži=
wotu wěčnému. Kterak pak ten chléb gest
tělo, prawj Spasytel: Chléb kterýž gá dám,
tělo mé gest, a to tělo slowo gest, gakož swa=
tý Jan we čtenj prawj: Slowo tělem včině=
no gest. Kteréžto slowo Bůh byl, o němžto
týž prawj: a Bůh byl slowo, a tak ten chléb
tělo, slowo, a Bůh gest. A ten chléb kdož
přigjmati chce, musý přigjti tělo, slowo, a
Boha, w tom chlebě nebeském. Ten gistý
chléb, Andělský chléb gest nazwán. V přigj=
mánj chleba toho, musý také přigjti (přigjmá=
no býti) slowo sprawedlnosti (prawdy), o němž
to slowo Krystus prawj: Gá sem prawda a
žiwot. Kdož slowa sprawedlnosti (prawdy)
nepřigjmá, tenť nepřigjmá toho chleba. Y
musýť ten kdož chléb přigjmá, tělo přigjti,
nebo když geg Pán swým včedlnjkům dáwal,
řekl: Toť gest tělo mé, kteréž za wás dáno
bude. A krew téhož těla dal gim, a řka:
Ted gest kalich krwe mé, nowého a wěčného
swědectwj (zákona), genž pro mnohé wylita
bude, a když člowěk přigme to tělo, ztrať tělo
swé (wášné, zlé náklonnosti těla swého), a dey
ge za Krysta, a wezma křjž swůg gdi po něm,
aby včasten byl smrti y vtrpenj geho, počj=

wage w budaucým času chwály (učasten gsa w budaucým času slawy) gména geho. A když tělo přigjmá, musý také y chléb ten prawý přigjti, gakož on sám dj: Gát sem chléb prawý genž sem s nebe sstaupil. Potwrdil nám sám Krystus nowého a wěčného swědectwj (zákona, kssaftu) skrze ten chléb. O kterémžto potwrzenj prawj Dawid w žalmu: A chléb srdce člowěčjho potwrdj. Dawid ne darmo w podobenstwj o wěčném chlebu mluwj, neb dům geho Betbleém slowe, gessto se wykládá, dům chleba. Z toho domu chtěl Bůh, aby se Krystus narodil, genž gest prawý chléb, a protož gmenuge geg pjsmo z domu Dawidowa, to gest, z domu chleba. Potwrdiž ten chléb srdcý y dussj wassjch w swatém milowánj, a w milosti swé, abyste tak mohli gjti skrze králowstwj časná, abyste nezstratili králowstwj wěčných.

Kapitola druhá.

Tuto včj potomky swé cýsař Karel, kterak magj Pána Boha milowati, y swé bližnj, a hřjchůw se wystřjhati.

Když pak kralowati budete po mně, okrássleni gsauce králowskau korunau, pamatůgte, že sem y gá kralowal před wámi, a w prach nawrácen sem, a w hljnu červůw: takéž y

wy padnete gdauce (přegdauce) gakožto stjn, a gako kwět polnj. Zač stogj vrozenj aneb wssech wěcý množstwj, nebudeli čistého swědomj s wjrau prawau, a naděgj slawného wzkřjssenj? Nedomnjweyte se o žiwotu wassem tak gako nemilostiwj (bezbožnj) a neprawj myslice, řeknau: Krátký a nesslýwý gest čas žiwota nasseho, a z ničehéhož sme se zrodili, a potom w nic se obrátjme, gakobychom nikdý nebyli. Wězte, že wy máte otce wěčného, a syna geho Pána nasseho Gezu Krysta, genž prworozený gest mezy mnohými bratry. Chceteli včastnj býti králowstwj geho, zachoweytež zákon geho, a neposskwrňugte myslemi swědomj, wůle těla nasseho newykonáweyte a); tak budete synowé Božj, gakož swatý Jan we čtenj dj: Dal gim moc synu Božjmi býti. Protož chceteli synowé Božj býti, zákon otce nasseho zachoweyte, gegž oznámil wám, skrze syna swého, Pána nasseho Gezu Krysta, krále nebeského, gehožto podobenstwj a náměstenstwj držjte na zemi. Přikázánj neywětssj gest, milowati Pána Boha ze wsseho srdce, a ze wssj dusse, a bližnjho gako sám sebe. Budeteli tjm milowá=

a) Kdež genž (Krystus) tomu chce, abyste byli včastnj králowstwj geho. Budeteli přikázanj geho zachowáwati, a neposskwrnjteli mysli a swědomj swých mjsly krwe a těla swého (t. zlými žádostmi a skutky) —

nim Boha milowati, dusse swé pro ň polo-
žiti, nebudete se strachowati, a nebudete se
báti těch gessto tělo mohau zahubiti, ale dusse
zatratiti nemohau. Ale budete se báti otce
wasseho, genž mocen gest spasyti, y také po-
slati w oheň wěčný. A budeteli w bázni Bo-
ží choditi, maudrost wáš bude počátek, a bu-
dete sauditi bratry wasse w sprawedlnosti a w
prawdě, gakožto sami sauzeni býti naděgete
se ode Pána. A tak newstaupjte na bludné
cesty, neb cesta Boží vpřjmá gest, a bude
milosrdenstwj wasse nad chudými a nuznými,
gakož sami žádáte milosrdenstwj dogiti z ne-
dostatečnosti a křehkosti wassj od Hospodina,
a maudrost wasse posylněna bude w mocy
Boží, a položj gakožto lučisstě mosazné ra-
mena wasse, a zetřete boge sylné, a padnau
nemilostiwj (bezbožnj) před wámi, ale spra-
wedliwj budau se radowati, a myssleni ne-
přátel wassich Bůh zrussj, y naučj wás činiti
prawdu a saud, a zgewj wám tagenstwj, zpy-
tánj sprawedliwé vkáže wám, a nezakryge
muž chytrý zlosti swé před obličegem wassjm,
nebo duch maudrosti a rozum Boží bude w
wás, a zastjněny budau oči neprawých před
wámi, y wyjme Bůh z srdce gegich slowo, a
bez paměti (bez rozumu) bude mluwenj gegich.
Sprawedliwý pak zachowá žiwot swůg, a také
bude králowa čest. Nebo psáno gest w žal-
táři: Čest králowa saud milugo, a žezla (berly)

králowſké); waſſe kwjſti budau před Hoſpodi=
nem, neb podaliſte gich pokaulſſému, a vbo=
hého (chudého) wyráhliſte z oſydla lowčjho, a
koruny waſſe budau k ſlawěti, obličegowé
waſſi oſwjcenj budau, nebo odi maudrých wěě
budau hleděni, a budau chwáliti Hoſpodina
ſkauce: Přidcyž Hoſpodin dnůw králowých
nad dny geho, w pokolenj ſprawedliwých po=
žehnáno bud plémě waſſe. Lakomſtwj bu=
detelt nemáw(děti, rozmnožj ſe wám bohatſtwj,
k němuž nechtěgte ſrdcý přikládati, ale ohro=
mažďůgte ſobě maudroſt; nebo mjti maudroſt,
geſtit mnohé panowánj. Ale lakomý nepa=
nuge, nebť poddán geſt penězitému panſtwj
(penéz otrokem geſt). Převrácenému towaryš=
ſtwj a vady warůgte ſe, neb geſt pſáno w
žalmu, že s ſwatými ſwatj budete, a s pře=
wrácenými budete převrácenj, neb hřjch geſt
nedub pochopný (nakažčiwý). Přigjmeyte nau=
čenj Božj, ať ſe někdy nerozhněwá Pán, a
zhynete z ceſty ſprawedliwé, když rychle wzply=
ne (roznjtj ſe) hněw geho. Ydáli ſe wám hře=
ſſiti, teſkliwá bud duſſe waſſe waſſeho žiwota,
dokawadž nevtečete ſe k ſtudnicy dobroty a
miloſrdenſtwj. Nebo lidſká wěc geſt hřeſſiti,
ale ďábelſſká gt. w hřjchu trwati. Nerodte
(nechtěgte) hřeſſiti proti Duchu ſwatému, hře=
ſſjce w daufánj Božj, nebo Duch Božj ſwatý
wzdálilby ſe od wás, a máte wěřiti, že Duch
ſwatý hřjchu nenáwiditelem geſt. Nedáweyte

w sobě místa hněwu, ale pokoře (tichosti), neb tichost přemáhá zlost b). Nechtěgte záwiděti geden druhému, ale raděgi lásku měgte mezy sebau; neb záwist rodj nenáwist, a kdož nenáwidj giných, nebýwá milowán od nich, a tak w roztrhánj (w hněwu, w zůřiwosti swé) zahyne. Ale kdož lásku má, trně miluge, a gest mil Bohu y lidem. A budeli powyssenj žádati srdce wasse, pokořte se, aniž přicházey k wám noha peychy. Peycha newděčná gě stwořiteli y dobrodincům, a protož pyssný nemá milosti, ani před Bohem ani před lidmi, a zetřeť gi Hospodin na koncy, ssazuge mocné z stolice, a powyssuge z prachu pokorných, aby seděli s knjžaty, a stolicy chwály držeti. Nebýweyte lakotnj w gedenj a w pitj, gako činj ti gichžto bůh břicho gest, gegichžto chwála a dokonánj gest hnisowé shromážděnj. Nechtěgte bedr wassjch przniti, ale ledwj wasse opassťe sylnau paměti (mysli), manželstwo zachowáwagjce c), neb Duch swatý bude se warowati těch, kteřjž se w smilstwj dáwagj, aniž přebýwati bude w tělých, kteráž sau hřjchu poddána. Zdržugte se od lenosti, aby wás netáhla těžkostj swau do hlubokosti pekelnj. A tak wystřjheyte se wsselikého hřjchu

b) Lat. neb tichost přemáhá hněw, a trpěliwost (přemáhá) zlost.

c) Lat. Ale ledwj swé opassťe, a buďte welikomyslnj, fortitudine mentis concingimini.

w mladých letech; nebo malý blud v počátku, weliký bude na skonánj; ale chodte w vstanowenj Božjm d); abyste požehnánj přigali od něho, neb dj: Blahoslawenj neposskwrněnj na cestě, gessto chodj w přikázanj Božjm, aby (ste) byli gako dřewo kteréž ssčjpeno gest podlé tekutých wod, gessto owoce swé dá w čas swůg, a list geho neopadne, ale bude připsáno w knihy žiwota; tu kdež popsána sau gména sprawedliwých. To nám rač dáti ten, kterýž hoden gest odewřjti knihy, y pečeti gich.

Kapitola třetj.

Tuto wypprawuge Karel cýsař o swém žiwatu, a o swém rodu, a kterak ho poslal otec w sedmém letě do Franské země.

Potomkům swým a) wypsal sem s pilnostj slowa nahoře položená o maudrosti a bázni Božj, tak gakž malost má Božj pomocy včastna byla. Giž pak o prázdném (marném) a nemaudrém žiwotu mém psáti wám vmysl mám, také o počátku běhu mého swětského, aby wám to mohlo přigjti ku příkladu. Milosti pak mně od Boha wlité, a milowánj včenj, toho což mých prsý měla snažnost, nezatagjm, abyste tjm wjce vfali w Božj pomoc,

d) Dolož z lat. bez posskwrny.
a) Lat. Wám potomkům swým.

že w pracech wassich wám nápomocen bude, o čemž wjce otcowé a předkowé nassi oznámili nám b). Žádám pak, aby wás to nebylo tagné, že Gindřich sedmý řjmský cysař, zplodil otce mého, gménem Jana z Margéthy knjžete Brandenburského c) dcery, genž byl pogel ženu gménem Elissku, dceru Wáclawa druhého českého krále, a obdržel králowstwj české s nj, neb mužský plod z pokolenj králůw českých scházel. Y wyhnal Korytanské knjže d) z Čech, gessto měl ženu (Annu) starssi sestru ženy geho dřjwe řečené. Ta potom vmřela bez plodu, genž králowstwj české pro tu gistau sestru před njm držel. Gakož o tom sxwětle gt w českých kronykách položeno gt. Zplodil pak ten gistý Jan král český z Elissky králowny, mne prworozeného syna swého, gménem Wáclawa, léta od narozenj Božjho, tisýcého, třjstého sseſtnáctého, čtrnácty den měsýce Má-

b) Lépe: abyste tjm wjce dauffali, že Božj pomoc w pracech wassich wám nápomocna bude, čjm wjce otcowé a předkowé wassi o tom wyprawugj. Neboť psáno gest: Otcowé nassi oznámili nám.

c) Tak omylem w českém exempláři položeno, mjsto knjžete Brabantského.

d) t. Gindřicha, gakž z lat. položeno býti má. Ten byw dewátý král český, ale nekorunowaný, když zle zemi zprawowal, půwodem panů českých, a neywjce Alžběty, aneb Elissky manželky Janowy, a mladssj sestry ženy téhož knjžete Anny, z země wyhnán byl.

ge, w prwnj hodinu, w Praze. Potom gine=ho syna měl, gménem Přemysl, kterýžto w dětinských letech zšsel. Potom opět splodil třetjho syna, gménem Jana. Y měl gt na=hoře dotčený král dwě sestry wdané. Gednu (t. Blaženu) byl dal wherskému králi Karlowi prwnjmu, a ta vmřela bez dětj. Druhau (t. Marygi) byl dal Karlowi (t. Krásnému) Franskému králi, kterýž tehdy kralowal w Franské zemi, léta od narozenj Božjho, tisýc tyho, třjstého, dwadcýtmého. Y poslal mne nahoře dotčený otec můg k tomu gistému krá=li Franskému, když sem byl w sedmém létě dětinstwj mého. Y rozkázal mne giž řečený král Franský biskupu (t. řjmskému, pape=ži) biřmowati, a přezděl mi gméno swému gménu podobné, totiž Karel, a dal mi za ženu deeru Karla strýce swého (knjžete Valesiæ), gménem Margétu, řečenau Blanka. Y vmřela žena geho (Karla Krásného), sestra otce mého bez plodu e). Potom ten gistý král ginau ženu w manželstwj sobě pogal. Y milowal mne ten gistý král welmi, a přikázal kapla=nowi mému, aby mne něco w pjsmě (literňjmu vměnj) včil, ačkoli ten gistý král sám pjsma nevměl (včený nebyl), a od toho času naučil sem se čjsti hodinám (hodinky) swaté Marye panny slawné, a něco gim rozuměge, na každý den času swého dětinstwj rád sem ge

e) Dolož z lat. toho léta, t. 1323.

chral, neb byla od krále přikázána těm kteříž mne ostříhali, aby mne k tomu snažně nutili, neb giž řečený král nebyl lakomý na penjze, a užjwal dobré rady, a dwůr geho stkwěl se starými knjžaty, swětskými y duchownjmi. Byla pak toho času weliká swada mezy králem Anglickým, kterýž byl toho času, a mezy králem Franským. Neb král Anglický měl za ženu sestru dřjw řečeného krále (Izabellu), kterauž to wyhnal byl z Anglii, y s synem gegjm prworozeným, gménem Edwardem, a ona přibrawssi se k bratru swému, zůstala w Franské zemi w nauzi, y s synem swým prworozeným. Tehdy král Franský rozhněwaw se pro wyhnánj sestry swé a sestřence, prosyl testě mého Karla strýce swého, aby té weliké hanby, kteráž se gich rodu stala, pomstil. Kterýžto pogaw weliké wogsko, táhl do Aquitanye, a tu zemi gakžto wssecku přemohl, kromě Burdekalis toho města, s některými twrzemi, neb hrady. Nawrátiw se pak ten gistý Karel do Franské země, wjtězstwj obdržew, dal dceru dcery swé hrabinky Hénowské, sestry ženy mé, synu giž řečeného krále Anglického Edwardowi za ženu, toho času, w kterémž byl w wypowěděnj. A daw gemu lid, poslal ho do Anglij. A on zmocniw se otce, gal geg, a zbawil ho králowstwj, a obdržel korunu. Téhož léta zahuben byl f) otec syna, dřjw

f) Lat. zabit byl w žaláři.

řečeného Rwharda. Téhož také léta vmřel řest mág, a zůstawil syna prworozeného, gménem Filipa. Téhož také léta na Hromnice, vmřel Karel Franský král, a zůstawil po sobě ženu těhotnau, kteráž potom porodila dceru. Ale poněwadž podlé obyčege králowského (toho králowstwj), dcery nedědj (nenastupugj na králowstwj), včiněn gest Filip syn teské mého králem Franským, neb neyblížšj byl dědic w pokolenj mužském. Přigal pak k sobě giž řečený Filip rádce, kteréž měl náměstek geho (předešlý král), ale rady gegich neposlauchage, wybral se na lakomstwj. Byl pak mezy geho rádcemi geden muž maudrý, Petr opat Fys-kanenský g), Lemowického pokolenj (Lemowický rodem), člowěk wymluwný a včený, y wšemi šlechetnými obyčegi (mrawy) okrášlený. Ten w popeleční středu, prwnjho léta krále Filipowa h) tak rozumně kázal, že ode wšech chwálen byl. A gá byl sem v dworu téhož krále Filipa, gehožto sestru měl sem, po smrti dřjwe řečeného Karla krále, při němžto byl sem pět let. Y ljbila mi se řeč téhož opata, a neb kázanj geho, že tak weliké oswjcenj w náboženstwj měl sem slyše geg, a hledě na něg, že sám w sobě počal sem mysliti, řka: Co gest to, že mi se tak weliká milost wlewá

[illegible]

g) Lat. Fiscanensis

h) králowstwj Filipowa. Doloženo býti má z lat. missi čta, a neb při swé missi.

od toho člowěka? Potom sem s njm wssel w známost, kterýžto mne sobě laskawě gako otec oblibowal, z swatého pjsma často mne včě. Y byl sem dwě létě po smrti Karlowě v dwora krále Filipowa, a po těch dwau le- tech, nawrátil mne týž král, s mau ženau sestrau swau gménem Blankau, k otcy mému Janowi králi českému, do města Lucemburka, neb to hrabstwj bylo otce mého, po otcy ge- ho slawné paměti Gindřichowi cýsaři, kte- rýžto když byl hrabětem Lucemburským, wo- len byl králem řjmským, gakož o tom w kro- nykách řjmských, kterak, aneb gak dlauho kralowal, ssjře a hogněgi položeno gest.

Kapitola čtwrtá.

Tuto wypprawuge, kterak otec geho poslal do Lu- cemburka pro něho, když se byl wrátil z Franské země, aby k němu přigel do Wlach, a kterak potom když přigel do Papie, byla na weliku noc otráwena geho čeled.

Nawrátiw se pak z Franské země, nalezl sem otce swého w hrabstwj Lucemburském, a za- městknáwal w ty časy (vwázal se w) cýsařstwj Ludwjk z Bawor, kterýž se psal Ludwjk čtwr- tý, kterýžto po smrti Gindřicha sedmého, děda mého, řjmským králem w rozdělenj (w neswor- nosti) byl zwolen, proti Frydrychowi weywo-

dowi rakauſkému, kteréhožto Ludwjka zwolili, a s njm ſtáli, až do geho ſwjtězenj, až byl y gal toho Frydrycha weywodu rakauſkého, ſwé-ho protiwnjka, Jan král čeſký otec můg, mo-hurſký biſkup a tryerſký, a Wolmar poſlednj brandenburſký margkrabě. A s Frydrychem byli: kolinſký biſkup, knjže ſaſké, a hrabě (falckrabě Rudolf), ſynowé cýſařowi a). Ten Ludwjk do Ŕjma potom táhl, a korunu cý-ſařſkau proti wůli papeže Jana dwamecýtmé-ho, od biſkupa benátſkého (Sſtěpána Kolumny), a dar ſwěcenj přigal, a potom byl včinil kři-wého papeže, gménem Mikuláſſe, z zákona menſſjho (bratřj menſſjch), kterýžto potom dán byl w ruce papežowi, a tak w pokánj ſwatém vmřel. Ale Ludwjk giž ſe byl nawrátil do Germanye, gakož o tom w kronykách řjmſkých ſſjře ſe pokládá. Toho také čaſu když ſem ſe byl wrátil z Franſké země do hrabſtwj Lu-cemburſkého, a tu také otce ſwého nalezl ſem, oblehl byl weywoda rakauſký měſto Kolum-báry w Alſacý, a Ludwjk ho nemohl wyſwo-boditi, y wkročil w to otec můg, a ſmjřil toho weywodu s Ludwjkem. Potom otec můg gel do hrabſtwj tyrolſkého, k knjžeti Ko-rytanſkému, gehož wyhnal byl z králowſtwj čeſkého, gehož žena prwé (prwnj) byla vmře-la, ſeſtra matky mé. Potom pak pogal byl

b) Těch ſlow: ſynowé cýſařowi, w latinſkém nenj.

ginau ženu, sestru knjžete Braussweického, s njžto měl gednu dceru, kteraužto oddal bratru mému Janowi za ženu, a po smrti swé, zůstawil mu wssecka swá knjžetstwj. Potom přigel otec můg do města Trydentského, a toho času vmřela máte má, na den swatého Wáclawa, mučedlnjka Božjho w Praze. A když tu w Trydentu bydlil (zdržowal se) otec můg, dána gemu byla města w Lombardyi: město Brypen, město Pergam, Párma, Kremona, Papia, Regium, Mutyna, a w Tuscyi, město Luka, se wssemi kraginami a s hrabstwjmi, kteráž k němu přjslussegj. Do nichžto otec můg gel, a počal přebýwati w Párme. Potom Ago náměstek hrabě b) z Medyolánu, přigew oprawil (pod swau zprá-wu přigal) ta města, kterýžto w ty časy wládl městy, Medyolánem a Nawarau, gichžto také zprawowánj od nasseho otce přigal. Toho času poslal otec můg do hrabstwj Lucemburského pro mne, gá pak oddaw se na cestu, skrze město Melzy c), skrze město (knjžetstwj, wýwodstwj) Lotarynské, skrze Burgundyi a Sabaudyi, až do města Losanského, gessto gest nad gezerem, potom táhl sem přes hory Brytské, y přigel sem do země Nawarské, odtud přibral sem se v weliký pátek do města Papie, kteréžto držel otec můg. Tehdy na

B 2

b) Lat. Vicecomes... Azo.
c) Lat. per civitatem Metensem.

welikonoc, totiž, třetj d) den potom, když sem byl přigel, otráwena byla má čeled, než gá skrze obráněnj milosti Božj, wssel sem otráwenj, neb mssi welikau dlauho slaužili, a při té mssi tělo Božj sem přigjmal, y nechtěl sem gjsti před obědem (přede mssj). Když sem pak ssel k obědu, powěděli mi, že má čeled w náhle padla w nemoc, a zwlásstě ti kteřjž před obědem gedli. Gá pak sedě za stolem, nechtěl sem gjsti e), a tak hledě wzřel sem člowěka krásného a čerstwého, gehožto sem neznal, genž chodil před stolem, a činil se němým, na kteréhožto mage domněnj, rozkázal sem ho gjti. Kterýžto po mnohém mučenj třetj den gal se (počal) mluwiti, a wyznal, že on w kuchyni do krmj ged wpustil, skrze přikázanj a nagetj Agowo (Azowo) náměstka hraběte Medyolanského. Od toho pak gedu zemřeli sau, pan Jan (Berka) z Dube, hofmistr dworu nassého, Jan z wysokého Kostela f), Symon z Břilla g), kteřjžto slaužili k nassemu stolu, a ginj mnozý. Gá pak w ty časy bydlil sem w klássteře swatého Augustýna tu kdež tělo geho odpočjwá w Papij. Z kteréhožto klásstera wyhnal byl Ludwjk z Bawor opata a kanownjky duchownj toho klásstera, kterýchž=

d) Lat. druhý.
e) Dolož z lat. a byli sme wssickni předěsseni.
f) De Hochkirchen.
g) Lat. de Keyla.

to gá powolaw, do toho kláſſtera ſem vwedl, kterýžto kláſſter po ſmrti těch bratřj, papež Jan Auguſtynyanům, gehožto zákon (gichžto řád geg) po dneſſnj den držj, dal, za panowánj otce mého, gimžto otec můg ſtatky nadal. Potom pak bral ſem ſe k otcy ſwému do měſta Parmenſkého, a ty čaſy přicházelo wěku mému ſſeſtnácté léto. Otec pak můg poručil byl zprawowánj toho wſſeho což držel, a obranu mau (a mne pod ochranu), panu Ludwjkowi hraběti z Sabaudě, kterýž byl teſt Agůw (Azůw), wládaře a náměſtka hraběte z Medyolánu. A tak z té wlaſti gel do Franſké země, y wdal dceru ſwau druhau, ſeſtru mau, gménem Gutu, a neb Dobrotiwu, Janowi ſynu prworozenému Filipa krále Franſkého, ale prworozenau ſeſtru mau Margéthu, měl Gindřich knjže Baworſké. Toho pak čaſu když ſem byl zůſtal s tjm giſtým panem Ludwjkem we Wlaſſjch, včinili zpuntowánj a ſmlauwu proti mně, a proti otcy mému, Robert král Apulſký, Florentſſtj, náměſtek hrabě z Medyolánu Ago (Azo), wládař Medyolánſký, a wládař Berunſký h), genž w ty čaſy držel Pádew hrad, Wincencyi, Feltrenſké, a Bolunſké měſta i), wládař Man-

h) Maſtinus de Scala.

i) Nad to pak také Teruiſium, gakž geſt w lat. položeno.

tuánský k), genž nám prwé byl slíbil wěren býti, a wládař Ferrarský l). Y rozdělili mezy sebau tagně města ta, kteráž sem gá držel. Berunský (wládař) měl mjti Bryxenské a Parmenské města. Mantuanský měl mjti Regium. Ferrarský Mutynu. Medyolanský Papíj, Pergam, a Kremonu. Florenssstj měli mjti Luku. A tak wssickni wnáhle magjce zrady w městech tagně, dřjwe nežli nám odpowěděli, táhli na nás, a my sme na ně w ty časy žádné péče neměli, neb nám byli sljbili a přisáhli, y listy swými potwrdili, že wěrně chtj mně a otcy mému pomáhati. A tak wgel Berunský do Bryxj, Medyolanský oblehl Pergam, a dobyl ho welmi brzo. Papienssstj zprotiwili se nám, a přigali panstwj sobě, totiž, ty (ti) z Bakkarye, gimžto sme wjce vfali (se důwěřowali) nežli wssem w tom městě. A tak wssickni ti zpuntowawsse se, zdwihli sylnau wálku proti nám se wssech stran. Wssak pan Ludwjk z Sabaudie, dřjwe řečený poručnjk náš, a obránce, dobře mohl předwěděti některá nebezpečenstwj, ale nepřičinil swé pilnosti, a newjm gakým vmyslem, snad k ljbosti testi swému Agowi (Azowi) náměstku hraběti z Medyolánu dřjwe řečenému. Y wygel z země, nás zůstawiw w tesknosti. Než měssťané z Párмy, řečenj z Čerwených, a ti z Fu-

k) Passerinus Bonacossa.
l) Reynaldus Estensis.

liana a Manfredsstj, a z Regie, a ti de Bentiuolis, z Mutyny, a měsstané z Kremony, řečenj z Punconůw starých, a páni Symon a Filip z Pistoře z Králowých, a ten kterýž byl wládař w Luce m), wpřjmj a wěrnj, přičinili wsseckn swau radu a pomoc, gakž mohli, gakož o tom dole také swětlegi wyprawuge se.

Kapitola pátá.

Kterak diwnau Božj mocý na den swaté Kateřinny sylný bog obdržel, a tu pasowán byl, a gak páni a města Lumbardská proti němu zapřisáhla se byla, aby geg zradili, a sami w gednotu wstaupili.

Tehdy dřjwe řečenj přjsežnjcy, položili weliké wogsko před městem nassjm Mutynau, a ležeti tu ssest neděl, totiž Medyolanský, Berunský, Ferrarský, a Mantuanský. Po ssesti pak nedělých z bisskupstwj a hrabstwj Mutynského, a Regij měst a), táhli odtud, a položili wogsko swé před hradem swatého Osta-

m) Lat. Illi autem de Rubeis ciues Parmenses, & illi de Fuliano, & de Manfredis, de Regio, & illi de Pisis, de Mutina, & illi de Punczonibus (al. Ponzonibus), de Senis, de Cremona, & Domini Simon & Philip. de Pistorio, Capitaneus Lucæ.

a) Lat. Po ssesti pak nedělich, když pohubili osady a hrabstwj Mutyny a Regij měst.

ſtného (Felixa), Mutynſkého biſkupſtwj, a když tu wogſko dlauho leželo, vmluwili ſe s nimi ti kteřjž byli na hradě, geſtližeby w měſýcy (totiž až do dne ſwaté Kateřiny, neb měſýc měl toho dne wygjti) nebylo gim ſkrze nás pomoženo, žeby gim hrad chtěli poddati. Tehdy Parmenſſtj, Kremonſſtj, Mutynſſtj, a z Regie, vſlyſſawſſe to, ſebrali moc ſwau, a přitáhli k nám, řkauce: Pane, braňme ſe zka=ženj naſſemu b) dřjwe než nás owſſem zahla=dj. Tehdy poradiwſſe ſe, wytáhli ſme na pole, a rozbili ſme ſtany, a z měſta Parmen=ſkého přigeli (přitáhli) ſme tam na ſw. Ka=teřinu, kteréhožto dne měli hrad poddati ne=přátelům, a tak o poledni c), s dwanácti ſty gjzdných, a s ſſeſti tiſýcy pěſſjch, potkali ſme ſe s nepřátely naſſjmi, kterýchžto tak mnoho nebo wjce bylo. Y trwal ten boy od pole=dne d) až do západu ſlunce, a s obau ſtran byli zbiti téměř wſſickni ořowé, a někteřj ko=ňowé, a byli ſme giž téměř přemoženi, a oř na kterémž ſem gá ſeděl, také byl podemnau zabit. A tak ſtogjce a hledjce, pochybowali ſme wſſeligak o wjtězſtwj, gſauce gako omá=meni. A w tu chwjli gá wzhlédnu, a vzřjm an nepřátelé naſſi počali vtjkati s ſwými ko=rauhwěmi, a neyprw Mantuanſſtj, potom mnozý za nimi táhli, a tak ſkrze miloſt Božj

b) Lat. waſſemu.
c) Lat. Circa horam nonam.
d) Ab hora nona.

wjtězstwj sme obdrželi nad nasstimi nepřátely. Osm set gjzdnych vtjkagjcých sme zgjmali, a pět tisyc pěssjch zmordowali sme, a tak skrze to wjtězstwj wyswobozen gt hrad swatého Sstastného. W tom bogi přigali sme s dwěma sty mužůw statečnych rytjřské důstogenstwj. Druhého dne nawrátili sme se s welikym weselým do Mutyny, s kořistmi a s wězni, a rozpustiwsse lid náš wrátili sme se do Pármy, neb sme tu dwůr swůg tehdy drželi, potom táhli sme do Luky, gessto gt w Tuscyi, a strownali sme wálku proti Florenskym. Y wzdělali sme hrad krásny, s městem zdmi ohrazenym, na wrchu hory, genž gt deset mil wzdálj od Luky, proti vdolj, Mhla (mlha) tak řečenému, a dali sme mu gméno, hora králowa e). Potom wrátili sme se do Pármy, poručiwsse wládařstwj panu Symonowi z Pistoře, genž prwé od nás (misto nás, za nás) tu dobře wládl, a městečko Pergen f) na nassjch nepřátelých dobyl, a mnoho giného dobrého w swém wládařstwj byl včinil. Když sme pak do Pármy přigeli, byli sme obkljčeni od nassjch nepřátel se wssech stran přesylně. Ale zymy vkrutnost byla nám prospěssná, neb tak se byla welmi rozmohla, že žádny na poli ostáti nemohl. Toho času bylo se počalo puntowánj a smlauwy mezy Berunskymi a mezy

e) Lat. Karlowa.
f) Lat. oppidum Brazen in Garimano.

ginými nepřátely nassými, z strany gedné, a mezy Marsyliem řečeným z Čerwených g), a Gibertem z Juliana manfrydem de Bentiuoglis h), a mezy neyslowútnégssími z Pármy, z Regie, a z Mutyny, genž byli gako wládaři těch měst. Potom také ti gistj sessli se s neypilnégssj (s zwlásstnégssj) radau Berunského (Berunských) w gednom kostele malém biskupstwj Regie, a proti mně se smlauwali, aby mne zradili, a sami w gednotu wstaupili. Y rozkázali sobě čjsti mssi, chtěgjce přisahati na Božjm těle (skrze Božj tělo), že ty smlauwy chtěgj tuze (pewně, nepohnutedlně) držeti. Tehdy stalo se když kněz Božjho těla poswětil a pozdwihl, po pozdwiženj Božjho těla na té mssi, včiněna gest tma s welikým wichrem a wětrem w tom kostele přeweliká, tak že wssickni se zstrassili. A potom když se swětlost nawrátila, kněz před sebau na oltáři těla Krystowa nenassel, tehdy žalostně wssickni se vlekli, a tak geden na druhého hleděl, nassli tělo Božj před nohami Marsyliowými, řečeného z Čerwených, genž byl hlawa a wůdce těch smluw. Tehdy wssickni gednjm hlasem řekli: To což činiti sme vmjnili, Bohu se nelibj, a tak nechawsse toho, každý se k swému wlastnjmu nawrátil. Tehdy ten kněz kterýž mssi slaužil, ssel do města Regij, y powěděl

g) De Rubeis.
h) Lat. Manfredum de Pisis.

biſkupowi to co ſe dálo, a biſkup poſlal ho k Oſtyenſkému kardynálu, genž tehdy byl legátem w Lombardyi, a bydlil w Bononyi. Legát pak s biſkupem, wzkázali porućnjkowi mému Gilgiſſowi z Berláře Frantauzowi do měſta Regtj, aby mne wyſtřáhl, abych ſe warowal těch ſmlauwčj, nahoře gmenowaných. Ale ti kteřjž chtěli proti mně ſmlauwy činiti, litugjce potom toho, daleko mi wěrnégſſj byli, a vpřjmě ſemnau gakožto bratřj zůſtali, nic w ſwých ſrdcých netagjce. Gednóho dne Gibert z Juliana, ſedmý z nich i), wece (řjkal): Nikdy bych nemohl weſel býti, kdyby tělo Božj před nohami mými bylo nalezeno, gako před nohami Marſyliowými, a Bůh dobře wyſtřáhl nás, že ſme toho nevčinili, neb nežbychom giž to včinili, raděgi bychom chtěli zemřjti. Gá pak wſſecko ſem ta pominul, gakobych o tom nic newěděl. W ty čaſy, vſlyſſaw otec můg o těžkoſti, kterauž ſem měl od nepřátel, včinil ſněm s mnohými w Franſké zemi, mezy nimiž byli přednj biſkup Belwacký, hrabě z En k), hrabě ſwatého Cezarye l), a mnozý ginj hrabata a ſſlechticy. Y táhli z Franſké země do Sabaudie, potom přes hory až do margkrabſtwj Monteſarařſkého, a z margkrabſtwj toho táhli

i) Lat. Caſtégi o nich —

k) Lat. Comes de En, *Conſtabilis* regni Franciæ. Toho ſlowa w Gloſářjch proſtředujch čaſů nenacházým.

l) Lat. Comes ſacri Cæſarei.

přes Lombardyi, až do Kremony, a z Kremony až do Pármy, a byl počet gjzdných okolo třj tisýcůw a sssesti set, kteřjžto byli nám přigeli na pomoc. Potom otec náš nashromáždiw wogsko, táhl na pomoc hradu Papienskému, genž se gessstě držeti proti městu, a bránili se, gménem nassjm (zůstawsse nám wěrnj). Y rozbili sme stany, a oblehli sme město Papij, a bylo nás dobře tři tisýce gjzdy. Y zkazyli sme wssecka předměstj, y také klásstera (klásstery) v předměstj, a nasspihowali sme hrad, kterémuž sme na pomoc byli přigeli, wssemi potřebami, a lidmi, také sme geg obnowili, ale města skrze hrad nemohli sme obdržeti, neb příkopy a wěže, mezy městem a hradem měssťané byli wzdělali, tak že přjstupu nemohli sme k němu mjti. A oni také měli tisýc gjzdných z Medyolánu, na swau stranu, a pobywsse tam deset dnj, odtud sme táhli, a rozbili stany blјž Medyolánu, a zkazyli sme welmi hrabstwj a kraginu Medyolanskau. A odtud odtáhli sme proti Pergámu, a tu sme měli skrze nasse některé přátely smlauwu, že měli nám odewřjti gednu bránu městskau, a tak vgednáno bylo, že na vswitě měl wgeti něgaký djl lidu nasseho, a potom po nich měl wtrhnauti geden zástup weliký, a wgeti, a zdržeti město, ažby otec náš s námi a sewssjm wogskem toho dne přigel. A tak s--alo, že přátelé nassi w městě Pergamě,

totiž ti z Koblcůw m), odewřeli bránu, a neyprw naſſi (prwnj z naſſjch) tam wgeli, ale druhý záſtup nechtěl po nich táhnauti, newjm kte= rým vmyſlem. A tak prwnj kteřjž byli wgeli do měſta, wyſſli zaſe z měſta, neb nemohli ſe ſami obrániti nepřátelům, a mnozý přátelé naſſi s těmi giſtými vſſli, ale ginj kteřjž zů= ſtali, zgjmáni byli, a zwěſſeni přes zeď, gichž počet byl okolo padeſáti. Když pak otec náš a my přitáhli ſme, vzřewſſe co ſe ſtalo, a co bylo obmeſſkáno, rmautili ſme ſe welmi, ſe= wſſjm naſſjm wogſkem. Potom po několika dnech přegewſſe řeku gménem Pádus n), wrátili ſme ſe ſkrze zemi Kremonſkau, do měſta Pármy.

Kapitola ſſeſtá.

Tuto vkazuge, kterak byl obležen w Kremoně, a kterak nepřátelé lodj a mleyny před měſtem w Pádu potopili, aby mu otec nemohl po= mocy, ani on otcy; a když byl w welikém zámutku, Pán Bůh diwně ho wyſwobodil.

Potom otec náš gel do Bononye k Oſtyen= ſkému kardynálowi, gménem Beltrandowi, kterýžto w ty čaſy byl legátem od otce ſwa= tého w Lombardyi, a wládl tehdy měſtem

m) De Collisionibus.
n) Lat. Flumen Ade, *Abduani*.

Bononyi, y ginými mnohými městy, totiž Placencyj, Rawennau, a wssj Romandyolau, a markrabstwjm Ankonytanským. Y gednal s njm že on slibil wjru nám, a včinil se nepřjtelem nassjch nepřátel. Wssak předtjm byl nepřjtel wládaře Ferrarského pro při cyrkwe swaté a swau; genž prwé s těmi nepřátely byl slibil hotow gim byti na pomoc, a oni gemu, y dal nám ten kardynál na pomoc lid a penjze. Y položil ten gistý legát wogska a stany proti nepřátelům toho času, v předměstj města Kremonského a), gehožto hlawa byl hrabě z Armonyaku. A opět téhož léta po Letnicých, sebral otec náš weliké wogsko, a poslal nás napřed do města Kremonského z Pármy přes (řeku) Pád, s pěti sty gjzdnými, kteréžto gá poslal sem před hrad Prigmicůw b), genž se byl zdwihl proti nám a proti městu swého biskupstwj (swé osady) Kremonskému, mage náchylnost c) k Papienským a Medyolanským, a my zůstali sme w Kremoně, sotwa s dwadcyti gjzdnými. Tehdy wnáhle rozmnožowali se nepřátelé, a přibýwalo gich na každý den, tak že ti kteřjž byli před hradem, ohradili se přjkopami, pomocy nassj očekáwagjce. Toho času wnáhle Mantuanssti a Ferrarssti pustili lodj swé po Pádu před

a) Lat. Ferrarského.
b) Lat. ante castrum Pitzigniconis.
c) Lat. astabat deserviendo.

Kremonu, a potopili wssecky lodj w Pádu kraginy Kremonské, tak že otec náš se wssjm swým lidem nemohl nám přigeti na pomoc, ani poslati kterého posla, neb wssecky lodj a mlýny byli potopili. A my sami w Kremonském městě gsauce s tak malým lidem, byli sme w strachu ztracenj města a lidu, na každý den, pro sſirokost města, neb těch časůw město pro wálky bylo gako pusté. A když sme byli v welikém zármutku, neb ani otec nám ani my otcy, ani který z nás těm kteřjž ležeti před hradem, nemohli sme pomocy: stala se swada mezy nepřátely nassjmi, kteřj město byli obleḣli na té řece Pádu, tak že biwsse se sami mezy sebau, wrátili se každý z nich k swému wlastnjmu. To zwěděw otec náš, přitáhl z Pármy s swým wogskem po té řece Pádu, y rozkázal wytáhnauti lodj odedna řeky, a tak připlawil se w mále (s nemnohými) do města Kremony. A druhý den shromáždiwsse wogsko, táhli sme na pomoc těm kteřjž byli před hradem Přigmicowým d). A tak sme byli skrze milost Božj rozsyleni, že sme sylněgssj byli nassjch wssech nepřátel, neb nás bylo w počtu tři tisýce gjzdných. A když sme potom porozuměli, že při tom hradu nic neprospjwáme, chtěli sme táhnauti na pomoc hradu Papienskému, o němž dřjwe zmjnka byla. To přezwěděwsse nepřátelé nassi, po-

d) Pitzignieconis.

ſtali rádce ſwé, a lſtiwě s otcem naſſjm ge=dnali, a s njm přjměřj včinili na ten způſob, aby s pole táhl, a hrad Papienſký za tjm přj=měřjm (na čas toho přjměřj) ſſpihowal, vbez=pečugjce že gim ſkrze nepřátely nebude pře=kaženo, lſtiwě kráſnými ſlowy a pochlebnými mnoho mu ſlibugjce. A tak táhli ſme s po=le, lid náš po měſtech a po přjbytcých gich rozděliwſſe. Potom nepřátelé přjměřj, a neb ſlibůw nezdrželi, a tak ztracen byl hrad Pa=pienſký, neb ſau ho nedopuſtili nepřátelé ſſpi=howati, gako byli ſljbili. A tak otec náš s ſwým lidem pro gegich pochlebná ſlowa a lſtiwé ſliby, w penězých a w ſtrawě hynuli, a když zyma přiſſla, nemohli ležeti (ani) na poli, a tak naplnilo ſe ono přjſlowj na nás, wſſko=dilo prodlenj hotowým. Toho pak čaſu Fer=rarſſtj, Berunſſtj, Mantuanſſtj a Medyo=lanſſtj rozſyliwſſe ſe, geli k hraběti (gali hra=bě) z Armonyaku, kterýžto byl hlawau w wogſſtě legátowě, genž leželo w předměſtj Ferrarſkém, a mnoho gich z wogſka zahubili, a giné w Pádu ztopili (a wogſko tak welmi) ſaužili, že legát wjce nemohl toho nabyti, ani pole proti nepřátelům wjce držeti, až do geho z země wyhnánj. Potom wida otec náš, že ſe mu nákladu nedoſtáwá, a že také wálek nemůž ſnéſti, vmyſlil táhnauti z té země, a poručiti gi zemanům e) a znamenitěgſſjm těch

e) Terrigenis.

měst, totižto Pármu, tém z Čerwených, Regium tém z Fuliana, Mutynu, Bentiuolum f), Kremonu, tém z Puncenůw, neb ti wsseckna ta města nassemu otcy w moc byli dali, a protož chtěl gim ge zase wrátiti, než Luku chtěl prodati Florenským, ale vposlechssi (vposlech) nassj rady, poručil gi tém z Čerwených, gimžto také byl Pármu poručil.

Kapitola sedmá.

Tuto vkazuge widěnj, kterak (we snách zdálo se mu, že) Anděl Božj wnesl ho v powětřj, na den matky Božj na nebe wzetj, a vkázal mu hrozné a diwné wěcy, a napomjnal ho, aby se hřjchů warowal, y také otce swého wystřjhal.

Toho času když sme byli w Luce, ďábel (kterýžto wždy hledá kohoby sežral, a předkládá lidem líbé a sladké wěcy, pod nimiž se žluč tagj, když před tjm dáwno byli sme pokaussenj od něho, ale wssak nepřemoženi, obranau Božskau,) wzbudil lidi lstiwé a přewrácené, když sám skrze se nemohl, ty kteřjž otce mého na každý den se přjdrželi, aby mne z stezky přjmé, w osýdlo hubenstwj (bjdy) a smilstwa vwedli, a tak sweden gsa od přewrácených,

f) Illis de Pisis.

abych s nimi byl přewrácený a). Potom otec můg po newelmi dlauhém času, zdwihl se na cestu k Pármě semnau, y přigeli sme do gedné wsy, gménem Tawraž b), biskupstwj Pármenského, w neděli den na nebe wzetj panny Marye. Té pak nocy když sem vsnul, vkázalo mi se widěnj, a to takowé (měl sem sen, a to takowý), že Anděl Božj stál podlé mne na lewé straně tu kdež sem ležel, y vdeřil mne w bok, řka: Wstaň, a pod semnau. Gá pak odpowěděl sem w duchu (we snách): Pane, aniž wjm aniž vmjm kterakbych c) s tebau šel. A on vgaw mne za wlasy z přednj strany hlawy, wnesl mne s sebau v powětřj. Y nesl mne až nad weliký zástup oděncůw gjzdných, kteřjžto stáli před gednjm hradem, hotowj k bogi. Y držel mne v powětřj nad zástupem, a řekl mi: Wzezři, a hled. Y wzhlédl sem, a ay Anděl giný sstupuge s nebe, mage ohniwý meč w ruce, y vdeřj gednoho w prostřed zástupu, a vtne mu aud plodnj tjm gistým mečem. A on gakožto smrtedlně raněný popadá dussi sedě na koni. Tehdy drže mne za wlasy Anděl, řekl mi: Znášli toho gessto gest vdeřen od Anděla a raněn až do smrti? A gá řekl sem: Pane neznám, aniž

a) Lat. A tak swedeń gsa od přewrácených, byl sem přewrácený s přewráceným.

b) Lat. Tarentur, njže pak Tarunso. Eneáš Sylwius gi nazýwá wes Terentiowu.

c) Lat. Aniž wjm kam, aniž kterakbych —

mjsta wjm. Dj mi Anděl: Wěděti máš, že gť to Delphin Widenský genž pro swůg hřjch smilstwj, tak od Boha gť vdeřen. A protož warůg se, a otcy swému můžeš powědjti, aby se wystřjhal podobných hřjchůw, nebťby se hůře přihodilo. Ale gá lituge toho Delphjna Widenského, gménem Bigona, gehožto babka byla babky naššj sestra, a on byl syn sestry krále Vherského Karla prwnjho: otázal sem Anděla, budeli se mocy zpowjdati před smrtj, a smuten sem byl welmi. Odpowěděl pak Anděl, řka: Bude se zpowjdati, a bude žiw několik dnj. Tehdy vzřel sem na lewé straně zástupu mnoho mužůw oděných plášti bjlými, gakoby byli mužj welikého důstogenstwj, a swatrosti. Y mluwili mezy sebau, hledjce na zástup, a na to co se dálo, a dobře sem ge znamenal, ale wšak žádosti sem k otázanj neměl, aniž mi Anděl sám od sebe powěděl, kteřj a neb gacý byliby ti mužj, tak welikého důstogenstwj. A potom brzo nawrácen sem byl na mjsto swé, an giž switati počjná. Přišed pak Tomáš z Nowé wsy, rytjř Hodyenského biskupstwj d), komornjk otce mého, y zbudil mne, řka: Pane, proč newstáwáte? giž otec wáš hotow wsedá na koně. Tehdy wstal sem, a byl sem polámaný, gakobych byl vstal po weliké prácy (těžkosti) z cesty. Y řekl sem gemu: Kambychom geli,

d) De Villa Nova, miles dioecesis Leodiensis.

ginými nepřátely nassými, z strany gedné, a mezy Marsyliem řečeným z Čerwených g), a Gibertem z Juliana manfrydem de Bentiuo⸗lis h), a mezy neyslowútněgssjmi z Párny, z Regie, a z Mutyny, genž byli gako wládaři těch měst. Potom také ti gistj sessli se s ney⸗pilněgssj (s zwlásstněgssj) radau Berunského (Berunských) w gednom kostele malém bi⸗skupstwj Regie, a proti mně se smlauwali, aby mne zradili, a sami w gednotu wstaupili. Y rozkázali sobě čjsti mssi, chtěgjce přisahati na Božjm těle (skrze Božj tělo), že ty smlau⸗wy chtěgj tuze (pewně, nepohnutedlně) držeti. Tehdy stalo se když kněz Božjho těla poswě⸗til a pozdwihl, po pozdwiženj Božjho těla na té mssi, včiněna gest tma s welikým wi⸗chrem a wětrem w tom kostele přeweliká, tak že wssickni se zstrassili. A potom když se swětlost nawrátila, kněz před sebau na oltáři těla Krystowa nenassel, tehdy žalostně wssickni se vlekli, a tak geden na druhého hledě, nassli tělo Božj před nohami Marsyliowými, řečeného z Čerwených, genž byl hlawa a wůdce těch smluw. Tehdy wssickni gednjm hlasem řekli: To což činiti sme vmjnili, Bohu se ne⸗ljbj, a tak nechawsse toho, každý se k swému wlastnjmu nawrátil. Tehdy ten kněz kterýž mssi slaužil, ssel do města Regij, y powěděl

g) De Rubeis.
h) Lat. Manfredum de Pisis.

biſkupowi to co ſe dálo, a biſkup poſlal ho k Oſtyenſkému kardynálu, genž tehdy byl legátem w Lombardyi, a bydlil w Bononyi. Legát pak s biſkupem, wzkázali poručnjkowi mému Gilgiſſowi z Berláře Francauzowi do měſta Regtj, aby mne wyſtřáhl, abych ſe marowal těch ſmlauwčj, nahoře gmenowaných. Ale ti kteřjž chtěli proti mně ſmlauwy činiti, litugjce potom toho, daleko mi wěrněgſſj byli, a vpřjmě ſemnau gakožto bratřj zůſtali, nic w ſwých ſrdcých netagjce. Gednoho dne Gibert z Fuliana, ſedmý z nich i), wece (řjkal): Nikdy bych nemohl weſel býti, kdyby tělo Božj před nohami mými bylo nalezeno, gako před nohami Marſyliowými, a Bůh dobře wyſtřáhl nás, že ſme toho nevčinili, neb nežbychom giž to včinili, raděgi bychom chtěli zemřjti. Gá pak wſſecko ſem to pominul, gakobych o tom nic newěděl. W ty čaſy, vſlyſſaw otec můg o těžkoſti, kterauž ſem měl od nepřátel, včinil ſněm s mnohými w Franſké zemi, mezy nimiž byli přednj biſkup Belwacký, hrabě z En k), hrabě ſwatého Cezarye l), a mnozý gjnj hrabata a ſſlechticy. Y táhli z Franſké země do Sabaudie, potom přes hory až do margkrabſtwj Montfarařſkého, a z margkrabſtwj toho táhli

i) Lat. Caſtégi o nich—

k) Lat. Comes de En, *Conſtabilis* regni Franciæ. Toho ſlowa w Gloſářjch proſtřednjch čaſů nenacházým.

l) Lat. Comes ſacri Cæſarei.

přes Lombardyi, až do Kremony, a z Kremony až do Párny, a byl počet gjzdných okolo třj tisýcůw a ssesti set, kteřjžto byli nám přigeli na pomoc. Potom otec náš nashromážďiw wogsko, táhl na pomoc hradu Papienskému, genž se gesstě drželi proti městu, a bránili se, gménem nassjm (zůstawsse nám wěrnj). Y rozbili sme stany, a oblehli sme město Papij, a bylo nás dobře tři tisýce gjzdy. Y zkazyli sme wssecka předměstj, y také klásstera (klássterý) v předměstj, a nasspihowali sme hrad, kterémuž sme na pomoc byli přigeli, wssemi potřebami, a lidmi, také sme geg obnowili, ale města skrze hrad nemohli sme obdržeti, neb přjkopy a wěže, mezy městem a hradem měssťané byli wzdělali, tak že přjstupu nemohli sme k němu mjti. A oni také měli tisýc gjzdných z Medyolánu, na swau stranu, a pobywsse tam deset dnj, odtud sme táhli, a rozbili stany bljž Medyolánu, a zkazyli sme welmi hrabstwj a kraginu Medyolanskau. A odtud odtáhli sme proti Pergámu, a tu sme měli skrze nasse některé přátely smlauwu, že měli nám odewřjti gednu bránu městskau, a tak vgednáno bylo, že na vswitě měl wgeti negaký djl lidu nassého, a potom po nich měl wtrhnauti geden zástup weliký, a wgeti, a zdržeti město, ažby otec náš s námi a sewssjm wogskem toho dne přigel. A tak se stalo, že přátelé nassi w městě Pergamě,

totiž tí z Koblcůw m), odewřeli bránu, a neyprw naſſi (prwnj z naſſjch) tam wgeli, ale druhý záſtup nechtěl po nich táhnauti, newjm kterým vmyſlem. A tak prwnj kteřjž byli wgeli do měſta, wyſſli zaſe z měſta, neb nemohli ſe ſami obrániti nepřátelům, a mnozý přátelé naſſi s těmi giſtými vſſli, ale ginj kteřjž zůſtali, zgjmáni byli, a zwěſſeni přes zed, gichž počet byl okolo padeſáti. Když pak otec náš a my přitáhli ſme, vzřewſſe co ſe ſtalo, a co bylo obmeſſkáno, rmautili ſme ſe welmi, ſe wſſjm naſſjm wogſkem. Potom po několika dnech přegewſſe řeku gménem Pádus n), wrátili ſme ſe ſkrze zemi Kremonſkau, do měſta Pármy.

Kapitola ſſeſtá.

Tuto vkazuge, kterak byl obležen w Kremoně, a kterak nepřátelé lodj a mleyny před měſtem w Pádu potopili, aby mu otec nemohl pomocy, ani on otcy; a když byl w welikém zámutku, Pán Bůh diwně ho wyſwobodil.

Potom otec náš gel do Bononye k Oſtyenſkému kardynálowi, gménem Beltrandowi, kterýžto w ty čaſy byl legátem od otce ſwatého w Lombardyi, a wládl tehdy měſtem

m) De Collisionibus.
n) Lat. Flumen Ade, *Abduam*.

Bononyi, y ginými mnohými městy, totiž Placencyj, Rawennau, a wssj Romandyolau, a markrabstwjm Ankonytanským. Y gednal s njm že on sljbil wjru nám, a včinil se nepřjtelem nassjch nepřátel. Wssak předtjm byl nepřjtel wládaře Ferrarského pro při cyrkwe swaté a swau, genž prwé s těmi nepřátely byl sljbil hotow gim býti na pomoc, a oni gemu, y dal nám ten kardynál na pomoc lid a penjze. Y položil ten gistý legát wogska a stány proti nepřátelům toho času, v předměstj města Kremonského a), gehožto hlawa byl hrabě z Armonyaku. A opět téhož léta po Letnicých, sebral otec náš weliké wogsko, a poslal nás napřed do města Kremonského z Pármy přes (řeku) Pád, s pěti sty gjzdnými, kteréžto gá poslal sem před hrad Přigmicůw b), genž se byl zdwihl proti nám a proti městu swého biskupstwj (swé osady) Kremonskému, magc náchylnost c) k Papienským a Medyolanským, a my zůstali sme w Kremoně, sotwa s dwadcyti gjzdnými. Tehdy w náhle rozmnožowali se nepřátelé, a přibýwalo gich na každý den, tak že ti kteřjž byli před hradem, ohradili se přjkopami, pomocy nassj očekáwagjce. Toho času w náhle Mantuanssti a Ferrarssti pustili lodj swé po Pádu před

a) Lat. Ferrarského.
b) Lat. ante castrum Pitzigniconis.
c) Lat. astabat deserviendo.

Kremonu, a potopili wssecky lodj w Pádu kraginy Kremonské, tak že otec náš s wssjm swým lidem nemohl nám přigeti na pomoc, ani poslati kterého posla, neb wssecky lodj a mlýny byli potopili. A my sami w Kremonském městě gsauce s tak malým lidem, byli sme w strachu ztracenj města a lidu, na každý den, pro ssirokost města, neb těch časůw město pro wálky bylo gako pusté. A když sme byli v welikém zámutku, neb ani otec nám ani my otcy, ani který z nás těm kteřjž leželi před hradem, nemohli sme pomocy: stala se swada mezy nepřátely nassjmi, kteřj město byli oblehli na té řece Pádu, tak že biwsse se sami mezy sebau, wrátili se každý z nich k swému wlastnjmu. To zwěděw otec náš, přitáhl z Pármy s swým wogskem po té řece Pádu, y rozkázal wytáhnauti lodj odedna řeky, a tak připlawil se w mále (s nemnohými) do města Kremony. A druhý den shromáždiwsse wogsko, táhli sme na pomoc těm kteřjž byli před hradem Přigmicowým d). A tak sme byli skrze milost Božj rozsyleni, že sme sylnějssj byli nassjch wssech nepřátel, neb nás bylo w počtu tři tisýce gjzdných. A když sme potom porozuměli, že při tom hradu nic neprospjwáme, chtěli sme táhnauti na pomoc hradu Papienskému, o němž dřjwe zmjnka byla. To přezwěděwsse nepřátelé nassi, po-

d) Pitzignieconis.

ſtali rádce ſwé, a lſtiwě s otcem naſſim gez dnali, a s njm přjměřj včinili na ten způſob, aby s pole táhl, a hrad Papienſký za tjm přjměřjm (na čas toho přjměřj) ſſpihowal, vbezpečugjce že gim ſkrze nepřátely nebude překaženo, lſtiwě kráſnými ſlowy a pochlebnými mnoho mu ſſlibugjce. A tak táhli ſme s pole, lid náš po měſtech a po přjbytcých gich rozděliwſſe. Potom nepřátelé přjměřj, a neb ſlibůw nezdrželi, a tak ztracen byl hrad Papienſký, neb ſau ho nedopuſtili nepřátelé ſſpihowati, gako byli ſljbili. A tak otec náš s ſwým lidem pro gegich pochlebná ſlowa a lſtiwé ſliby, w penězých a w ſtrawě hynuli, a když zyma přiſſla, nemohli ležeti (ani) na poli, a tak naplnilo ſe ono přjſlowj na nás, wſſkodilo prodlenj hotowým. Toho pak čaſu Ferrarſſtj, Berunſſtj, Mantuanſſtj a Medyolanſſtj rozſyliwſſe ſe, geli k hraběti (gali hrabě) z Armonyaku, kterýžto byl hlawau w wogſſtě legátowě, genž leželo w předměſtj Ferrarſkém, a mnoho gich z wogſka zahubili, a giné w Pádu ztopili (a wogſko tak welmi) ſaužili, že legát wjce nemohl toho nabyti, ani pole proti nepřátelům wjce držeti, až do geho z země wyhnánj. Potom wida otec náš, že ſe mu nákladu nedoſtáwá, a že také wálek nemůž ſnéſti, vmyſlil táhnauti z té země, a poručiti gi zemanům e) a znamenitěgſſjm těch

e) Terrigenis.

měst, totiž to Pármu, těm z Čerwených, Regium těm z Juliana, Mutynu, Bentiuolum f), Kremonu, těm z Punctenůw, neb ti wssecka ta města nassemu otcy w moc byli dali, a protož chtěl gim ge zase wrátiti, než Luku chtěl prodati Florenským, ale vposlechssi (vposlech) nassj rady, poručil gi těm z Čerwených, gimžto také byl Pármu poručil.

Kapitola sedmá.

Tuto vkazuge widěnj, kterak (we snách zdálo se mu, že) Anděl Božj wnesl ho v powětřj, na den matky Božj na nebe wzetj, a vkázal mu hrozné a diwné wěcy, a napomjnal ho, aby se hřjchů warowal, y také otce swého wystřjhal.

Toho času když sme byli w Luce, ďábel (kterýžto wždy hledá kohoby sežral, a předkládá lidem libé a sladké wěcy, pod nimiž se žluč tagj, když před tjm dáwno byli sme pokaussenì od něho, ale wssak nepřemoženi, obranau Božskau,) wzbudil lidi lstiwé a přewrácené, když sám skrze se nemohl, ty kteřjž otce mého na každý den se přjdrželi, aby mne z stezky přjmé, w osýdlo hubenstwj (bjdy) a smilstwa vwedli, a tak sweden gsa od přewrácených,

f) Illis de Pisis.

abych s nimi byl přewrácený a). Potom otec můg po newelmi dlauhém času, zdwihl se na cestu k Párme semnau, y přigeli sme do gedné wsy, gménem Tawraž b), biskupstwj Pármenského, w neděli den na nebe wzetj panny Marye. Té pak nocy když sem vsnul, vkázalo mi se widěnj, a to takowé (měl sem sen, a to takowý), že Anděl Božj stál podlé mne na lewé straně tu kdež sem ležel, y vdeřil mne w bok, řka: Wstaň, a pod semnau. Gá pak odpowěděl sem w duchu (we snách): Pane, aniž wjm aniž vmjm kterakbych c) s tebau ssel. A on vgaw mne za wlasy z přednj strany hlawy, wnesl mne s sebau v powětřj. Y nesl mne až nad weliký zástup oděncůw gjzdných, kteřjžto stáli před gednjm hradem, hotowj k bogi. Y držel mne v powětřj nad zástupem, a řekl mi: Wzezři, a hled. Y wzhlédl sem, a ay Anděl giný sstupuge s nebe, mage ohniwý meč w ruce, y vdeřj gednoho w prostřed zástupu, a vtne mu aud plodnj tjm gistým mečem. A on gakožto smrtedlně raněný popadá dussi sedě na koni. Tehdy drže mne za wlasy Anděl, řekl mi: Znássli toho gessto gest vdeřen od Anděla a raněn až do smrti? A gá řekl sem: Pane neznám, aniž

a) Lat. A tak swedeni gsa od přewrácených, byl sem přewrácený s přewráceným.
b) Lat. Tarentur, njže pak Tarunso. Eneáš Sylwius gi nazýwá wes Terentiowu.
c) Lat. Aniž wjm kam, aniž kterakbych —

mjsta wjm. Dj mi Anděl: Wěděti máš, že gt to Delphin Widenský genž pro swůg hřjch smilstwj, tak od Boha gt vdeřen. A protož warůg se, a otcy swému můžeš powědjti, aby se wystřjhal podobných hřjchůw, nebťby se hůře přihodilo. Ale gá lituge toho Delphjna Wídenského, gménem Bigona, gehožto babka byla babky nassj sestra, a on byl syn sestry krále Vherského Karla prwnjho: otázal sem Anděla, budeli se mocy zpowjdati před smrtj, a smuten sem byl welmi. Odpowěděl pak Anděl, řka: Bude se zpowjdati, a bude žiw několik dnj. Tehdy vzřel sem na lewé straně zástupu mnoho mužůw oděných plássti bjlými, gakoby byli mužj welikého důstogenstwj, a swatosti. Y mluwili mezy sebau, hledjce na zástup, a na to co se dálo, a dobře sem ge znamenal, ale wssak žádosti sem k otázanj neměl, aniž mi Anděl sám od sebe powěděl, kteřj a neb gacý byliby ti mužj, tak welikého důstogenstwj. A potom brzo nawrácen sem byl na mjsto swé, an giž switati počjná. Přissed pak Tomáš z Nowé wsy, rytjř Hodyenského biskupstwj d), komornjk otce mého, y zbudil mne, řka: Pane, proč newstáwáte? giž otec wáš hotow wsedá na koně. Tehdy wstal sem, a byl sem polámaný, gakobych byl vstal po weliké prácy (těžkosti) z cesty. Y řekl sem gemu: Kambychom geli,

d) De Villa Nova, miles dioecesis Leodiensis.

neb této nocy trpěl sem tak mnoho, že ne-
wjm co činiti mám. A on dj ke mně: Pane,
coo trpěl? Y řekl sem mu: Delphin vmřel,
a otec můg chce sebrati wogsko, a táhnauti
na pomoc Delphinowi, kterýž wálčj s hrabě-
tem z Sabaudye e), nassež mu pomoc nepro-
spěge, nebť gest vmřel. A on mi se smál.
Toho pak dne když sme přigeli do Pármy,
powěděl otcy mému wssecko to což sem gemu
byl prawil. Tehdy otec můg powolaw mne,
tázal se bylalsby to prawda, a takli sem (gdališ
sem tak) widěl. Gemužto odpowěděl sem,
řka: Gistě pane, a také zagisté wězte, že
Delphin vmřel. Ale otec trestal mne, řka:
Nechtěg wěřiti snům. Wssak otcy swému
a Tomássowi dřjwe řečenému, nepowěděl
sem wssebo, gakž sem widěl, než toliko že
Delphin vmřel. Tehdy po několika dnech přj-
gde posel nesa listy, že Delphin sebraw wog-
sko swé, táhl před geden hrad hraběte z Sa-
baudye, a že z gednoho samostřjlu f) welikau
střelau v prostřed wssech swých rytjřůw gt
zastřelen, a po několika dnech zpowjdaw se,
vmřel. Tehdy otec můg slyssaw listy, řekl:
Diwjm se welmi tomu, neb syn můg smrt
geho prwé mi zwěstowal, y diwil se welmi
on a Tomáš. Ale potom nikdy o té wěcy
... g) žádný nemluwil.

...hamilem.
...tachu, balista.
...; nežli lat. cum ipsis, s nimi.

Kapitola osmá.

Tuto vkazuge, kterak se do Čech po gedenácti letech nawrátil, a že byl téměř české řeči zapomenul a králowstwj nalezl roztrhané, hrady a zbožj zastawené, a kterak toho wsseho on zase dosáhl. Gak také widěnj diwné widěl w Praze na hradě.

Potom wida otec náš, že mu se strawy (nákladu na autraty) nedostáwá, a wálky že déle wésti proti dřjwe řečeným panům Lombardským nemůž, vmjnil odtud wygeti, a chtěl nám poručiti ta měsfa a wálku. Ale my nechtěli sme, nebo s poctiwostj těch měst nemohli sme zachowati. Tehdy propustiw nás, poslal nás napřed do Čech. A wzawsse přjměřj s nepřátely nassjmi, geli sme skrze panstwj Mantuanské do Berúna, a odtud do hrabstwj Tyrolského. A tu sme nalezli bratra swého Jana gménem, kteréhožto otec náš byl spogil s dcerau knjžete Korytanského, a hrabi Tyrolského, kteréžto knjže test bratra nasseho, měl prwé sestru matky nassj, gménem Annu, gakož o tom nahoře psáno gest. A po gegj smrti, pogal sobě byl sestru knjžete z Brunsswayku, s njž měl dceru gménem Margéthu, a tu dal bratru nassemu, a po swé smrti odkázal gemu knjžetstwj Korytanské, a hrabstwj Tyrolské, neb plodu mužského neměl. A tak se stalo

smjřenj mezy njm, a otcem naſſjm, neb prwé nepřátelé byli, pro wyhnánj toho giſtého knjžete, neb to knjže otec náš byl wyhnal z Čech, gakž swrchu oznámeno gt. Potom táhli sme ſkrze Bawory, a tu sme naſſli ſeſtru naſſi ſtarſſj, gménem Margéthu, kterážto gediného ſyna měla s Gindřichem knjžetem Bawerſkým, gménem Jana. Potom přigeli sme do Čech, kdežto sme nebyli gedenácte let, a giž byla několik let před námi matka naſſe, gménem Elſſka, vmřela, a za gegjho žiwota ſeſtra naſſe druhá dcera gegj, gménem Dobrotiwa poſlána byla do Franſké země, a wdána za Jana prworozeného ſyna Filipa krále Franſkého, gehožto ſeſtru gménem Blanku my sme měli za ženu. Ale třetj a poſlednj ſeſtra naſſe, gménem Anna, byla v té ſeſtry w Franſké zemi w ty čaſy. A tak když sme přigeli do Čech, nenaſſli sme ani otce, ani mateře, ani bratra, ani ſeſtry, ani žádného známého. Řeči také čeſké téměř a) byli sme zapomenuli, kterežto potom zaſe sme ſe naučili, tak že sme mluwili a rozuměli gako giný Čech. Z milosti pak Božj, netoliko čeſky, ale franczanzſky, lombardſky, německy, latině, tak mluwiti, pſáti, y čjſti sme vměli, že geden gako druhý z těch gazykůw, k pſánj, k mluwenj, k čtenj, y k rozuměnj byl nám hotow. Toho čaſu otec náš táhl do hrabſtwj Lucemburſkého,

a) Lat. owſſem, ex toto.

pro gednu wálku, kteraužto držel s knjžetem Brabantským, on a geho towaryšstwo, totiž, Leodyenský biskup, Julianský (Juliacenský) margkrabě, a hrabě z Geldrye, a mnozý ginj. Y poručil nám moc swau bez sebe w Čechách. Kteréžto králowstwj byli sme nalezli tak opu=sstěné, že ani gednoho hradu nenalezli sme swobodného, kterýžby nebyl zastawen sewssjm zbožjm králowským, tak že sme neměli kde bydliti, toliko w domjch měštských, gako giný měsstěnjn. A hrad Pražský tak byl opusstěn (zpusstěn), zkažen, a zrussen, neb od času (že od času) krále Přemysla, wsseckeň položen (wy=wrácen) byl až na zemi. Na kterémžto mjstě znowu sýň (palác) welikau a krásnau, welikým nákladem wzdělati rozkázali sme, gakož to y dnessnj den zgewné gt ohledugjcým. Toho času poslali sme pro nassi ženu, neb gesstě byla w Lucemburku. A tak když přigela, po gednom roce porodila mi dceru prworozenau, gménem Margétbu. Téch pak také časůw, dal nám byl otec náš margkrabstwj Morawské, a toho hesla požjwali sme b). A widauc česká obec, že sme byli z starého rodu krá=lůw českých, milugjc nás, dali nám na po=moc (pomoc), abychom dobyli hradůw a zbožj králowstwj. Tehdy s welikými náklady a pracemi, dobyli sme neyprwé Hrádku, Tyčowa,

C 4

b) Lat. eodem titulo. t. a od toho sme slauli markrabě Morawské.

Lichtenburka, Zlutic c), Hradce, Pjsku, Nectin, Zbiroha, Tachowa, a Trutnowa w Čechách. W Morawě pak: Lukowa, Telče, Wewerj, Holomuckého, Brněnského, a Znagmenského hradůw, a mnohá giná zbožj, kteráž byla zastawena a odlaučena od králowstwj. A měli sme mnoho služebnjků hotowých, vrozených, a prospěch byl činěn w králowstwj den odedne. Y milowali nás wůbec dobřj, a zlj bogjce se, warowali se zlého, a sprawedlnosti dosti bylo w králowstwj. Neb (předtjm) zemané téměř wssickni byli se včinili násylnjky, anjž se báli krále gakž náleželo, a králowstwj byli mezy sebe rozdělili. A tak sme drželi wládařstwj, králowstwj rozmnožugjce a polepssugjce den odedne, za dwě létě. Toho času dali sme mladssj sestru nassi Annu Othowi weywodowi rakauskému za ženu, a w ty časy vmřelo knjže Korytanské, test bratra nasseho. A když bratr náš měl se vwazowati w držený knjžetstwj Korytanského po smrti geho, a hrabstwj Tyrolského, tehdy tagně včinil byl smlauwu Ludwjk, kterýž se nazýwal cýsařem, s weywodami rakauskými, totiž s Albrechtem a s Furtau d), aby rozdělili panstwj bratra nasseho, tagně a lstiwě, chtě týž Ludwjk mjti

c) Lat. castra Purglinum (Křiwokladu) Tyrzow, Lichtenburg, Lutitz.

d) Lat. s Othem, & Othone.

hrabstwj Tyrolské, a knjžata rakauská e) knj=žetstwj Korytanské. A tak zapomenul Ludwjk (gako newděčný) služby otce nasseho, kterauž gemu činil, když stál po cýsařstwj, gakž o tom napřed psáno gest. Weywoda pak rakauský, gakžkoli wssak sestru nassi měl, y hned po smrti knjžete Korytanského, ti gi=stj kteřjž smlauwu měli, tagně se pánem z Aufsteyna, genž byl wládařem od knjžete wssech Korytanských, a hned s bratrem swým měli Korytany, kteréžto ten gistý z Aufstayna swobodně gim dal f). A tak bratr náš ztra=til knjžetstwj Korytanské. Ale ti z hrabstwj Tyrolského (Tyrolssti), nechtěli se poddati Ludwjkowi, než zůstali w poslussenstwj bratra nasseho. A když se to stalo, přigel otec náš do Čech, a přiwedl s sebau ženu swau, kterauž sobě byl wzal za králownu, gménem Beatryx, dceru knjžete z Borbonu, z rodu králůw franských, s kterauž to potom měl gedno=ho syna, gménem Wáclawa. Tehdy zlj a lstiwj rádcowé, rozsylili se proti nám w otce

e) Lat. Dux vero, knjže.

f) Srozumitedlněgi: Weywoda pak rakauský, ačkoli sestru nassi měl, y hned po smrti do=tčeného knjžete Korytanského skrze tagné spiknutj se s Pánem z Aufsteyna, genž byl wládařem knjžecým celé Korytanské země, s bratrem swým měli Korytany, kteréžto týž Pán z Aufsteyna swobodně gim wmoc a k wládařstwj gegich wzdal.

ſſali rádce ſwé, a lſtiwě s otcem naſſjm ge=
dnali, a s njm přjměřj včinili na ten způſob,
aby s pole táhl, a hrad Papienſký za tjm přj=
měřjm (na čas toho přjměřj) ſſpihowal, vbez=
pečugjce že gim ſkrze nepřátely nebude pře=
kaženo, lſtiwě kráſnými ſlowy a pochlebnými
mnoho mu ſlibugjce. A tak táhli sme s po=
le, lid náš po měſtech a po přjbytcých gich
rozděliwſſe. Potom nepřátelé přjměřj, a neb
ſlibůw nezdrželi, a tak ztracen byl hrad Pa=
pienſký, neb ſau ho nedopuſtili nepřátelé ſſpi=
howati, gako byli ſljbili. A tak otec náš
s ſwým lidem pro gegich pochlebná ſlowa a
lſtiwé ſliby, w penězých a w ſtrawě hynuli, a
když zyma přiſſla, nemohli ležeti (ani) na poli,
a tak naplnilo ſe ono přjſlowj na nás, vſſko=
diló prodlenj hotowým. Toho pak čaſu Fer=
rarſſtj, Berunſſtj, Mantuanſſtj a Medyo=
lanſſtj rozſyliwſſe ſe, geli k hraběti (gali hra=
bě) z Armonyaku, kterýžto byl hlawau w
wogſſtě legátowě, genž leželo w předměſtj
Ferrarſkém, a mnoho gich z wogſka zahubili,
a giné w Pádu ztopili (a wogſko tak welmi)
ſaužili, že legát wjce nemohl toho nabyti, ani
pole proti nepřátelům wjce držeti, až do geho
z země wyhnánj. Potom wida otec náš, že
ſe mu nákladu nedoſtáwá, a že také wálek
nemůž ſnéſti, vmyſlil táhnauti z té země, a
poručiti gi zemanům e) a znamenitěgſſjm těch

e) Terrigenis.

měst, totižto Pármu, těm z Čerwených, Regium těm z Fuliana, Mutynu, Bentiuolum f), Kremonu, těm z Puncenůw, neb ti wssecka ta města nassemu otcy w moc byli dali, a protož chtěl gim ge zase wrátiti, než Luku chtěl prodati Florenským, ale vposlechssi (vposlech) nassj rady, poručil gi těm z Čerwených, gimžto také byl Pármu poručil.

Kapitola sedmá.

Tuto vkazuge widěnj, kterak (we snách zdálo se mu, že) Anděl Božj wnesl ho v powětřj, na den matky Božj na nebe wzetj, a vkázal mu hrozné a diwné wěcy, a napomjnal ho, aby se hřjchů warowal, y také otce swého wystřjhal.

Toho času když sme byli w Luce, ďábel (kterýžto wždy hledá kohoby sežral, a předkládá lidem libé a sladké wěcy, pod nimiž se žluč tagj, když před tjm dáwno byli sme pokaussenj od něho, ale wssak nepřemoženi, obranau Božstau,) wzbudil lidi lstiwé a přewrácené, když sám skrze se nemohl, ty kteřjž otce mého na každý den se přjdrželi, aby mne z stezky přjmé, w osýdlo hubenstwj (bjdy) a smilstwa vwedli, a tak sweden gsa od přewrácených,

f) Illis de Pisis.

abych s nimi byl převrácený a). Potom otec můg po newelmi dlauhém času, zdwihl se na cestu k Párme semnau, y přigeli sme do gedné wsy, gménem Tawraž b), biskupstwj Pármenského, w neděli den na nebe wzetj panny Marye. Té pak nocy když sem vsnul, vkázalo mi se widěnj, a to takowé (měl sem sen, a to takowý), že Anděl Božj stál podlé mne na lewé straně tu kdež sem ležel, y vdeřil mne w bok, řka: Wstaň, a pod semnau. Gá pak odpowěděl sem w duchu (we snách): Pane, aniž wjm aniž vmjm kterakbych c) s tebau ssel. A on vgaw mne za wlasy z přednj strany hlawy, wnesl mne s sebau v powětřj. Y nesl mne až nad weliký zástup oděncůw gjzdných, kteřjžto stáli před gednjm hradem, hotowj k bogi. Y držel mne v powětřj nad zástupem, a řekl mi: Wzezři, a hleď. Y wzhlédl sem, a ay Anděl giný sstupuge s nebe, mage ohniwý meč w ruce, y vdeřj gednoho w prostřed zástupu, a vtne mu aud plodnj tjm gistým mečem. A on gakožto smrtedlně raněný popadá dussi sedě na koni. Tehdy drže mne za wlasy Anděl, řekl mi: Znássli toho gessto gest vdeřen od Anděla a raněn až do smrti? A gá řekl sem: Pane neznám, aniž

a) Lat. A tak swеden gsa od převrácených, byl sem převrácený s převráceným.
b) Lat. Tarentur, njže pak Tarunso. Eneáš Sylwius gi nazýwá wes Terentiowu.
c) Lat. Aniž wjm kam, aniž kterakbych —

mjsta wjm. Dj mi Anděl: Wěděti máš, že gt to Delphin Widenský genž pro swůg hřjch smilstwj, tak od Boha gt vdeřen. A protož warůg se, a otcy swému můžeš powěditi, aby se wystřjhal podobných hřjchůw, nebkby se hůře přihodilo. Ale gá lituge toho Delphjna Widenského, gménem Bigona, gehožto babka byla babky nassj sestra, a on byl syn sestry krále Vherského Karla prwnjho: otázal sem Anděla, budeli se mocy zpowjdati před smrtj, a smuten sem byl welmi. Odpowěděl pak Anděl, řka: Bude se zpowjdati, a bude žiw několik dnj. Tehdy vzřel sem na lewé straně zástupu mnoho mužůw oděných plássti bjlými, gakoby byli mužj welikého důstogenstwj, a swatosti. Y mluwili mezy sebau, hledjce na zástup, a na to co se dálo, a dobře sem ge znamenal, ale wssak žádosti sem k otázanj neměl, aniž mi Anděl sám od sebe powěděl, kteřj a neb gacý byliby ti mužj, tak welikého důstogenstwj. A potom brzo nawrácen sem byl na mjsto swé, an giž switati počjná. Přissed pak Tomáš z Nowé wsy, rytjř Hodyenského biskupstwj d), komornjk otce mého, y zbudil mne, řka: Pane, proč newstáwáte? giž otec wáš hotow wsedá na koně. Tehdy wstal sem, a byl sem polámaný, gakobych byl vstal po weliké prácy (těžkosti) z cesty. Y řekl sem gemu: Kambychom geli,

d) De Villa Nova, miles dioecesis Leodiensis.

neb této nocy trpěl sem tak mnoho, že newjm co činiti mám. A on dj ke mně: Pane, cos trpěl? Y řekl sem mu: Delphin vmřel, a otec můg chce sebrati wogsko, a táhnauti na pomoc Delphinowi, kterýž wálčj s hrabětem z Sabaudye e), nassetě mu pomoc neprospěge, nebť gest vmřel. A on mi se smál. Toho pak dne když sme přigeli do Pármy, powěděl otcy mému wssecko to což sem gemu byl prawil. Tehdy otec můg powolaw mne, tázal se bylaliby to prawda, a takli sem (zdali ž sem tak) widěl. Gemužto odpowěděl sem, řka: Gisstě pane, a také zagisté wězte, že Delphin vmřel. Ale otec trestal mne, řka: Nechtěg wěřiti snům. Wssak otcy swému a Tomássowi dřjwe řečenému, nepowěděl sem wssehho, gakž sem widěl, než toliko že Delphin vmřel. Tehdy po několika dnech přigde posel nesa listy, že Delphin sebraw wogsko swé, táhl před geden hrad hraběte z Sabaudye, a že z gednoho samostřjlu f) welikau střelau v prostřed wssech swých rytjřůw gt zastřelen, a po několika dnech zpowjdaw se, vmřel. Tehdy otec můg slyssaw listy, řekl: Diwjm se welmi tomu, neb syn můg smrt geho prwé mi zwěstowal, y diwil se welmi on a Tomáš. Ale potom nikdy o té wěcy semnau g) žádný nemluwil.

e) Bohumilem.
f) Z toracbu, balista.
g) Lépe nežli lat. cum ipsis, s nimi.

Kapitola osmá.

Tuto vkazuge, kterak se do Čech po gedenácti letech nawrátil, a že byl téměř české řeči zapomenul a králowstwj nalezl roztrhané, hrady a zbožj zastawené, a kterak toho wsseho on zase dosáhl. Gak také widěnj diwné widěl w Praze na hradě.

Potom wida otec náš, že mu se strawy (nákladu na autratu) nedostáwá, a wálky že déle wésti proti dřjwe řečeným panům Lombardským nemůž, vmjnil odtud wygeti, a chtěl nám poručiti ta města a wálku. Ale my nechtěli sme, nebo s poctiwostj těch měst nemohli sme zachowati. Tehdy propustiw nás, poslal nás napřed do Čech. A wzawsse přjměřj s nepřátely nassjmi, geli sme skrze panstwj Mantuanské do Berúna, a odtud do hrabstwj Tyrolského. A tu sme nalezli bratra swého Jana gménem, kteréhožto otec náš byl spogil s dcerau knjžete Korytanského, a hrabi Tyrolského, kteréžto knjže test bratra nasseho, měl prwé sestru matky nassj, gménem Annu, gakož o tom nahoře psáno gest. A po gegj smrti, pogal sobě byl sestru knjžete z Brunsswayku, s njž měl dceru gménem Margéthu, a tu dal bratru nassemu, a po swé smrti odkázal gemu knjžetstwj Korytanské, a hrabstwj Tyrolské, neb plodu mužského neměl. A tak se stalo

neb této nocy trpěl sem tak mnoho, že newjm co činiti mám. A on dj ke mně: Pano, cos trpěl? Y řekl sem mu: Delphin vmřel, a otec můg chce sebrati wogsko, a táhnauti na pomoc Delphinowi, kterýž wálčj s hrabětem z Sabaudye e), nasset mu pomoc neprospěge, nebť gest vmřel. A on mi se smál. Toho pak dne když sme přigeli do Pármy, powěděl otcy mému wssecko to což sem gemu byl prawil. Tehdy otec můg powolaw mne, tázal se bylalíby to prawda, a takli sem (zdaliž sem tak) widěl. Gemužto odpowěděl sem, řka: Giſtě pane, a také zagiſté wězte, že Delphin vmřel. Ale otec treſtal mne, řka: Nechtěg wěřiti ſnům. Wſſak otcy ſwému a Tomáſſowi dřjwe řečenému, nepowěděl ſem wſſeho, gakž ſem widěl, než toliko že Delphin vmřel. Tehdy po několika dnech přigde poſel neſa liſty, že Delphin ſebraw wogſko ſwé, táhl před geden hrad hraběte z Sabaudye, a že z gednoho ſamoſtřjlu f) welikau ſtřelau v proſtřed wſſech ſwých rytjřůw gt zaſtřelen, a po několika dnech zpowjdaw ſe, vmřel. Tehdy otec můg ſlyſſaw liſty, řekl: Diwjm ſe welmi tomu, neb ſyn můg ſmrt geho prwé mi zwěſſowal, y diwil ſe welmi on a Tomáš. Ale potom nikdý o té wěcy ſemnau g) žádný nemluwil.

e) Bohumilem.
f) Z tořachu, baliſta.
g) Lépe nežli lat. cum ipſis, s nimi.

Kapitola osmá.

Tuto vkazuge, kterak se do Čech po gedenácti letech nawrátil, a že byl téměř české řeči zapomenul a králowstwj nalezl roztrhané, hrady a zbožj zastawené, a kterak toho wsseho on zase dosáhl. Tak také widěnj diwné widěl w Praze na hradě.

Potom wida otec náš, že mu se strawy (nákladu na autraty) nedostáwá, a wálky že déle wésti proti dřjwe řečeným panům Lombardským nemůž, vmjnil odtud wygeti, a chtěl nám poručiti ta města a wálku. Ale my nechtěli sme, nebo s poctiwostj těch měst nemohli sme zachowati. Tehdy propustiw nás, poslal nás napřed do Čech. A wzawsse přjměřj s nepřátely nassjmi, geli sme skrze panstwj Mantuanské do Berúna, a odtud do hrabstwj Tyrolského. A tu sme nalezli bratra swého Jana gménem, kteréhožto otec náš byl spogil s dcerau knjžete Korytanského, a hrabi Tyrolského, kteréžto knjže test bratra nasseho, měl prwé sestru matky nassj, gménem Annu, gakož o tom nahoře psáno gest. A po gegj smrti, pogal sobě byl sestru knjžete z Brunsswayku, s njž měl dceru gménem Margéthu, a tu dal bratru nassemu, a po swé smrti odkázal gemu knjžetstwj Korytanské, a hrabstwj Tyrolské, neb plodu mužského neměl. A tak se stalo

smjřenj mezy njm, a otcem nasſjm, neb prwé nepřátelé byli, pro wyhnánj toho giſtého knj=žete, neb to knjže otec náš byl wyhnal z Čech, gakž swrchu oznámeno gt. Potom táhli sme ſkrze Bawory, a tu sme naſſli ſeſtru naſſi ſtarſſj, gménem Margéthu, kteréžto gediné=ho ſyna měla s Gindřichem knjžetem Bawor=ſkým, gménem Jana. Potom přigeli sme do Čech, kdežto sme nebyli gedenácte let, a giž byla několik let před námi matka naſſe, gménem Elſſka, vmřela, a za gegjho žiwota ſeſtra naſſe druhá dcera gegj, gménem Do=brotiwa poſlána byla do Franſké země, a wdá=na za Jana prworozeného ſyna Filipa krále Franſkého, gehožto ſeſtru gménem Blanku my sme měli za ženu. Ale třetj a poſlednj ſeſtra naſſe, gménem Anna, byla v té ſeſtry w Franſké zemi w ty čaſy. A tak když sme při=geli do Čech, nenaſſli sme ani otce, ani ma=teře, ani bratra, ani ſeſtry, ani žádného zná=mého. Řeči také čeſké téměř a) byli sme za=pomenuli, kteréžto potom zaſe sme ſe naučili, tak že sme mluwili a rozuměli gako giný Čech. Z milosti pak Božj, netoliko čeſky, ale fran=cauzſky, lombardſky, německy, latině, tak mlu=witi, pſáti, y čjſti sme vměli, že geden gako druhý z těch gazykůw, k pſánj, k mluwenj, k čtenj, y k rozuměnj byl nám hotow. Toho čaſu otec náš táhl do hrabſtwj Lucemburſkého,

a) Lat. owſſem, ex toto.

pro gednu wálku, kterauž to držel s knjžetem Brabantským, on a geho towaryšstwo, totiž, Leodyenský biskup, Julianský (Juliacenský) margkrabě, a hrabě z Geldrye, a mnozý ginj. Y poručil nám moc swau bez sebe w Čechách. Kteréžto králowstwj byli sme nalezli tak opuſſtěné, že ani gednoho hradu nenalezli sme swobodného, kterýžby nebyl zastawen sewſſjm zbožjm králowským, tak že sme neměli kde bydliti, toliko w domjch měſtſkých, gako giný měſſtěnjn. A hrad Pražſký tak byl opuſſtěn (zpuſſtěn), zkažen, a zruſſen, neb od času (že od času) krále Přemyſla, wſſecken položen (wywrácen) byl až na zemi. Na kterémžto mjſtě znowu sýň (palác) welikau a kráſnau, welikým nákladem wzdělati rozkázali sme, gakož to y dneſſnj den zgewné gt ohledugjcým. Toho času poslali sme pro naſſi ženu, neb geſſtě byla w Lucemburku. A tak když přigela, po gednom roce porodila mi dceru prworozenau, gménem Margéthu. Těch pak také časůw, dal nám byl otec náš margkrabſtwj Morawſké, a toho heſla požjwali sme b). A widauc čeſká obec, že sme byli z ſtarého rodu králůw čeſkých, milugjc nás, dali nám na pomoc (pomoc), abychom dobyli hradůw a zbožj králowſtwj. Tehdy s welikými náklady a pracemi, dobyli sme neyprwé Hrádku, Tyčowa,

b) Lat. eodem titulo. t. a od toho sme ſlauli markrabě Morawſké.

Lichtenburka, Zlutic c), Hradce, Pjsku, Nectin, Zbiroha, Tachowa, a Trutnowa w Čechách. W Morawě pak: Lukowa, Telče, Wewerj, Holomuckého, Brněnského, a Znagmenského hradůw, a mnohá giná zbožj, kteráž byla zastawena a odlaučena od králowstwj. A měli sme mnoho služebnjků hotowých, vrozených, a prospěch byl činěn w králowstwj den ode dne. Y milowali nás wůbec dobřj, a zlj bogjce se, warowali se zlého, a sprawedlnosti dosti bylo w králowstwj. Neb (předtjm) zemané téměř wssickni byli se včinili násylnjky, anjž se báli krále gakž náleželo, a králowstwj byli mezy sebe rozdělili. A tak sme držeti wládařstwj, králowstwj rozmnožugjce a polepssugjce den ode dne, za dwě létě. Toho času dali sme mladssj sestru nassi Annu Othowi weywodowi rakauskému za ženu, a w ty časy vmřelo knjže Korytanské, test bratra nasseho. A když bratr náš měl se vwazowati w držení knjžetstwj Korytanského po smrti geho, a hrabstwj Tyrolského, tehdy tagně včinil byl smlauwu Ludwjk, kterýž se nazýwal cýsařem, s weywodami rakauskými, totiž s Albrechtem a s Furtau d), aby rozdělili panstwj bratra nasseho, tagně a lstiwě, chtě týž Ludwjk mjti

c) Lat. castra Purglinum (Křiwokladu) Tyrzow, Lichtenburg, Lutitz.
d) Lat. s Othem, & Othone.

hrabstwj Tyrolské, a knjžata rakauská e) knjžetstwj Korytanské. A tak zapomenul Ludwjk (gako newděčný) služby otce nasseho, kterauž gemu činil, když stál po cysařstwj, gakž o tom napřed psáno gest. Weywoda pak rakauský, gakžkoli wssak sestru nassi měl, y hned po smrti knjžete Korytanského, ti gisti kteřjž smlauwu měli, tagně se pánem z Aufssteyna, genž byl wládařem od knjžete wssech Korytanských, a hned s bratrem swým měli Korytany, kteréžto ten gistý z Aufstayna swobodně gim dal f). A tak bratr náš ztratil knjžetstwj Korytanské. Ale ti z hrabstwj Tyrolského (Tyrolssti), nechtěli se poddati Ludwjkowi, než zůstali w poslussenstwj bratra nasseho. A když se to stalo, přigel otec náš do Čech, a přiwedl s sebau ženu swau, kterauž sobě byl wzal za královnu, gménem Beatryx, dceru knjžete z Borbonu, z rodu králůw Franských, s kteraužto potom měl gednoho syna, gménem Wáclawa. Tehdy zlj a lstiwj rádcowé, rozsylili se proti nám v otce

e) Lat. Dux vero, knjže.

f) Srozumitedlněgi: Weywoda pak rakauský, ačkoli sestru nassi měl, y hned po smrti dotčeného knjžete Korytanského skrze tagné spiknutj se s Pánem z Aufssteyna, genž byl wládařem knjžecým celé Korytanské země, s bratrem swým měli Korytany, kteréžto týž Pán z Aufssteyna swobodně gim wmoc a k wládařstwj gegich wzdal.

nasseho, wlastnjho zyskn hledagjce, tak Čechow=
wé gako ti z hrabstwj Lucemburského, přj=
staupiwsse k otcy nassemu, radili mu, řkauce:
Pane, prohlédněte sami k sobě, neb syn wáš
má w králowstwj mnoho hradůw, a weliký lid,
protož budeliť to na dlauze, tak se rozmáhage,
že wás wyžene když bude chtjti, neb y on gest
dědic králowstwj, a gest z rodu králůw českých,
a welmi ho milugj Čechowé, a wy ste král
přissly (cyzozemec). A to proto prawili, hle=
dagjce zysku swého, aby gim poručil hrady a
zbožj nahoře gmenowaná. Otec pak náš,
tak welmi po gegich radě postaupil, že nám
newěřil. A z té přjčiny odgal nám wssecky
hrady, y wládařstwj, w Čechách y w marg=
krabstwj Morawském, a tak nám samo toliko
gméno zůstalo margkrabstwj Morawského,
bez vžitkůw. Toho času geli sme gednoho
dne z Hrádku g) do Prahy chtěgjce slysseti o
otcy nassem h), genž byl w Morawě, a tak
pozdě přigeli sme na hrad Pražský. Y ssli
sme do starého domu purgkrabowa, gessto
sme tu přebýwali několika let prwé než syň
weliká (palác weliký) byla vdělána. W nocy
pak položili sme se na lože, a Bussek z Wil=
hartic starssj na druhém před námi, a byl we=
liký oheň w komoře, neb w zymě bylo, a také

g) Lat. De Purglino, z Křiwokladu.
h) Lat. adire patrem nostrum, chtěgjce giti k
otcy swému.

mnoho swěc hořelo w komoře, tak že bylo swětlo dosti, a dwéře y wokenice wssecky byly zawřjny. A když sme počali spáti, tehdy počne choditi, newjme co po komoře, tak že oba procýtjme, y kázali sme tomu gistému Busskowi wstáti, aby obezřel coby bylo. On pak wstaw, chodil po komoře, a nic nevzřj, aniž co můž nagjti. Tehdy včinj wětssj oheň, a wjce swjc zaswjtj. Y gde k čjssem, kteréžto stály plné wjna na lawicých, y napige se, a postawj gednu čjssi bljzko gedné weliké swjce hořjcý, a napiw se, opět se položj na lože, a my oděwsse se w plássť náš, seděli sme na loži, y slysseli sme gednoho choditi, ale widěti sme žádného nemohli. A tak hledjce s dřjwe řečeným Busskem na čjsse a na swjce, widěli sme čjssi wrženau, a ta čjsse newjme od koho wržena byla, přes lože Busskowo z gednoho kautu komory až do druhého na stěnu, a obrazywssi se o stěnu, padla wprostřed komory. Vzřewsse to, vlekli sme se welmi, a wždy chodjcýho w komoře slysseli sme, ale žádného widěti sme nemohli. Tehdy znamenawsse se swatým křjžem, we gméno Gezu Krystowo, spali sme až do gitra. A ráno wstawsse, čjsse gakž byla wržena prostřed komory nalezli sme, a to nassjm když k nám ráno přissli vkázali sme. Toho času poslal nás otec náš s krásným wogskem na knjže Slézské, gménem Polka, pána Minstrberského. Nebo

to knjže nebyl man ani knjže otce nasseho, a králowstwj českého, ale wssak giž otec náš dobyl (dědil, dostal) byl města Wratislawi, skrze pana Gindřicha sedmého knjžete Wratislawského, kterýžto dědicůw neměl. A to gisté knjže byl wzal w dar Kladskau zemicy (kraginu), do swého žiwota. Y chtěl raděgi dřjwe řečená města i) a knjžetstwj otcy nassemu a koruně králowstwj českého wěčně přičiniti, nežli bratru swému Bolesslawowi züstawiti, neb on a bratr geho mezy sebau nepřátelé byli. Protož když otec náš vwázal se w držení města Wratislawského, tehdy wssecka knjžata Slézská a Opolská poddali se panstwj geho wěčně, a koruně králowstwj českého, aby byli zprawowáni a obhagowáni od králůw českých, kromě knjžete Slézského pána Swidnického, a Polka Minsterberského, gehožto kraginu byli sme pohubili, gakož o tom w kronyce napsáno gest. A tak welmi byla pohubena, že musyl skrze smlauwu býti manem otce nasseho, a koruny králowstwj českého, gako y giná knjžata. To včiniwsse, táhli sme do Vher k otcy nassemu, gegž nalezli sme w Wyssehradě na Dunagi, v krále Karla prwnjho, genž předtjm byl měl sestru otce nasseho, a když ona vmřela, po gegj smrti pogal sestru krále Krakowského Kazymjra, s njž měl tři syny, prwnjho Ludwjka, druhého Ondřege,

i) Lat. prædictam ciuitatem, dřjwe řečené město.

čtwrtého Sstěpána. A tu tehdy včinil ten giſtý král Karel mjr a pokog mezy otcem naſſjm, a králem Krakowſkým, tak aby odpowěděl ſe otec náš práwa kteréž k němu ſlu ſſelo, w nižſſj Polſſté, totiž Gneznenſkého, a Kališſkého, a giných kragin nižſſj Polſky (nižſſjho Polſka). Král pak Polſký zaſe poſtaupil otcy naſſemu a králowſtwj čeſkému, y za ſwé potomky krále menſſj Polſky (menſſjho Polſka), wěčné, práwa wſſeho kteréž měl ke wſſem knjžetſtwjm Slézſkým a Opolſkým, a měſta Wratiſlawſkého (a k měſtu Wratiſlawſkému), neb předtjm byla wždycky wálka mezy nimi. Nebo děd náš Wáclaw druhý, král čeſký, držel nižſſj Polſku prwé řečenau, s knjžetſtwjm Krakowſkým a Sandomiřſkým, po gedné dceři Přemyſſla krále nižſſj Polſky, a knjžete Krakowſkého a Sandomiřſkého, kteraužto byl pogal za manželku, a Přemyſl po ſmrti ſwé oddal byl dědu naſſemu, a koruně králowſtwj čeſkého wěčné, gménem k) králowſtwj ménſſj Polſky, y knjžetſtwj Krakowſkého a Sandomiřſkého. Kazymjr pak dřjwe řečený byl ſtrýc té panj, y prawil že má práwo k králowſtwj nižſſj Polſky, přjčinu klada, že žena nemůž děditi w králowſtwj. A tak wálka od dlauhých čaſů trwala mezy králi čeſkými, a Kazymjrem, a otcem geho někdeyſſjm, gmé=

k) Snad, wénem. Lat. tam regnum quam ducatus possidendos.

nem Wladisslawem králem nižssj Polsky. A tak ta wálka srownána byla skrze dřjwe řečeného krále Vherského, genž tak smluwil se s otcem nassjm, a slibil mu býti na pomoc proti weywodowi rakauskému, kterýž byl odgal bratru nassemu, knjžetstwj Korytanské, a proti Ludwjkowi dřjwe řečenému. Tito pak byli w tom puntu a smlauwě: totiž otec náš, král Vherský, knjže Baworské Gindřich, genž sestru nassi měl za manželku. Těhož času poslal nás byl otec náš do hrabstwj Tyrolského, abychom ge zprawowali, a bratra nassého s geho ženau, neb oni gesstě byli w letech dětinských. A my gedsse, vwázali sme se w to, gakž nám byl otec náš poručil. Y byli sme připusstěni k wládařstwj té země, skrze zemany hrabstwj giž gmenowaného.

Kapitola dewátá.

Kterak chtěl do Lombardye geti skrze Rakausy, ale weywoda nechtěl mu dáti průwodu, y musyl geti do Vher. A tu král Vherssky dal gemu průwod až k moři. Kterak pak Benátčané chtěli ho giti, a on gim diwně vssel.

Potom po welikonocy druhého dne sebrali sme wogsko z hrabstwj Tyrolského, y wgeli sme do vdolé a) Bryxenského biskupstwj, na

a) Lat. intrauimus vallem Puschariae.

hrabi Gorycského. Y dobyli sme hrádku, gménem Hora, swatého Luberta b). Y táhli sme dále na dříwe řečeného hrabi, a pohubili sme geho země až do klauzy c), genž slowe Linc, a byli sme na poli s giž řečeným wogsstem tři neděle, činjce sskody gemu, neb byl pomocnjkem knjžat Rakauských, nassich nepřátel. Prwnj pak den po swatém Girj mučedlnjku Božjm, zahnal otec náš Ottu weywodu Rakauského přes Dunag, a dobyl mnoho hradůw w Rakausých. Ale Ludwjk, genž se nazýwal cýsařem, pomáhal knjžatům Rakauským. A tak wssecka Germanij (Německá země), y wládaři měst Lombardských, a zwlásstě Martin de Scalis d), wládař Berúnského města, Wjdeň e), Pádwa, Terwjz, Brixa, Parma a Luka f), ti wssickni nás a hrabstwj Tyrolské podnikali (proti nám byli), sewssj swau mocý, tak že město Trydent, y wssecko vdolé Rechynské g) bylo v welikém nebezpečenstwj h). Vdolé pak tak od Sswábůw (přjčinau Sswábůw) gako od Bawořůw, k welikému nebez=

b) Lat. et acquisiuimus castrum montis S. Lamperti. Gakž rozuměti, stálo někdy w Českém spisu: Y dobyli sme hrádku, gménem Hora sw. Lamberta.
c) Do aužiny mezy horami. Gloss. Du Fresne.
d) Lat. Mastinus de Scala.
e) Lat. Vincentiae, sc. gubernator.
f) Lépe: wládař těch měst, t. Mastyn z Skály.
g) Lat. Archisi, al. Athesis.
h) Doloż: z strany Lombardských, a Lombardis.

pečenstwj blížilo se, tak že wssecko hrabstwj Tyrolské bylo w welikém nebezpečenstwj ze wssech stran. Toho času wčinili sme Mikuláſſe kancléře nasseho biskupem Trydentským, rodem z Brna, a Brixenského biskupa wčinili sme Matěge kaplana bratra nasseho i), neb oboge to biskupstwj prázdné bylo. Toho času, a téhož léta, Ludwjk, genž se cýsařem nazýwal, weliké wogsko sewssemi knjžaty z Germanij sebral, proti Gindřichowi knjžeti Bawörskému, sswagru nassemu, genž tehdy byl s námi. Weywoda pak Rakauský přigel na pomoc témuž Ludwjkowi skrze Pasow. Ale náš otec táhl na pomoc Gindřichowi, a rozbil stany podlé gedné řeky blíž Landowa. Tehdy přigel Ludwjk s weywodau Rakauským a s ginými s welikým wogskem. Ale že pro řeku k nám nemohli, hubili Bawörskau zemi celý měsýc. A ačkoli wogsko knjžete Gindřicha menssj bylo, wssak dřjwe řečený Ludwjk s weywodau Rakauským, bez wykonánj swého předsewzetj, domůw se nawrátili. Toho také času chtjce přigeti otcy nassemu a dřjwe řečenému sswagru na pomoc, z hrabstwj Tyrolského, s welikým lidem, tak pěssjm gako gjzdným, nemohli sme táhnauti přes Guf=

i) Lat. Illo tempore fecimus Nicolaum, Cancellarium nostrum, Episcopum Tridentinum & Brixinensem, natione Brunensem, nomine Matthaeum, Capellanum fratris nostri.

sstayn, neb tu ležel syn Ludwjků, kteréhožto s geho lidem oblehli sme byli, a ležeti sme okolo ného dotud dokudž drjwe řečená knjžata proti sobě ležeti na poli. A když se oni rozgeli, tehdy my také do Tyrolu sme táhli. Potom při swatém Wácławě zgednáno bylo přjměřj a smlauwa, mezy otcem nassjm a weywodau Rakauským, tak že weywoda Rakauský nawrátil město Znogemské, kteréž otec náš dal gemu byl s dcerau swau v wěně, a mnoho peněz dal otcy nassemu, a některé hrady blјž řeky, gménem Drávy, k hrabstwj Tyrolskému, bratru nassemu, ale knjžetstwj Korytanské sobě měl obdržeti. Potom též zymy, geli sme s otcem nassjm do Prus proti Litwanům. A byli s námi hrabě Wylém z Holandu, hrabě z Her k), a hrabě mladý z Lob l), y také mnoho giných hrabat, a sslechticůw. Ale zyma byla tak měká, že ledu nebylo, a protož táhnauti proti Litwanům nemohli sme, y wrátili sme se každý do swé wlasti. Když pak w Lombardij začala se byla weliká wálka, kterauž sme gednali prwé nežli sme wygeli z Tyrolu, totiž pro spuntowánj a srocenj, kteréž byli včinili Benátčané, Florensstj, Medyolansstj, Ferrarsstj, Mantuansstj, Bononsstj, a mnozý ginj, proti Martinowi m) wládaři

D

k) Čti z Hor. Lat. Comes de Montibus.
l) Lat. de Lo.
m) Lat. contra Mastinum de Scala.

Berúnſkému, a Pádewſkému, nebo nepřjtel n) náš byl, gakož geſt nahoře powědjno. Téhož čaſu, měſýce Dubna, geli ſme ſkrze Morawu do Rakauſ, chtjce do Lombardye wtrhnauti. Weywoda pak Rakauſký nechtěl nám dáti průwodu. Tehdy my wſedawſſe na lodj, táhli ſme k králi Vherſkému, kterýžto z Budjna dal nám průwod ſkrze Vhry, Charwáty, Dalmacyi, až do měſta Sem o), kteréž ležj na břehu mořſkém, a tu ſme wſedli na moře. To zwěděwſſe wládaři Benátſſtj (ačkoli byli ſme gegich přjtel) chtěli nás gjti. A tak galij naſſe p) obkljčili galemi ſwými, že galij naſſe nikterakž nemohli gich zbyti q). A když dewátý den přitáhli ſme před gegich měſto Grádenſké, my vpoſlechſſe radý Bartolomége hraběte Weyglenſůw r), genž s námi byl w galij, rozkázali ſme ſwým, aby k nim takto mluwili: Ay páni, widjme že rukau waſſjch nigakž nemůžme vgjti, protož račte napřed poſlati do měſta, a rozmluwiti, kterak chcete nás přigjti do měſta. A když s nimi naſſi

n) Tak má čteno býti, miſto omylně položených ſlow w prwnjm wydánj: nebo přjtel náš byl. Lat. qui inimicus noſter erat.
o) Lat. uſque in ciuitatem Senii.
p) Galegi naſſi, t. lodj tréřadnj, a neb o třech řadjch weſel.
q) Tak že galege naſſe nikterakž nemohla gim vgjti, vběhnauti, z mocy gegich wyniknauti.
r) Lat. Comitis Weglae & Senii.

tak krásnými slowy mluwili, skrze dwéře galij naššj pustili sme se do malé bárky rybářské, s Bartolomégem a Janem Lipským, a tak přikrytj méchy (pytli) a sýtèmi, táhli sme skrze gegich koráby s), y připlawili sme se k břehu mezy třtj, a tak rukau gegich se zprostiwsse, sssli sme pěssky až do Aquilegie. Oni pak gali nasse galij sewssj, naššj čeledj, kterauž to několik dnj měwsse w wězenj, propustili. A když sme byli w Aquilegij, oznámili sme se hospodáři nassemu, a on y hned radě městské nás oznámil. Měsstané pak známost naššj Patryarchowi prohlásyli. A Patryarcha hned do města wgel, a s welikau sláwau žakowstwa (kněžstwa) a lidu, a s zwonůw zwoněnjm nás přigew (přigaw) do swé fýně (do swého paláce) wedl, a tak s welikau ctj nasse čeled k nám nawrátila se z wězenj. A on sewssj čeledj w swé zemi čtyři neděle nás ctil t), a slibil nám wjru, a wedl nás skrze audolé gménem Gád, až do hrabstwj Tyrolského u).

s) Mezy gegich galegemi.

t) Lépe: A tak, když také naššè čeled k nám nawrátila se z wězenj, s welikau ctj nás sewssj čeledj naššj w swé zemi čtyři neděle chowal.

u) Dolož z lat. Kteréžto hrabstwj místo bratra swého, genž pachole malé byl, toho času sám zprawowal.

Kapitola desátá.

Kterak nesnadně dogel města Belunského, a kterak ho Benátčané do Benátek s welikau ctj přigali. A kterak také téhož léta přiletěly byly kobylky.

Měsýce pak Čerwence a), když byli oblehli Benátčané, Florenssti, Medyolanssti, Mantuanssti, Ferrarssti, a giné gich towaryšstwo, město Pádwu, s přewelikým lidem, gakožto s desýti tisýcy gjzdných oděncůw, a pěssjch gako bezčjsla; a některý djl lidu gegich oblehli byli město Feltrenské, s biskupem Feltrenským, gménem Symeonem b) z Kaldynáře, s hrabaty Senenskými a pány z Kanjna c), a když dlauho stáli w obleženj, s pěti sty gjzdných, a s mnohými pěssjmi, neb město Pádewské s Feltrenským bylo pod panstwjm Martinowým d) de Scalis, pána Berúnského, a giných měst, kterážto sau prwé gmenowána: a giž dřjwe řečenj Benátčané byli dobyli Tunglij, Samballij a Bossáty e), gessto prwé byli pod panstwjm Martinowým f); také

a) Lat. Čerwna, Iunio.
b) Lat. Siccone.
c) Lat. de Camino.
d) Lat. Mastini.
e) Lat. Sarabellum & Bassanum.
f) Mastýnowým.

hrabě z Kolalta, saudce Terwizsstj g), a mno=
ho giných, zdwihlo se proti dřjwe řečenému
Martinowi h), a stáli s Benátčany. Tehdy
geden měsstěnjn města Belunského gménem
Fudracius, z Longonye i), boge se aby tak
nebylo ztraceno město Feltrenské a potom Be=
lunské, a nepřisslo w ruce Benátčanům, gichžto
náramně nenáwiděl, wida, že gt ze wssech
stran obležen, myslil o Jakubowi Anonssano=
wi, genž s hrady k) a s některými horami,
gessto slusseli k panstwj Belunskému, nassj
ochraně byl se poručil, wposlech rady, když
sme byli w Parmě l), bez wědomj obau stran,
tak Berúnského gako Benátčan přissel k nám
tagně (aby nezwěděli Benátčané, ani pán Be=
rúnský, neb proti němu činili) řka: Byste mo=
hli přemocy a zapuditi nepřátely od města Fel=
trenského, gednu bránu města chtělbych wám
odewřjti, neb raděgibych wám přál města,
než ginému komužkoli. A gá wyslyssaw řeč
geho, položil sem gemu gistý den, w kterýž=
bych tagně přigel. A protož sem musyl mau=
dře bráti lid k tažení, a w biskupstwj Nowot=
ském nad Atazem sewzal sem mnoho panůw,

g) Lat. Aduocatus Teruisii.
h) Mastýnowi.
i) Lat. Sudratius de Bongagio, nsse slowe w L. Andrigetus; w tomto pak přeložení Andyget.
k) Lat. cum castris de Budenstein.
l) Lépe podlé L. zgewil nám vmysl swůg na malé lodj, tagně.

gednage aby přátelsky radili a pomohli, aby mohli zachowáni býti ti kteřjžby se ke mně při= winuli m), ale vmysl sem měl, aby nebylo zwěděno proč sem sněm swolal, abych tak mohl města Feltrenského tagně dogjti, a neb k němu se přibrati n). A když se to stalo, žádali sme rytjřstwa kteréž tu bylo, aby s námi geli, žá= dnému neoznamugjc, kam se obrátiti chceme. A oni hotowi gsauce, hned se zdwihli na ce= stu s námi. Y geli sme celau noc přes ge= dno audolé, genž slowe Flemarské o), a na= zeytřj táhli sme přes pusté hory, kteréž gdau skrze Kastrymij, gessto lidé neobwykli tudy choditi, ani gezditi. A když sme přigeli k gednomu lesu, kterýž gest mezy Kastrymij, a mezy Primegium, cesty sme nemohli nijti, pro wywracowánj dřjwj (pro wywrácené stro-

m) Lat. A poněwadž sem maudře musyl se= brati lid, protož sem z přjčiny giSté wybj= dnuté bitwy mezy dwěma, w osadě Nowot= ské (Nouaforensi) nad řekau Atazem (super Athesin) mnoho sslechticů swolal pod zásté= rau, gakoby přátelé gegich nějakau neswor= nost tropili, a gakobych ge chtěl pod swau ochranu wzýti z strany té wybjdnuté rwač= ky, quod possem eos tueri in duello.

n) Přilož z l. Wjtězytele pak, kterýž druhého w oné wýš řečené rwačce zabil, a nad njm swjtězyl, pasowal sem na rytjřstwo, cinximus gladio militari.

o) Lat. per villam (skrze městečko) Flemarum. Překladatel četl per vallem.

my), a tak steyskala sobě gjzda (wogsko) nasse. Tehdy my pěssky s některými pěssjmi, po lozmjch a po wýmolách, a po cestách dáwno zkazžených, hledali sme cesty, a tak přessli sme přes les. A strážnj lesu dáwno byli odessli, pro západ slunce, aniž se obáwali gakého strachu, ani nebezpečenstwj, aby se gim mělo od koho přihoditi. A tak včinili sme sobě cestu na horách. A když nasse gjzda za námi táhla, přigeli sme k hradu Primegskému p), kterýž také byl oblezen od Benátčan, a zapudiwsse nepřátely, dobyli sme ho. Ti pak když přigeli k towaryšstwj swému, kteréž ležzelo před Feltrenským městem, powěděli, že weliký lid, kteréhož neswědj čjby byl, táhne na ně. A oni to vslyssawsse, w nocy od města odtáhli. A my nazeytřj gedauce z Primegium do Agordu, a z Agordu táhli sme pospěssně k městu Belunskému, y poslali sme napřed k Andygetowi q), s njmžto sme měli smlauwu, dáwagjc mu na wědomj, že sme bljzko města s lidem. Kterýžto hned přistaupiw k hlawám a wládařům toho města, mluwil k nim, že poslowé přissli, prawjce, že hrabě Klarmonský Martinů z Berúna pána gich přitáhl r) s welikým wogskem, zapuzuge

p) Lat. ad castrum Parmense.
q) Lat. ad Andrigetum.
r) Lat. Že hrabata Klarmonská, towarysstj Mastýna z Skály, pána gegich přitáhli.

nepřátely gim na pomoc. A oni wesele odewřeli brány, domnjwagjce se, že sau přátelé. A my wgeli sme do brán na den swatého Prokopa, čtwrtý den měsýce Čerwence. A když wssickni wgeli, rozwinuli sme korauhew Českého králowstwj, a hrabstwj Tyrolského. Oni pak widauce nepřátely, a vleksse se, nevěděli coby měli činiti, a nemohli se protiwiti mocy nassj, a tak skrze pomoc Božj, obdrželi sme město. Ale hrad několiko dnj protiwil se nám. Wssak vslyssawsse hrůzu (pohrůžky nasse) ti kteřjž na hradě byli, poddali se nám. Potom položili sme wogsko před městem Feltrenským, proto že Berúnský tak mnoho měl činiti s Benátčany, a oni s njm, že nám a wogsku nassemu nic nemohli sskoditi, ale obogj s námi gednali, žádagjce nás sobě na pomoc přitáhnauti. A když sme byli ssest neděl při obleženj města Feltrenského, směřili sme se s Benátčany, a spuntowali sme se s nimi, tak aby při nás stáli wssj swau mocý, w té wálce proti Martinowi z Berúna s). Y poslali nám na swůg náklad sedm set gjzdných, a mnoho pěssjch. My pak zůstawiwsse bratra nasseho při wogsstě, geli sme do Benátek, a tu sme s welikau ctj přigati, a welikau počestnost nám vkázali, a smlauwa, kteráž mezy námi byla, té sme potwrdili. A odtud nawrátiwsse se, Feltren-

s) Lat. aduersus Mastinum de Scala.

ského města hladem sme dobyli. Oni pak s Karunné t), Pádwané, smluwiwsse se s náj mi, vwázali se w město Padwu, a gali Albrechta staršjho bratra Martinowa z Berúna u), kteréhožto Benátčanům v wězenj dali, a zůstawsse služebnjky nassjmi, obdrželi Pádew w swé mocy. My pak zůstawiwsse w městech Feltrenském a Belúnském a na hradech wládáře, Wolmora z Bulgsstatu x), sslechtice z hrabstwj Tyrolského, w městě Feltrenském, a w Bellunij včinili sme wládařem Andigetha z Longogie y). Za hlawu pak wálky proti Berúnskému (proti Beraunským), Jana Lipského, kterýžto sedmý den swého wládařstwj vmřel, gehožto městö Zagečj sme vstawěli z). A nawrátiwsse se do hrabstwj Tyrolského, geli sme do vdolé gménem Eny, a odtud do králowstwj Českého, a smjřili sme se s wýwodami Rakauskými, neb před tjm nebyli sme sobě přátelé. Též zymy o masopustě, dali sme dceru nassi prworozenau Margétu, Ludwjkowi prworozenému synu Karlowu, krále Vherského, a spřjznili sme se a zawázali s njm

t) Lat. Illi quoque de Carraria.
u) Lat. Mastini.
x) L. Valuarum. Al. Volkmarum de Burgstath.
y) L. Andrigetum de Bongagio.
z) Lépe: na gehožto mjstě Zagice z Hasenburku sme vstanowili.

proti každému člowěku. Potom když sswagr náš nazeytřj k obědu nás byl pozwal, toho dne, když slunce wycházelo, geden náš rytjř zbudil nás ze spánj, řka: Pane wstaňte, saudný den nastáwá, neb wssecken swět pln gest kobylek. Tehdy wstawsse wsedli sme na kůň, a welmi spěssně geli sme až do Pulkawy a), chtjce gim konec vhljdati, a tu gim konec byl. Y bylo gich sedm mjl na wzdél, ale na ssirokost nikoli sme gich nemohli znamenati. Gegichžto zwuk byl podoben hluku zwucjcýmu, a křjdla gich byla gako zpjsaná čerwenými b) slowy, a na wýsost byly husté gako snjh, tak že slunce pro ně widjno býti nemohlo. Také smrad weliký pocházel od nich. A rozděliwsse se, některé letěly do Bawor, některé do Frankonye, a giné do Lambardij, a giné sem y tam po wssj zemi. A byly welmi plodné, neb dwě přes noc zplodily 20 giných, a gesstě wjce, wssak byly malé, ale brzo zrostly, a nalézaly se až do třetjho léta. Téhož času we dwau měsýcých zemřeli, sestra nasse, a sswagr weywoda Rakauský, gichž od toho času nikdý sme nebyli widěli.

a) Lat. usque in Pulcaniam.
b) L. černými, denigratis.

Kapitola gedenáctá.

Kterak skrz naučenj Ducha swatého we spánj počal wykládati čtenj (Ewangelium) swatého Matausse, a procýtiw, welmi vmětedlně a mistrowsky, to což we snách počal, na gewě dokonal.

Když pak přigeli sme do Čech, vdá se nám přigeti z Boleslawě do Taussjmě. A když nás sen trápiti počal přigde nám sylné mysslenj o onom čtenj, kteréž se čte na den swaté Lidmily: Podobno gť králowstwj nebeské pokladu skrytému w poli, kterýžto když člowěk nalezne skryge geg, a raduge se mu, a prodá což má, y kaupj to pole. Opět, podobno gest králowstwj nebeské člowěku hledagjcýmu drahého kamenj, a když nalezne geden drahý kámen, gde a prodá wssecko což má, y kaupj geg. Opět, podobno gest králowstwj nebeské sýti wpusstěné do moře, do njž se wsseliký národ rybný sebral, a když byla naplněna wytáhli gi, a na břehu sedjce wybjrali dobré do swých nádob, ale zlé wen wymjtali: takť bude na skonánj swěta, wygdau Andělé, y rozdělj zlé z prostředku dobrých, a vwrhau ge do pecy ohniwé, tuť bude pláč a sskřehot zubůw. Rozuměli li ste tomu wssemu? Řekli mu: Y owssem. Wece (dj) k nim: Protož každý mistr včený w nebeském králowstwj, podoben gest člowěku hospodáři, kterýž wynássj z po-

kladu swého nowé y staré wěcy. A tak o tom čtenj swatého Matausse počal sem myslili, y vsnul sem, a we spánj počal sem ge wyklá= dati. Procýtiw pak obdržel sem neyprw ro= zum z strany čtenj, a tak s pomocý milosti Božj, wssecko čtenj sem skonal. Kteréž se tak počjná: Podobno gt králowstwj nebeské 2c.

Počjná se wykládanj cýsaře Karla, na čtenj swatého Matausse.

Bratřj: Řečj swatého čtenj někdo (žá= dný) nemůž wyložiti dokonále, a neb rozumu geho. Takowé gest hlubokosti, že nižádný nemůž gich hlubokosti postihnauti, ani gegich smyslu dokonále wyprawiti. O tom swatý Pawel swědčj w swé episstole, řka: O wyso= kosti bohatstwj, maudrosti a vměnj Božjho, kterak sau neobsáhlj saudowé geho, a nestihlé cesty geho. A opět týž: Kdo gest poznal smysl Páně, a neb kdo rádcý geho byl. Wssak podlé toho gakž mi gest dáno s hůry od mi= losti Božj, od njžto wsseliké dánj neylepssj, a každý dar dokonalý sstupuge, gakož pjsse swatý Jakub w swé kanonyce (obecnj episstole), k srozuměnj tohoto swatého čtenj swatého Ma= tausse, wám něco wyprawiti žádám, a prosým abyste to bratrsky přigali, a čistým srdcem wěrně znamenali. Slyssели ste že swatý Ma= tauš w tomto čtenj králowstwj nebeské k po= kladu skrytému w poli přirownáwá, skrze

kterýžto poklad obzwlásstně Duch swatý se wy=
znamenáwá, gegž člowěk nalezne skrze lásku
a milost Gezu Krystowu, kterýž gt zaslibil
swým wěrným we čtenj swatého Jana, a řka:
Budu prosyti otce mého, a giného vtěssitele
dá wám, aby zůstal s wámi na wěky, Ducha
prawdy. Ale skrze pole, a neb zemi, w njžto
poklad onen byl nalezen, znamená se srdce
člowěčj, kdežto sege člowěk swé dobré y zlé
skutky, kteřjžto nesau owoce dussi geho napo=
sledy, tak gakž gest sál. Gakož to zgewně
vkazuge swatý Lukáš w swém čtenj, řka:
A to kteréž padlo w zemi dobrau, to sau ti,
kteřjž srdcem dobrým a neylepssjm slyssjce slo=
wo Božj zachowáwagj, a owoce přinássegj
w trpěliwosti. Poklad pak ten práwě skryt
gest před hřjssnými a nehodnými, kteřjžto ne=
chtěgj a) poznánj mjti ani pokánj činiti, a
tak ztracugj oči milosti Božj, že pokladu to=
ho nalezti nemohau, gsauce oslepeni, o nichž
prawj prorok: Oči magj a nemohau widěti.
Ale člowěk kterýž má skraussenj, nalezne ten
poklad, skrze milost Gezu Krystowu, gakož
dřjwe řečeno gt. Nebo podlé slowa žaltář=
njka: Srdcem skraussenym a pokornym Bůh
nepohrdá, ale swým přewelikým milosrden=
stwjm těssj ge wždycky, a pomáhá gemu.
Gakož se čte w žalmjch: Kochey se w Hospo=
dinu, a on tobě dá žádost twého srdce. Ale

a) Lat. volunt.

poklad ten když člowěk ſkrauſſený nalezne, ſkryge geg w ſwém ſrdcy, boge ſe a ſtrachuge ſe, oſtřjhá ho, aby ďábel protiwnjk náš, kterýžto (gakož prawj ſwatý Petr w ſwé kanonyce) obcházý gako lew, hledage kohoby pohltil, newyňal ho z geho ſrdce. Gakož můž rozumjno býti z toho, kdež ſe čte we čtenj ſwatého Matauſſe: Newěz lewice twá, co činj twá prawice. Ale máme znamenati to, kdež dj: Že pro welikau radoſt toho pokladu, gde, to wyznamenáwá chwátanj: nebť k dobrým ſkutkům máme poſpjchati. Gakož ſe čte we čtenj ſwatého Lukáſſe: Wygdi rychle do měſta a do vlic měſtſkých, chudé a mdlé, ſlepé a chromé vweď ſem. Potom pak prawj w témž čtenj: Že člowěk ten když nalezl poklad, ſſel, y prodal wſſecko což měl. Totiž ſwé hřjchy, odpowěda ſe zlých ſkutků. Na ſwědectwj tomu, čte ſe we čtenj ſwatého Lukáſſe, o Matauſſowi, že opuſtiw wſſecko, ſſel za njm. A to bez diwu, nebť řekl Spaſytel: Kdož neopuſtj toho wſſeho což má, nemůž býti mým včedlnjkem. A to giſté prodánj a opuſſtěnj má býti na trhu, wſſak ne na každém trhu, ale na trhu ſwědomj, totiž ſkrze prawau zpowěď, a wnitřnj ſkrauſſenj, a před kněžem na to Bohem zwoleným, podlé naučenj Gezu Kryſtowa, gakož pſáno gt we čtenj: Gděte a vkažte ſe kněžjm. K témuž také ſwatý Jakub w ſwé epiſſtole napomjná: řka:

zpowjdey se geden druhému swých hřjchůw. A za ty zlé skutky kteřjž sau tak prodáni, a tak ge opustil, má wzýti dobré skutky. A dědinu toho pole, totiž, srdce, kteréžto srdce má býti chowáno w milosti Božj a trpěliwosti, aby w něm poklad dřjwe řečený zachowal. Kterýžto poklad w nebeském králowstwj, bude-li wstawičný (setrwáli, t. w dobrém), wěčně bude mjti. Gakož se čte we čtenj swatého Matausse: Čiňte sobě poklad w nebesých, kteréhožto negj rez, ani molowé nepokazý.

Kapitola dwanáctá.

Potom klade se w těmž čtenj: Podobno gest królowstwj nebeské člowěku kupcy, hledagjcýmu drahého kamenj. W kteréžto řeči neyprwé znamenati gest, že gest geden drahý kámen, gemuž gméno gest margaritha, a ten kámen gt přečistý a swětlé barwy, a bezewssj possktwrny. A protož w této řeči, duchownjm smyslem, zákonu Božjmu, w němžto mnoho dobrého, čistého a swětlého, y neposskwrněného gest zawřjno, dobře můž připodobněn býti. Ale tento kupec, o němž čtenj prawj, wlastnjm wýkladem, člowěka wyznamenáwá, genž na tomto swětě gest gakožto na weliké wodě, sem y tam se točj, genž rozličnými pracemi, mnohým wsylјm, a roz-

ličnými wěcmi gest saužen, a gakž prawj, nikdý na mjstě nestogj. A protož wlastně kupec slowe, a člowěku kupcy se připodobňuge, genž wždycky hledage chodj, aby mohl nalezti ten drahý kámen, totiž, zákon Božj, kterýžto tak hledage a chodě, nalezne gistě. Gakož prawj swatý Lukáš we čtenj: Hledeyte a naleznete. Když pak člowěk na tomto swětě tak hledage, nalezne zákon Božj, w němžto, gakž powědjno gest, mnoho dobrého, čistého, swatého, swětlého, neposskwrněného, protož hodně můž přirownán býti k onomu drahému kameni, kterýž člowěk onen nalezl, y ssel, a prodal wssecko což měl, y kaupil geg. A sprawedliwěk drahý nazwán gest, neb nic dražssjho ani wětssjho nenj na tomto swětě, než podlé vstanowenj Božjho přikázanj, kteréž napsáno gest w témž zákoně, snažně plniti. A to podlé wůle Božj nám gest přikázáno we čtenj swatého Jana, kdež gest powědjno: Milugeteli mne, přikázanj má zachoweyte. Neb skrze zachowáwanj Božjho přikázanj, bude Bohu slaužiti, a s njm potom kralowati. A tak můž rozumjno býti to což prawj swatý Augustýn: Bohu slaužiti, gest kralowati. A opět prawj: Kdož ostřjhá zákona a přikázanj Božjho, kteréž w zákoně Božjm gest napsáno, ten Bohu slaužj, a bude s njm kralowati. Ale kdež prawj we čtenj: Že člowěk ten ssel a prodal wssecky wěcy kteréž

měl, a kaupil ten kámen; wyznamenáwá tento swět newstawičný, w němž nynj gsme a kupčjme, w kterémžto člowěk den ode dne wždycky gde, a k swé smrti wždycky se přibližuge. A protož w tomto žiwotě wssecko musý prodati cožkoli má, totiž hřjchy, wssecky zemské a tělesné žádosti, skrze swaté utrpenj. A skrze giné dobré skutky kaupiti má zákon Božj, kterýžto gest ten drahý kámen. Gehož budeli dobře ostřjhati, a w něm w tomto žiwotě choditi, bude blahoslawený. Neb se čte w žalmu: Blahoslawenj neposskwrněnj na cestě, kteřjž chodj w zákonu Páně. A tak blahoslawenj, neposskwrněnj, a čistj, wegdete do wrát nebeského králowstwj. Do těch zagisté wrát kteréž sau z drahého kamenj, gessto skrze moc geho drahého kamenj, totiž, zákona Božjho, y hned budau odewřjna. A tehdyť wěčj moc toho kamene drahého, genž gest z wrát swatého města Geruzaléma, když skrze ten kámen wegde do toho swatého města. O němžto a o geho branách, swatý Jan w zgewenj prawj, řka: Dwanácte brán města, dwanácte drahých kamenůw gest, a každá brána z drahého kamenj gest.

Kapitola třinácta.

Prawj potom čtenj: Podobno gť králowstwj nebeské sýti wpusstěné do moře. Skrze sýt

tuto můžeme rozuměti ſlowo Božj, kterážto byla puſſtěna ſkrze Apoſſtoly, když gim bylo rozkázáno we čtenj ſwatého Marka: Gděte po wſſem ſwětě, a kažte čtenj (Ewangelium) wſſe-mu ſtwořenj. A byla od nich puſſtěna w moře, totiž, w tento ſwět. Protož znamenitě bylo gim řečeno: Gděte po wſſem ſwětě, genž ſwět zagiſté ſkrze moře duchowně a wlaſtně wyznamenáwá ſe. Nebo gakož moře nikdý neodpočjwá, ale wždy ſe tepe, ſem y tam ſe toče, a ty kteřjž ſe na něm plawj, ſwými wlnami rmautj: takéž tento ſwět roz-ličným točenjm wždy ſe točj, a ty kteřjž ſau na něm, ſwau lſtj a nebezpečenſtwjm wždy-cky rmautj. W kterémžto nebezpečenſtwj, na tomto nebezpečném moři, ſtýſkage ſobě pro-rok, zwolal k Hoſpodinu, řka: Spas mne Hoſpodine, nebť ſau weſſly wody až k duſſi mé. A opět týž: Aby mne nepotopila bauře mořſká, totiž, nebezpečenſtwj tohoto ſwěta. Neb zagiſté ſkrze bauři nebezpečenſtwj, a ſkrze moře tento ſwět, prorok tuto chce wyzname-nati. Ale ſkrze ryby, lidé na tomto mjſtě ſe wyznamenáwagj. Protož prawj we čtenj ſwatého Matauſſe: Podte po mně, včinjm wás rybáře lidj. A gjnde, we čtenj ſwatého Lukáſſe, řekl Pán Petrowi: Nechtěgž ſe báti, neb potom budeš lidi lowiti. Protož nahoře řečeno geſt: Ze wſſeho národu rybjho, totiž, lidſkého, do nj ſe ſebralo. Nebo wſſickni lidé

kteréhožkoli národu, stawu, a neb powyssenj, a neb gakéhožkoli způsobu, y zlé y dobré, tato sýť, totiž, slowo Božj, zbjrá a vlowuge. Nebť netoliko k Židům, ale y k pohanům, a obecně ke wssem, poslána gest. Gakož se čte w Skut. Apostolských: A gest poslána skrze Apostoly, o nichž se prawj w žalmu: Po wssj zemi wyssel zwuk gegich, do končin swěta slowa gegich, skrze Ducha swatého, kterýžto (gakož prawj maudrý Salomaun) naplnil tento swět, y také skrze nasseho Spasytele, kterýž zágiste sám to slowo spasenj na tomto swětě rozsýwal. A protož prawj we čtenj swatého Jana: Kdybych byl nepřissel, a gim nemluwil, hřjchuby neměli, ale giž nemagj weymluwy z hřjchu swého. To pak slowo musý se naplniti. A protož dj we čtenj: A když giž byla naplněna. Naplněna bude pak ta sýť, a neb to slowo, když wssecko to což gest tjm slowem skrze vsta Božj a Swatých geho powědjno, skutkem naplněno bude. Neb dj we čtenj swatého Matausse: Neymenssj slowo, a neb djl slowce nezhyne, aniž pomine pokolenj toto, až se to wssecko stane. Nebe a země pominau, ale slowa má nepominau. Gakož prawj we čtenj swatého Lukásse a).

a) Wssecko, což tuto od kapitoly dwanácté až dotud položeno, chybj w wydánj latinském, nebo celého listu Freherowi wydawači té-

tuto můžeme rozuměti slowo Boží, kterážto byla puštěna skrze Apoštoly, když gim bylo rozkázáno we čtenj swatého Marka: Gděte po wšem swětě, a kažte čtenj (Ewangelium) wšemu stwořenj. A byla od nich puštěna w moře, totiž, w tento swět. Protož znamenitě bylo gim řečeno: Gděte po wšem swětě, genž swět zagisté skrze moře duchowně a wlastně wyznamenáwá se. Nebo gakož moře nikdý neodpočjwá, ale wždy se tepe, sem y tam se toče, a ty kteřjž se na něm plawj, swými wlnami rmautj: takéž tento swět rozličným točenjm wždy se točj, a ty kteřjž sau na něm, swau lstj a nebezpečenstwjm wždycky rmautj. W kterémžto nebezpečenstwj, na tomto nebezpečném moři, slyšstage sobě prorok, zwolal k Hospodinu, řka: Spas mne Hospodine, neb sau wešly wody až k dušší mé. A opět tyž: Aby mne nepotopila bauře mořská, totiž, nebezpečenstwj tohoto swěta. Neb zagisté skrze bauři nebezpečenstwj, a skrze moře tento swět, prorok tuto chce wyznamenati. Ale skrze ryby, lidé na tomto mjstě se wyznamenáwagj. Protož prawj we čtenj swatého Matauše: Pogdte po mně, včinjm wás rybáře lidj. A gindе, we čtenj swatého Lukáše, řekl Pán Petrowi: Nechtégž se báti, neb potom budeš lidi lowiti. Protož nahoře řečeno gest: Zewšeho národu rybjho, totiž, lidského, do nj se sebralo. Nebo wšickni lidé

kterehožkoli národu, stáwu, a neb powyſſenj, a neb gakéhožkoli způſobu, y zlé y dobré, tato ſýť, totiž, ſlowo Božj, zbjrá a wlowuge. Nebť netoliko k Židům, ale y k pohanům, a obecně ke wſſem, poſlána geſt. Gakož ſe čte w Skut. Apoſſtolſkých: A geſt poſlána ſkrze Apoſſtoly, o nichž ſe prawj w žalmu: Po wſſj zemi wyſſel zwuk gegich, do končin ſwěta ſlowa gegich, ſkrze Ducha ſwatého, kterýžto (gakož prawj maudrý Salomaun) naplnil tento ſwět, y také ſkrze naſſeho Spaſytele, kterýž zágiſté ſám to ſlowo ſpaſenj na tomto ſwětě rozſýwal. A protož prawj we čtenj ſwatého Jana: Kdybych byl nepřiſſel, a gim nemluwil, hřjchu by neměli, ale gjž nemagj weymluwy z hřjchu ſwého. To pak ſlowo muſý ſe naplniti. A protož dj we čtenj: A když giž byla naplněna. Naplněna bude pak ta ſýť, a neb to ſlowo, když wſſecko to což geſt tjm ſlowem ſkrze vſta Božj a Swatých geho powědjno, ſkutkem naplněno bude. Neb dj we čtenj ſwatého Matauſſe: Neymenſſj ſlowo, a neb djl ſlowce nezhyne, aniž pomine pokolenj toto, až ſe to wſſecko ſtane. Nebe a země pominau, ale ſlowa má nepominau. Gakož prawj we čtenj ſwatého Lukáſſe a).

1) Wſſecko, což tuto od kapitoly dwanácté až dotud položeno, chybj w wydánj latinſkém, nebo celého liſtu Freherowi wydawači té-

Když pak ta sýť, totiž, slowo Božj bude na=plněno, tehdy y hned naplněn bude počet swatých lidj, a zbitých pro slowo Božj. Ga=kož w zgewenj widěl swatý Jan, a řekl: Wi=děl sem pod oltářem dusse zbitých pro slowo Božj a pro swědectwj, kteréž měli, kteřjžto wolali hlasem welikým: Dokawád Pane swa=tý a sprawedliwý nepomstjš nassj krwe, nad těmi kteřjž přebýwagj na zemi. Y bylo gim dáno každému raucho bjlé, a řečeno gim aby odpočinuli gesstě čas malý, aby (ažby) se na=plnil počet bratřj gegich, kteřjž magj zbiti býti gako y oni. Po naplněnj pak sýti, a neb Božjho slowa, a počtu gmenowaných, přiblj=žj se poslednj den saudný, gakož oznamuge Ewangelista, když dj: Také bude na skonánj swěta. Tehdy na tom saudě bude wytažena ta sýť naplněná. Protož prawj: wytáhnauce. A wytáhnauc gi ti kteřjž gi wpustili, totiž, Apossstolé swatj. Neb oni wytáhnau sýť, to=tiž, slowo kteréž w nás rozsýwali, s polem, y s semenem y s semenným owocem. A pl=nau zagisté wytáhnau, zlých y dobrých, to=tižto, w nichž slowo Božj dobrý plod včinilo, y těch w nichž zlý plod včinilo (w nichž žádné=ho dobrého plodu newčinilo). Gakož gt psáno we čtenj swatého Lukásse: Což bude člowěk

hož latinského spisu se nedostáwalo, který z českého toboto přeloženj, gakž widěti, do=sazen, a doplněn býti může.

sýti, toť bude y žjti. A w žalmu: Kdož roz=sýwá we slzách, w radosti bude žjti b). Wy=táhnauť pak nás čtyřmi prowazy gessto sau w té sýti, podobnj sýti tělesné, kteraužto také čtyřmi prowazy táhnau. Neb při každé sýti sau čtyři prowazowé, dwa nad wodau rozta=ženj, a dwa dole pod wodau plowau, a ti dwa dolegssj odpowjdagj těm dwěma swrch=njm, tak že ten genž gť na prawé straně dole, odpowjdá tomu genž gť na prawé straně swrchu c). Takť gest w sýti duchownj, při njž sau také čtyřj prowazowé, gimiž se wssickni táhnau, dwa kteřjž swrchu plowau, ti sau z strany Božj, totiž, milost a sýla; dwa pak kteřjž dole plynau, gsau z strany nassj, totiž, nepřjzeň d) a nenáwist. Prwnjmu pro=wazu swrchnjmu, totiž, milosti Božj, odpo=wjdá prwnj dolegssj, totiž nepřjzeň e), a těmi dwěma táhne dobré. O prwnjm prawj Pán we čtenj swatého Jana: Žádný nemůž při=gjti ke mně, leč otec můg přitáhne ho, totiž skrze milost. O druhém též prawj we čtenj

b) W lat. tuto přidáno: A poněwadž rozsýwali w wás, takéť z wás budau žjti, a wytáhnau wás.

c) Lat. Dokládá, a ten genž gest na lewé straně dole, odpowjdá tomu (srownáwá se s tjm, gest prawě pod tjm) genž gest na lewé straně swrchu.

d) Lépe lat. láska.

e) Má býti: láska.

swatého Jana: Kdož mne miluge, y otec můg bude ho milowati, a k němu přigdeme, totiž přitaženjm milosti a milowánj, a přjbytek v něho včinjme. A o těch dwau prowazých můžeme rozuměti to, což Dawid dj: Prowazowé wpadli mi w přeswětlých, totiž, naučenj twých. Opět druhému prowazu swrchnjmu, totiž syle, odpowjdá druhý bolegšj, totiž, nenáwist, a těmi táhnau wšecky zlé f), neb každý kdož zle činj, nenáwidj swětla. Gakož se čte we čtenj swatého Jana, a toliž kok k těm wěcem (k těm zlým) gest potřebná syla (Božj), wjce než k prwnjm. Nebť prwnj swobodně půgdau na saud, naděgjce se odplaty. Ale tito vtjkati budau saudu, bogjce se wěčné muky, a skrygj se w geskyněch a skaláck, a děgj k horám a k skalám: Padněte na nás, a přikrygte nás, před oblicegem toho kterýž sedj na stolicy (na trůně), a před hněwem Beránka, nebť přišel den weliký hněwu gich, a kdo bude mocy ostáti, gakož gest napsáno w zgewenj: a protož tolika k těm (co se týče těch) potřebná gest syla, aby taženi byli gj nerádi. O prwnjm, to gest, o syle, můž rozumjno býti, to což prawj Apoštol: Wšickni budeme wtrženi, totiž, sylau Božj, wstřjc Gezu Krystowi w powětřj. Prawj také Spasytel we čtenj swatého Jana: Když

f) Lat. Et his trahuntur omnes mali. Těmi taženi býwagi wšickni zlj.

budu powyffen od země, wffecko přitáhnu k fobě, totiž, fwau fylau. O druhém pak čte fe w králowffých knihách: Wztáhli fau nad Geruzalémem (wztáhnu na Geruzalém) prowázek y Samaří (prowázek Samařffý), a břjmě domu Achabowa. O obau pak prawj žaltářnjk, w podobenftwj těch hřjffných: Prowazy hřjchůw mne obtočili. A také wffickni budau wytaženi w té fýti, ffrze fwaté Apofftoly, když bude naplněna, gakož powědjno geft, totiž, dobřj y zlj. Nebo, gakož prawj Apofftol: Wffickni fe poftawjme před ftolicý Božj, abychom wzali, totiž, odplatu, za to co fme w těle činili. Wytáhnau pak náš hřjch (nás na břeh, to geft) před ftolicy Hofpodina wffemohaucýho, gefſto wláftně k hřjchu g) geft přirownána. Nebo gakož hřjch (břeh) geft konec plawjcých fe, takéž ta ftolice geft konec těch wffech kteřjž na tomto fwětě gako plowau. A když nás wytáhnau, tehdy fednau fwatj Apofftolé podlé břehu, totiž podlé ftolice, gakož nahoře položeno geft. Takéť prawj Pán Spafytel wé čtenj: Když (prey) fedne fyn člowěka na ftolicy welebnofti fwé, fednete y wy na dwanácti ftolicech, faudjce dwanáctero pokolenj Izraelffé. Y wyberau faudem Božjm dobré w fwé nádoby, totiž, připiffj ge k nebefſkému králowftwj, tu kdež geft pokog a radoft, podlé geho prawého faudu.

g) Zgewný omyl; má čteno býti k břehu, litori.

Ale zlé wen wypustj, totiž do wěčného pekla odsaudj, kdežto bude pláč a sskřehot zubůw. A to se stane slowem Božjm, když dj ke wssem dobrým: Podte požehnanj otce mého, přigměte králowstwj, kteréž gt připraweno wám od vstanowenj swěta. Ale ke zlým dj: Gděte zlořečenj do ohně wěčného ꝛc. Gakož gest položeno we čtenj swatého Matausse. A gakž se ten saud dokoná, y hned Andělé, gakožto služebnjcy kteřjž magj wssecku poprawu včiniti, tak gakž gest odsauzeno, rozdělj zlé z prostředku dobrých, a vwrhau ge do pecy ohniwé, gakož se klade we čtenj. Nebť oni sau služebnjcy Božjho rozkázanj, gakož o nich prawj Dawid w žalmu: Chwalte Hospodina wssickni Andělé geho, kteřjž máte welikau móc, čjnjce geho přikázanj, aby slyssán byl hlas geho promluwenj. Chwalte Boha wssecky geho mocy, služebnjcy geho, kteřjž činjte wůli geho. Dj potom we čtenj: Srozuměliliste tomuto wssemu? Řekli mu: Y owssem. Otazugjcý sau toto slowa, neb když gjž Božj powěděl byl tróge podobenstwj, giž oznámené, otázal gich těmi slowy, řka: Srozuměliliste wssemu tomuto? Wssak ne proto gich tázal aby neswěděl srozuměllli sau tomu, nebť on wssecko wj prwé nežli se stane; ale aby tauže gegich smysl ku poznánj swému přiwedl, a pozdwihl ho wýsse. A toho máme zgewný přjklad na swatém Petru, we čtenj swatého

Matauſſe: Když byl otázán, kýmby prawili lidé býti ſyna člowěka. A on odpowěděl: Ty gſy Kryſtus ſyn Boha žiwého. A y hned bylo mu od Boha řčeno: Maſo (tělo) a krew nezgewilo tobě, ale otec můg který gt w ne beſých. Wizme ž kterak k otázanj ſynowu otec nebeſký rozum Petrů ku poznánj téhož ſyna, ſkrze zgewenj Ducha ſwatého rychle odewřel, a geho pozdwihl: Takt zagiſté k tomuto otázánj Gezu Kryſtowu ſwatých Apoſſtolůw, rozum y hned byl pozdwižen, tak že y hned odpowěděli, řkauce: Owſſem Pane, towiž, tomu rozumjme. Protož Pán wida gich rozumu pozdwiženj, a znamenagé gegich žádoſt k naplněnj geho ſwatého naučenj, geſſtě gę gěſſtě wjce k též žádoſti přitahnauti, radoſt nebeſkau gim ſlibuge za odplatu, řka: Protož každý miſtr včený w nebeſkém králowſtwj, podoben geſt člowěku hoſpodáři, kterýž wynáſſj z pokladu ſwého nowé y ſtaré wěcy. A dobřeť prawj, miſtr včený, totiž, genž ſlowem ſwého včenj, a příkladem dobrého žiwota, giné včj. Nebo kteřjž giné včj, a ſami nečinj: ſlowau dobře miſtři, ale nevčenj. Čiňtež tehdy (gakož dj we čtenj ſwatého Matauſſe: Na ſtolicy Mogžjſſowě ſedmu miſtři a zákonjcy) podlé gegich naučenj, ale podlé ſkutkůw gegich nechtěgte činiti. Hledtež žeť ſlowau miſtři, ale newčenj. A protož ne každý miſtr, ale miſtr včený, podoben geſt člowěku

hospodáři, genž z swého pokladu wynáššj nowé y staré wěcy. Poklad zagisté gest zboží, kteréž se gedno po druhém přikládá. A gakož tělesný hospodář, w čas potřeby, pro swau potřebnost, wynáššj nowé wěcy, kteréž nedáwno položil, y také wetché (staré) kteréž dáwno schowal: takž také mistr včený z swého pokladu, kteréž skrze nadchnutj Ducha swatého w swém srdcy položil, pro čest kterauž má mjti w nebeském králowstwj, k naučenj a ku polepšenj giných, swým kázanjm a naučenjm, nowého y starého zákona znamenj (tagemstwj) spasytedlné wynáššj a wykládá. A takowjž sau práwě mistři včenj, o nichž prawj Danyel prorok: Ti kteřjž budau včenj, budau se stkwjti gako swětlost nebeská, a ti gessto prawdě včj mnohé, gakožto hwězdy, wěky wěkoma, amen.

Kapitola čtrnáctá.

Kterak ho Ludwjk Bawor, genž se cýsařem učinil, a nazýwal se gim, křiwě osočil k otcy. A kterak když byl přigel do Awiona s otcem ku papeži Janowi, kardynál Petr prorokowal mu, a řka: Ty budeš gestě cýsařem, a on mu odpowěděl: Ty budeš prwé papežem. A to se obé naplnilo.

Téhož léta, přigew blíže Meyšha ztratil sem hrad Chocen, a giné mnohé hrady, pané Čžkém

Šowy z Potnssteyna a), neb sem měl toho času wálku s tjm gistým pánem, wssak potom byli sme smjřeni. Téhož času nalezena byla střjbrná hora w Wřesnjku. Téhož léta zdwihl sem se byl na cestu s mnohými sslechticy českými, chtě geti do hrabstwj Lucemburského, k otcy nassemu, genž byl pro nás poslal, a z Framfurtha b), wrátili sme se zase. A w tom wrácenj včinili sme zbor kanownicj, w wssech Swatých w kaple králowě na hradě Pražském, a potom geli sme k králi Vherskému, genž těžce nemocen byl. A prwé než sme se do Čech wrátili, přigel otec náš k Ludwjkowi, genž se cýsařem nazýwal, k gednánj o smjřenj. Ale ten Ludwjk sljbil nám byl, žeby nechtěl žádných smluw s nassjm otcem, ani žádného smjřenj bez nás mjti, ale podlé nassj rady žeby se chtěl dobrotiwě s otcem nassjm sgednati. Wssak týž Ludwjk zapomanuw wjry a sljbůw swých, lstiwě oklamal otce nasseho, a přiwedl ho k slibu (k smjřenj, k srownánj), gistě mu o tom že se dáwno se mnau smjřil, a tak způsobil welikau nedowěru mezy mnau, a mezy otcem mým. Způsobil také skrze to smjřenj, o kteréműž wymyslil že se mezy mnau a mezy njm stalo, že otec náš přigal od něho manstwj c) gakožto od prawého cý-

a) Lat. Domini de Bodenstein.
b) De Francofurt.
c) t. Lucemburské kraginy za léno, za lennj statky.

skće, a smjřil se s njm, a we mnohých wěcech po něm postaupil, gesstoby toho nigakž nečinil, kdyby byl wěděl, že my gesstě negsme s njm smjřeni. Tehdy gá to zwěděw, bral sem se k otcy swému do Miltembergka Mohučstého biskupstwj, a oznámil sem mu, že to wsseckо křiwda gest a lest, což ten Ludwjk Bawor s njm mluwil. A tak wsseckо to cožse mezy nimi bylo narownalo, s čestými sslechticy, ani zapečetiti ani té smlauwy držeti sem nechtěl, a wssecko w nic sem položil. Odtud sem gel do Presspurku, genž ležj na pomězý Vherském a Rakauském, y smjřil sem krále Vherského s knjžetem Rakauským. Potom otec náš gel do Morawy, chtě zkazyti Mikulásse knjže Opawské a Ratibořské, genužto v otce nasseho ledwa sme milost nalezli. Ale wssak to gisté knjže dal otcy nassemu hrady, a mnoho peněz. Odtud sme táhli k obléženj Potnssteyna, neb ten pán proti mně a proti králowstwj Českému byl se sprotiwil, a laupeže mnohé činěny byly z toho hradu. A ačkoli byl nedobytý to hrad *) wssak w dewjti nedělých dobyli sme ho, a wěžj w Sslechticem genžto hrad byl, na zemi přewrátili sme, a zdi sewssjm hradem na zemi položili sme. Potom geli gsme s otcem nasssjm do Wratisslawě, ale biskup toho města byl otcy nassemu neposlussen. Protož otec

*) Ačkoli zdálo se, že nenj možná dobyti ho.

náš rozhněwaw se, odgal tomu biskupowi hrad gménem Milic. A on pro tu wěc klel e) otce nasseho. A otec náš wyhnal ho z měſta, a ta rozmjſſka trwala dobře přes f) dwě létě, mezy otcem nasſjm a žakowſtwem (kněžſtwem) tjm. Odtud otec náš táhl do Budišſſjna, a odtud do Francij, na pomoc králi Franſkému. Neb tehdy počjnala ſe wálka mezy králem Franſkým a Anglickým. Nás pak zůſtawil na mjſtě ſwém w králowſtwj Čeſkém. Ale my mjſto ſebe zůſtawiw (zůſtawiwſſe) pana Petra z Rožumberka, táhli ſme za otcem nasſjm ſkrze Bawory. A když ſme tam byli, nalezli ſme ſſwagra nasſeho Gindřicha knjže Baworſké an giž byl vmřel g), genž gedinébo ſyna s ſeſtrau nasſj Margethau byl pozůſtawil za dědice djtě w deſeti letech, gehožto oprawu y země h) geho, obſáhl (vgal) byl Ludwjk, genž ſe gmenowal cýſařem, pro manželſtwj a ſmlauwu, kterauž ten Ludwjk byl včinil, s otcem giž řečeného djtěte. Y zahnal byl dceru Rudolfowu knjžete Baworſkého, ſyna bratra ſwého, kterážto těmuž djtěti byla ſljbena a oddána, y dal tomu giſtému djtěti dceru ſwau, geſſto geſſtě nemohla mluwiti,

e) Do klátby dal.
f) Téměř, pene per duos annos. Překladač ſnad četl bene.
g) Nalezli ſme, an ſſwagr náš Gindřich Knjže Baworſké giž byl vmřel.
h) Nad njmž poručenſtwj y ſpráwu země.

ska že chce za ni slibiti, dokudžby sama za sebe nemohla mluwiti. A ta potom dopuštěnjm Božjm němá zůstala. My pak odtud prozgedsse Bawory, přigeli sme k otcy nassemu do hrabstwj Lucemburského, a odtud s welikau žádostj geli sme na pomoc králi Franskému, kterémužto král Anglický tehdy byl oblehl město Rotomagenské prwé nežli on lid swůg sebral. A odtud táhl k městečku swatého Krystina i), potom táhl před městečko Čerwené hory, a odtud táhl až k městu Pandynskému k). Potom nawrátiw se táhl proti hrabstwj Hannonskému. A tu král Franský táhl po něm až na hranice Hannonské. Tu pak oba stany rozbili na mezých Hannonských, ale král Anglický postaupil a táhl preč, zůstawiw králi Franskému pole čekaw geho celý den, s zgednanými zástupy l). Ač pak koli w swém wogště s sebau mnoho knjžat měl z Germanij m) : totiž, knjže Brabanské, margkrabj Juliánského n), a hrabi Orhor o) a hrabi Flanderského p). Z hornj pak Germanij měl s sebau : Margkrabi Missenského, margkrabi

i) Lat. oppidum S. Quintini.
k) L. ciuitatem Laudinensem.
l) S zssikowaným wogskem, t. král Franský ho čekal.
m) Německých, t. král Anglický.
n) Juliacenského, neb Julisského.
o) de Monte, ot (neb od) Hor.
p) Flanderenského, a ti byli z nižssjch Němec.

Bràmburſkého, ſyna Bawořowa, a mnoho giných, s mocý Ludwjkowau, kterýžto Ludwjk toho krále Anglického, po wſſj Germanij poručnjkem q) cýſařſtwj, mjſto ſebe byl poſtawil. W ty časy, když otec náš gedno oko byl ztratil, počaw na druhé nemáhati, táhl do hory Pesſolianſké r) tagně k lékařům, zdaby mohl vzdraw wen býti, kterýžto toho čaſu byl oſlepen. A gá w ty čaſy gel ſem k králi Hyſpanſkému na pomoc proti králi Granáteckému ſkrze Agacij s); lid pak a přjprawu naſſi byli ſme giž napřed poſlali do hory Albánſké, ale otec náš zdržel nás w hoře Pesſolianſké tagně, nedada nám dále geti. A když nemohl vzdrawen býti otec náš, tehdy táhli ſme s njm do Awiona k papeži Benedyktowi dwanáctému, na vrownánj s njm o penjz ſwatého Petra, kterýžto dáwagj w biſkupſtwj Wratiſlawſkém. A tehdy nic o to nebylo ſrownáno, ale tak zůſtalo na mjſtě. Wſſak proto (potom) byla ſrownána ta rozmjſſka, kteráž byla mezy koſtelem Řjmſkým (mezy papežem), a mezy dřjwe řečeným biſkupſtwjm, pro penjz dřjwe řečený. A když ſme tam byli, zpowjdali ſme ſe (wypravdiwali ſme) tomu giſtému papeži, o widěnj kteréž ſe bylo nám ſtalo o Delphinowi Widenſkém když ſme byli w Italij, gakž geſt nahoře oznáz

q) náměſtkem.
r) Montpellier.
s) Lat. contra regem Granatae, Peragatium.

mno. Wssak toho času zdálo mi se (wi-dělo se) že lépe gest mlčeti pro některé wěcy, nežli otcy nássemu zgewiti, a neb rozpráwěti. A když sme tu byli v papeže, Petr někdeyssj opat klásstera Filstranského, Zlemowického bi-skupstwj rodem t), včiněn byl biskupem Al-twadolenským u), a potom Senenským. Opět potom včiněn byl arcybiskupem Rothomagen-ským. Ale toho času byl kardynálem swa-tých mučedlnjkůw, gménem Nerei a Achylei, o kterémž prwé nahoře zmjnka byla, že slau-žil mssi w popelečnau středu x). Ten přigal mne byl do domu swého, mne margkrabi Morawského, toho času když sem byl v pa-peže Benedykta, y řekl ke mně gednu chwjli, gsa semnau w swém domu: Ty gessté budeš králem Řjmským. Genmužto odpowěděli sme: Ty budeš prwé papežem. A to obé se stalo, gakož o tom njže bude praweno. Potom s otcem nassjm wrátili sme se zase do Franské země, a odtud poslal nás otec náš k sestře nassj, kteráž byla zůstala wdowau, po Gin-dřichowi knjžeti Baworském, gjžto násylé a vtisky činil Ludwjk Bawor, kterýž se cýsařem nazýwal, abych gj radil a pomocen byl. A

t) Fiscanensis Abbas, Lemouicensis dioecesis.
u) L. promotus est in Episcopum Altissiodorensem.
x) L. Kterýž byl rada Filipa krále, a před njm četl mssi w popelečnau středu.

když sem přigel k nj, nalezl sem, ana se giž s njm byla smjřila. A odtud gel sem skrze arcybiskupstwj Salcpurské přes hory, genž slowau Anrétne y). A když celý den geli sme po audolj genž slowe Gerles, rozpomenuli sme se o tom diwu a nebo widènj, kteréž na den panny Marye na nebe wzetj, w Tarensij Parmenského biskupstwj, bylo se nám přihodilo. A od toho času, ke cti blahoslawené panně Marygi, počali sme hodiny gednati, aby na každý den zpjwány byly w Pražském kostele, tak aby o gegjm swatém žiwotu, skutcých, a diwjch, na každý den nowé lekcý byly čteny. Což se potom stalo, gakož potom oznámjme. Tu také přigeli sme k bratru nassemu do vdolé, genž slowe Insúburtha z), genž zůstawiw biskupa Trydenského za hlawu (za zpráwce) w hrabstwj Tyrolském, táhl s námi do Čech, a odtud k králi Krakowskému, potom k Karlowi králi Vherskému, s njmžto a s geho synem Ludwjkem zetém mým, spřjznil se sliby a záwazky tuhými. A když gesstě tu byl, přigeli poslowé, řkauce: Že žena geho s znamenitými, a sslechticy hrabstwj geho proti němu se spuntowala a přisáhla. Protož on skrze Bawory a Čechy musyl se w náhle nawrátiti do hrabstwj Tyrolského, a gá po krátkém času táhl

F

y) Per Alpes, quae dicuntur *Aurentbur*.
z) Lat. in Insuburcham, do Inspruku.

sem za njm do téhož hrabstwj, do vdolé gménem Emutha a) tagně, y zwěděl sem že geden gménem Albrecht, syn rozený b) ženy bratra mého, a geden sslechtic hofmistr dřjwe řečené ženy bratra mého, gednali s gegjm powolenjm a giných sslechticůw té wlasti, aby se rozlaučila s bratrem mým, a pogala Ludwjka syna Baworowa, genž se činil cýsařem, a že wssickni sslechticy chtěliby mu poslussni býti, gakožto pánu swému, a ona bylaby gemu za ženu. To gá chtě wyzwěděti gistotně, položil sem tagně stráž (zálohy) tomu gistému Albrechtowi, a gaw ho, wedl sem horami až na hrad gménem Fonburgk c), bljže Nysspurgij d). A tu když byl dán na mučenj, wyznal, že to wssecko tak gst, gakž mi bylo rozpráweno. Tehdy chtěl sem gjti y hofmistra ženy bratra mého, kterýžto toho času rukau mých vssel, ale hrad geho sem wywrátil až do gruntu, a on také potóm skrze přátely swé w ruce mé byl dán, tak abych ho při žiwotu zůstawil, w giných wěcech podlé mé wůle abych s njm činil. To wssecko bratru swému sem oznámil, kterýž mi welice děkowal. A tak vposlechl mé rady, y položili sme stráž hradu Tyrolskému, y zemi e). Potom táhl

a) In vallem Oeni.
b) Pankhart.
c) Lat Steinburg. Ginak Sonneburg.
d) Prope Insburcham, bljže Inspruku.
e) Lat. et uxori suæ, y ženě geho.

ſem k ſeſtře ſwé do Bawor, neb mne potřebowala, a odtud wrátil ſem ſe ſkrze Salcpurſké arcybiſkupſtwj, y přigel ſem do biſkupſtwj Bryxenſkého, k hradu kterémuž gméno Tanbus. Potom táhl ſem ſkrze vdolj gménem Kadubrij, do měſta Bilunſkého, a w nocy wgel ſem do Předrádj f) hradu přepewného, gménem Inmelaumnij g), v wigilgj ſwatého Wáclawa, mučedlnjka Božjho. A tak oblehſſe geg, obdržel ſem ten giſtý hrad, genž byl hraběte Čenſkého h), pána z Kamjnu, a také měſſťan Benátſkých, a ti wſſickni tehdy byli mogi nepřátelé. Ale wſſak po ſmjřenj, ten hrad w mocy mé zůſtal. A odtud táhl ſem do měſta Trydentſkého, a přigew, táhl ſem do hrabſtwj Tyrolſkého, y byl ſem tu až do wigilgj ſwaté Kateřiny. A ten den oblehl ſem hrad gménem Penode, nad Kardij, kterýžto hrad oblehl byl Lucemůw, wládaře Medyolanſkého, a pána z Artha i). Kterýžto gá, ſebraw tegně lid s biſkupem Trydentſkým, odtud ſem zapudil, a na den ſwaté Kateřiny hrad w mé ruce byl dán, kterýžto hrad gá dal ſem k koſtelu Trydentſkému. Potom dán mi byl hrad gménem Belneſim, biſkupſtwj

f) Lépe ſnad má čteno býti: do předhradj. Lat. in ſuburbium caſtri.

g) Lat. Inmellarum.

h) L. Ezenenſis.

i) Lépe podlé lat. kterýžto hrad oblehl byl lid Luchyna Medyolanſkého a pán. z Arto.

Wincentenewského k), kterýžto hrad sewssjm hrabstwjm držel Martin z Berúna l), k němuž musyl sem tagně přigeti w nocy s welikým li⸗dem m), a geg osaditi lidem. Odtud nawrá⸗til sem se do Trydentu, a z Trydentu gel sem do města Belunského. A když sem tam byl, tehdy patryarcha Aquilenský obležen byl od knjžete Rakauského, a od hraběte Weronen⸗ského, kteřjžto leželi polem, bljž Weronyana v Forlíwy n), gimžto patryarcha s swým li⸗dem nemohl se obrániti, y poslal nám list w tato slowa: Wám oswjcenému knjžeti Kar⸗lowi z pokolenj krále Českého, margkrabi Mo⸗rawskému, y wassemu rytjřstwu, dáwáme na wědomj, že dům páně (panin) wssech panj, a panny wssech panen, dům Aquilenský, skrze nepřátely těžce gest obležen, kterémužto wssak služebnjcy panj, a neb panen, radugj se o). A protož prosýme wás a wassjch wssech knjžat

k) Lat. Beluesini, dioecesis Vicentinae.
l) L. Mastinus de Skala.
m) L. s welikým nebezpečenstwjm. Překladač tento četl populo mjsto periculo.
n) Bljž Weronye, Berauna w Friaulu, in Foroiulii.
o) Lat. cui tamen seruitores dominarum vel puellarum potius opitulari debent. Ta slowa nemagj žádného dokonalého rozumu: mám tedy za to že má čteno býti: seruitores Dominae dominarum &c. t. Gemužto služebnj⸗cy panj wssech panj a panen radégi na po⸗moc přispěti, (geg ochrániti) magj.

obecně, aby pro milost páně p) wssech panj, nedopausstěli tak gegjho domu a zbožj hubiti. To my vslyssawsse s rytjřstwem nassjm, dobře s dwěma sty gjzdných a s tisycy pěssjch, táhli sme přes hory přewysoké, gessto tudy nebyla cesta obecnj, ale Pán Bůh cestu nám způsobil skrze Senenalayn q), y přitáhli sme s welikau nesnadnostj do biskupstwj Aquilenského. A druhý den přigeli sme k Patryarchowi, kterýžto byl sebral lid swůg, a stany rozbil s nassj strany, bljzko gedné řeky, proti nepřátelům, kteřjžto leželi z druhé strany řeky té, kteráž byla mezy námi a mezy nimi. Oni pak té nocy zwěděwsse o přitaženj nassem, vtekli, a rozprchlo se gegich wogsko. Tehdy my stjhali sme ge, a oblehli sme djl gich na gednom hradě, a tu leželi sme dlauhý čas, a bogowali sme často proti tomu hradu r), a tu také mnozý z nassjch byli raněni.

Kapitola patnáctá.

Kterak král Jan včiniw poručnjkem Karla margkrabi Morawského, wsseho králowstwj Českého, sám gel do Francij.

Po malém času král Jan, a král a) syn geho margkrabě Morawský do Čech byli se wrá-

p) Abysste pro lásku k panj.
q) Lat. per Seneuallem.
r) Obořili sme se často na ten hrad.
a) Čti: Karel.

tili, a král Jan wládařstwj wsseho králow= stwj Českého dal w ruce Karlowy, ale na tento způsob: Aby Karel dal králi Janowi, pět ti= sýcůw hřiwen hotowých peněz, a také král Jan neměl we dwau letech na byt do Čech přigeti, ani w těch letech gakýchkoli peněz potřebowati b). A ty gisté penjze welmi brzo skrze Karla zgednané král Jan wzaw, táhl do Franské země. Po gehožto wygetj, Karel margkrabě, ssťastně, opatrně, a maudře zpra= wowal králowstwj. A cožkoli bylo zkaženo nebo zrussěno, toho wsseho polepssil, a k pra= wému způsobu přiwedl, a nawrátil.

Kapitola ssestnáctá.

Kterak král Jan po dwau letech nawrátiw se do Čech, s vrozenými a znamenitými muži, gel do Prus proti Litwanům bogowati.

Když pak ty dwě léta pominuly, o kterýchž powědjno gest, král Jan nawrátiw se do Čech, způsobil aby s Karlem margkrabj spolu táhli do Prus, proti Litwanům bogowati. Pro= tož přistrogiwsse potřeby na cestu, do Wra= tisslawě táhli, k nimž také král Vherský, hrabě Holanský, a mnohá giná knjžata, margkra= bowé, weywody, y rozličnj ginj lidé vrozenj, z rozličných kragin swěta, sgeli se a). A když

b) Od králowstwj Českého žádati.
a) S týmž aumyslem.

tu w Wratiſlawi byli, mezy ginými vtěſſenjmi, po nichžto knjžata obecně ſtogj, ta nenáwiſtná a wzteklá hra koſtek začne ſe mezy nimi, na přjklad welikého diwu, král Vherſký, a hrabě Holanſký tak ſpolu hráli mezy ſebau, že ten hrabě Holanſký, na králi Vherſkém, ſſeſt ſet zlatých welmi brzo wyhrál. Pro kteraužto wěc když weywoda krále hněwiwau a nechutnau myſl magjcýho vzřel, tehdy z náhloſti a hrdau myſlj promluwil tato ſlowa: O pane králi, diwná wěc geſt, poněwadž gſte knjže tak znamenité, gehožto země zlata doſti má, že pro tak malý počet peněz, tak nechutnau myſl máte vkazowati, a w nepokogi položiti vmyſl wáš: nu abyſte wy y wſſickni ginj zřegmě widěli, že gá peněz tak dobytých nemilugi, aniž w vžitek můg gjti magj, ale ſwobodně odemne odgjti. A to powěděw, wſſecky ty penjze wyhrané, wrhl w proſtřed lidu okolo ſtogjcýho. Pročež ten král wětſſj hněw počne proti němu, kterýžto hněw, gako maudrý, čině ſe nedbagc, zamlčel. Ne po mnohých pak dnech, wſſecka ta knjžata a ſlowútnj lidé, z Wratiſlawě do Prus táhli, a tu dlauhý čas ledu čekagjce, leželi. Ale zyma tak byla teplá, že přes led gezditi gako giná léta nemohli. A tak mnozý vrozenj lidé, ſwých ſlibůw nenaplniwſſe, daremnj včinili prácy, y náklady.

Kapitola sedmnáctá.

Kterak Kazymjr král Krakowský, a Bolek knjže Swidnické byli položili stráž, aby krále Jana, a Karla margkrabi Morawského, kdyžby se nawracowali z Prus, mohli gjti.

A nawrátiwsse se páni gmenowanj každý z nich do swé země gel. Král pak Krakowský, a Bolek knjže Swidnické, zlostnau a lstiwau wložili radu, kterakby krále Jana, a Karla margkrabi Morawského, kdyžby se nawracowali z Prus, mohli gjti, a po mnohém pohaněnj, z poslednjho penjze wyssacowati. Ale oni o té lsti newědauce, král Jan s swými skrze margkrabstwj Bramburské a Lužickau zemi geda, do hrabstwj Lucemburského se pustil. Ale Karel minauti nemohl, aby nemusyl skrze zemi krále Krakowského do Wratislawi se zase nawrátiti. A tak geda, přitáhl do města Kalisse. A tu podlé způsobenj krále Krakowského a knjžete Swidnického, byla mu stráž osazena tagně, ne tak aby byl gako zgewný nepřjtel gat, ale aby z města newssel, tagně měli ostřjhati. A když tomu Karel margkrabě porozuměl, wčinil se, gakoby té stráže nic neznamenal. A pustil hlas, žeby tu chtěl poodpočinauti za několik dnj. A w tom poslal posla pěssjho k wládaři Wratislawskému, oznamuge mu o wssech wěcech pořádně,

co se o něm gednalo. Kterýžto wládař y hned se třmi sty oděnců, bljž k městu Kalissi, ledwa za gednu mjli od něho přigel, a wýborný hynsst (koně) Karlowi margkrabi k městu po= slal. Kteréhožto Karel opatrně čekal, gakž od posla kteréhož byl do Wratislawi poslal, zpráwu měl a naučenj. A tak na ten posla= ný kůň wsed, prudkým během k swým, kteřjž z Wratislawě, k wyswobozenj geho byli při= táhli, brzo přigel. A když král Krakowský srozuměl, že Karel margkrabě tak geho ošý= del wssel, wsseckn geho čeled kteráž po něm w Kalissi byla zůstala, zgjmati rozkázal. Kte= rauž to potom, když Karla margkrabě, gakož byl vmyslil, dosáhnauti nemohl, swobodnau propustil. Potom král Kazymjr město Sty= nawu, kteréž k Wratislawské zemi přjslussj, oblehl, a dobyl ho, a tu mnoho ohyzdných wěcý včinil, panen cti zbawuge, a městské ženy pohaněge. To když králi Janowi, genž tehdy na Rynye přebýwal a), oznámeno bylo, y hned se do Čech nawrátil, a sebraw wog= sko, město Swidnicy oblehl, a předměstj zru= ssiw, země geho weliký djl zkazyl. Města Landeschuty b) dobyl a přemohl: proto že knj= že Swidnické ty lsti a auklady neprawé, gi= miž Karel w Kalissi (gakož powědjno gest) lstiwě a nepráwě měl zstawen býti, byl ob=

F 5

a) V Reyna se zdržowal.
b) Landshuty.

gednal. Král pák Jan a Karel margkrabě Morawský, deset neděl w zemi dřjwe řečeného knjžete ležjce, zemi nepřátelský pohubiwsse, na pomstu giž řečené zlosti, do Čech se nawrátili.

Kapitola osmnáctá.

Kterak mnohá knjžata odpowěděla králi Janowi, a Karlowi margkrabowi Morawskému, a kterak král Jan oblehl Krakow.

A když se ty wěcy staly, potom po ne mnohém času Ludwjk Bawor, genž se cýsařem gmenowal, s králem Vherským, s králem Krakowským a weywodau Rakauským, s margkrabj Missenským, a s knjžetem Swidnickým, sylné spuntowánj na krále Jana krále Českého, a na Karla Margkrabi Morawského, včinili, a ti wssickni dřjwe řečenému králi Janowi, a Karlowi margkrabi Morawskému, w gednom témdni (týhodni) swými listy odpowěděli, že chtj s nimi wálku wésti, a gako nad swými vhlawnjmi nepřátely se mstjti. Těch nowin král Jan vlek se, slowútné swé posly, totiž, pana Mikulásse z Lucemburka, swého zwlásstnjho rádcy, a pana Gindřicha z Lymburka, pjsaře neywyššjho, k Ludwjkowi poslal, aby se s njm sgel k některému roku na smjřenj, a neb k vlo=

ženj přjměřj mezy nimi a). Kterýžto sprostně odpowěděl, že nechce s nimi žádného mjti přjměřj, ani gakého mjru s nimi gednati. A král Jan vslyssaw to, wece (dj, řekl): Nu we gméno Božj, čjm wjce budeme nepřátel mjti, tjm wjce plen (laupežj) a wětssj kořisti budeme mjti. A gá přisahám skrze Pána Gežu Krysta, že kterýžkoli z nich neyprwé se na mne vkwapj, na toho tak se obořjm, že se wssickni ginj leknau. Potom po malém času, Kazymjr král Krakowský město Mikulássowo knjžete Opawského, gménem Zdar obžene, a nepřátelsky oblehne. Kterýžto y hned k králi Janowi poslal, a welice ho prosyl, aby mu něco lidu oděného poslal, gichžto pomocý město swé, skrze krále Kazymjra obležené, mohlby wyswoboditi. Král pak Jan to vslyssaw weselau myslj odpowěděl, že mu nechce žádného lidu poslati, než we čtyřech dnech že chce na pomoc gemu přigeti sám swým žiwotem (sám osobně), a s množstwjm welikým lidu oděného. A y hned král Jan wssecky sslechtice králowstwj Českého zezwaw w hromadu, wece předewssemi: Ay vrozenj a statečnj wěrnj a milj mogi, musýme králowstwj nasseho a wlasti nassj mečem a odě-

a) Aby s njm gednal o smjřenj, aneb o přjměřj mezy nimi, a položenj roku (sročenj, dne, času gmenowánj) dokudžby to přjměřj trwati mělo.

njm brániti, proti těm kteřjž nám y wám bezprávně sſkodj, a proto že ten Kazymjr král Krakowſký, obehnal nám, na wzdory, králowſtwj naſſemu a koruně naſſj mana b), Mikuláſſe knjže Opawſké nepřátelſky, kteraužto wěcý welebnoſt naſſi welmi těžce rozhněwal, aniž lehce máme to néſti, že ti trápenj neſau, kteřjž ſe pro mjr a pokog králowſtwj naſſemu poddali. Protož aby nám to k lenoſti nebylo přičteno, ani také k nedbánliwoſti, chceme a přikazugeme gednomukaždému z wás, y wſſem ſpolu, abyſte y hned oděnj k bogi připrawené na ſe wezmauce, bez meſſkánj za námi táhli, abychom zapudili geho nemaudrau ſmělost, genž knjže a mana naſſeho ſměl sſužowati, kterýžto naſſj obrany požjwage, mělby s práwem pokogi ſe radowati. Tehdy ſſlechticy ſlowům králowým odpowěděli: Pane a králi náš, z práwa naſſeho geſt, a od ſtarodawnjch čaſůw bez poruſſenj držáno, že z králowſtwj nemáme s oděnjm geti, než w mezech králowſtwj, proti těm kteřjž králowſtwj sſkoditi chtégj nepřátelſky, wſſj ſylau máme brániti a obhagowati. Gimž král odpowěděl: Knjžetſtwj Opawſké gako y giná knjžetſtwj Polſká c), k králi Čeſkému a k koruně Čeſké vtočiſſté magj, a protož gá gjž gedu w oděnj připrawený na ceſtu, a vzřjm kdo z wás bude

b) Králowſtwj naſſeho, a koruny naſſj mana.
c) Giné knihy pſané: Slézſká.

obwázán plachým vdatenstwjm d) a smělostj nemaudrau, aby po mně zůstati směl. A tak král Jan té nocy s pěti sty helmůw e), z hory Kutny táhl, kdež ta slowa s Sslechticy a se pány králowstwj Českého byl mluwil, a knjžeti Mikulássowi Opawskému chwátage dnem y nocý na pomoc gel. A hned za njm táhli páni Česstj y zemané wssickni. A prwé nežk dřjwe řečenému knjžeti přigel, měl dwa tisýce helmůw, kromě střelcůw a giných dobře oděných. Ale pan Čeněk Lipský s třmi sty oděncůw vspjssiw se krále s geho wogsky předgel, a s Vhry y s ginými kteřjž krále Krakowského rozkázanjm, knjžete Mikulásse města byli oblehli, bog začal. A když oni počali vtjkati, až do města Krakowa ge stjhal, a w tom vtjkánj tři sta Vhrůw bylo zabito, a ssedesát mužůw vrozených gato, a giné tak vdatně stjhal, že on pan Čeněk a weliký djl lidu geho, rozljtiwsse se, do města po nich geli, a oni mřjži s brány spustiwsse, w městě ge zdrželi. Ale král Jan to přehořce nesl na mysli swé, že on při té bitwě nebyl, nebo města bezewssj obrany bylby dobyl. Wssak y hned toho dne Krakow s welikým wogskem oblehl, a leže v něho, weliký djl země pohubil, a předměstj zkazyl. Tehdy Kazymjr král

d) Kdo se opowážj.
e) Oděncůw, s kopjm a mečem, genž helmy na hlawách měli.

Krakowský wzkázal králi Janowi, chceli aby množstwj lidu nebezpečenstwj vsslo, aby se s njm sám a sám w swětlnicy zawřel, a tu kdoby koho přemohl, aby nad njm swůg vmysl měl. Ale král Jan poněwadž tehdy byl osslnul f), wzkázal zase Kazymjrowi, aby se g) oslepiti rozkázal, že w rowném oděnj welmi rád chce se s njm bjti. Potom y hned k žádosti Kazymjra krále Krakowského, přjměřj bylo mezy nimi za tři neděle vloženo, mezy kterýmžto přjměřjm wssecky newole byly srownány, a také aby h) Karel margkrabě Morawský, desýti tisýcůw hřiwen střjbra čistého, kteréhož mu kdys král Kazymjr byl půgčil, prázden a propusstěn byl, a wselijak swoboden byl od toho dluhu. A tak vhassena byla mezy nimi přjčina té wšsj wálky, a pokog y mjr mezy nimi vtwrzen a vložen. W kterémžto pokogi a mjru, wsseckna ta knjžata kteráž dřjwe králi Janowi a Karlowi margkrabi Morawskému byla odpowěděla i), w tom přjměřj byla gednostegně přimjněna.

f) Oslepl, slepý byl.
g) Sebe také.
h) Tak že.
i) Wěrnost wypowěděli.

Kapitola dewatenáctá.

Kterak Ludwjk poslal posly k králi Janowi, a k Karlowi margkrabi Morawskému, chté gim to wssecko naprawiti, co proti nim včinil, a s nimi se sgednati.

Potom Ludwjk Bawor znamenité swé posly k králi Janowi a k Karlowi margkrabi Morawskému poslal, a prosyl snažně, aby na rok a) smluwenj s njm se sgel, neb chtěl aby mu ze wsseho bezprawj a násylé, kteréž Jan syn geho, skrze Ludwjka syna geho, pro odgetj ženy a hrabstwj Tyrolského, sskody naprawil, w cele dosti včinil, a podobnau odplatu nawrátil b). Kteréžto smlauwě rok byl na gistý den položen, w Trúze c), před Truzským d) biskupem, genž byl strýc krále Janůw. Y sgeli se k tomu roku mnozý páni a lidé znamenitj z strany krále Jana, a ti o ty wěcy měli znamenité rozmlauwánj, neb ohyzda toho včinku a hanebného hřjchu, toho

a) Na vložený den, čas.
b) Tak to slyš: Neb wzkázal Ludwjk Bawor Janowi, že mu chce ze wsséhο bezprawj a násylj, z něhož Jan syn geho (t. krále Janůw) skrze Ludwjka syna swého (t. Ludwjkowa Boworowa) pro odgetj gemu ženy a hrabstwj Tyrolského, sskodu wzal, w cele dosti včiniti, a to wsse náležitě nahraditi.
c) W Trieru.
d) Trierským.

potřebowala. Neb od počátku swěta nebylo slyšáno, aby tak weliké a vrozené knjže a pán, tak šlechetné e) země, a ženy swé wlastnj, vklady neprawými a zrádnau radau, tak nešlechetně byl zbawen. A tak mnohých rad pokusywsse, wynesseno bylo z té rady mezy ně, a na tom zawřjno, že knjžeti Janowi, kterýž z hrabstwj Tyrolského a z giných panstwj zlostnau a lstiwau radau skrze swé wypuzen byl, nigakž neslussj, aniž poctiwé gest, aby se do hrabstwj a giných panstwj zase nawrátil, ani také ženy přigjmal. Nebo pro takowý skutek mrzkého cyzoložstwa, nikdyby mezy nimi milost a láska vpřjmá, kteráž mezy wěrnými manžely býti má, bez négaké hořkosti a nenáwisti, býti nemohla. A gesstě y k tomu přisslo, že Ludwjk z Bawor, kterýž se cýsařem nazýwal, k tomu se poddal, že králi Janowi, a synu geho, kterýž z panstwj, gakž giž řečeno, byl wypuzen, chtělby dáti zemi Lužickau, totiž, města, Zhořelice, a Budissjn, aby ta města sewssjm panstwjm, a sewssjm tjm což k nim slussj, k králowstwj Českému byla připogena, a na budaucý časy zůstala, a nadto, dwadceti tisýc hřiwen čistého střjbra. W kterýchžto penězých Berljn Stramburgk f), a Ostendl ta města, margkrabě chtěl ge zastawiti, sewssemi vroky a vžitky, kteřjž k těm městům přináležegj, aby tak dlauho

e) Znamenité, slowautné.
f) Brandeburg.

králem Janem, a neb synem geho Janem, držána byla a požjwána, ažby těch dwadceti tisýc hřiwen hotowými penězy, w městě Pražském bylo položeno a zaplaceno. Takowé pak vgednánj král Jan přigal. Ale když Karla margkrabi Morawského a Jana, synům geho, doneslo se to vgednánj, nechtěli k němu přiwoliti, řkauce: Budeli to že otec wezme ty penjze, rozdá ge mezy Ruskými Hennyky g), a tak my budeme oklamáni. A když Ludwjk vslyssel, že synowé krále Jana toho vrownánj nechtěli přigjti, ani listy a pečetmi swými porwrditi, ale wssecko to což bylo narownáno že zrussili, welmi se lekl, a náramně zarmautil, a počal mysliti, že gest to něgaké zlé přjhody znamenj, že synowé krále Janowi, ymlauwy a narownánj, kteréž skrze welikých knjžat maudrau a opatrnau radu včiněno gest, a gegich otcem přigato, nepřigali, a tak směla u a hrdau myslj tomu odpowěděli.

Kapitola dwadcátá a poslednj.

Kterak král Jan gel do Awiona k papeži Benedyktowi, a gednal o Karlowi, aby byl wolen králem Rjmským.

Potom král Jan gel do Awiona k Benedyktowi papeži, a tak mnoho s njm mluwil,

g) Reynskými, t. mezy obywateli při řece Reyně ležjcými, gimž Henkýni přezdjwo, inte Rinenses Henkinos.

že mu papež porucžil, aby swolage pány wo=lence, předewssemi oznámil, kterak Ludwjk z Bawor nenj prawý cýsař, neb stogj proti přeswatému Řjmskému kostelu a), wsseho křestanstwj hlawě. A kterak gê gednoho bratra z zákona menssjho, aby ho korunowal, pape=žem včinil. A tak y hned wolency na wole=nj ssedsse, Karla margkrabi Morawského, krá=lem Řjmským, sstastným osudem, wywolili b).

Tuto se dokonáwá žiwot toho sslechetného Karla, až do geho korunowánj na Řjmské králowstwj. A opět se počjná skládanj weliké maudrosti a strachu Božjho, skrze těhož cýsaře sslechetného, a krále Českého. Kterýmžto včj krále y knjžata, y wssecky obecné. A ku potwrzenj wssj sslechetnosti, přiwodj krále Sedechyásse, řka takto:

Sedechyáš prwnj byl, skrze něhož wnuknu=tjm Božjm zákon swatý přigat byl, a mau=drosti wyrozuměnj. Y řekl gest Sedechyáš: Každý wěřjcý má mjti sám w sobě ssestnácte sslechetnostj. Prwnj gest: Poznati Boha a

a) Řjmské cýrkwi.
b) W lat. spisu přidáno: Konec dennjch kněh (Explicit diaeta) neyoswjcenégssjho knjžete Karla, cýsaře Řjmského, a krále Českého ꝛc. Léta Páně 1363. w Sobotu po třech Králjch.

Anděly geho. Druhá gest: Rozeznánj dobrého a zlého. Dobrého, aby ge činil: zlého, aby se ho warowal. Třetj pak gest: Poslussnu býti králi, gehožto Bůh mjsto sebe postawil na zemi, daw gemu moc w lidu. Čtwrtá gest: Ctjti starssj, totiž, neyprwé otce a matku. Pátá gt: Dobře činiti lidem, podlé možnosti statku swého. Ssestá gest: Chudým almužnu dáwati. Sedmá: Brániti cyzozemcůw. Osmá: Snažiti se welmi k službám Božjm. Dewátá: Warowati se smilstwj. Desátá gest: Mjti trpěliwost. Gedenáctá: Mjti pokogné swědomj. Dwanáctá: Býti sprawedliwu. Třináctá gt: Býti swobodnu. Čtrnáctá gest: Oferowati oběť Bohu, za dobrodinj geho daná lidem. Patnáctá: Děkowati Bohu pro přjhody, kteréž se wstawičně přiházegj swětu. Ssestnáctá gest: Býti stydliwu a skrownu, a malého swáru, nebo hádanj. Y řekl gest: Gakož slussj na králowo důstogenstwj, aby mu lid poddán a poslussen ho byl, takť slussj aby král péči měl o lid, wětssj nežli sám o sebe. Neb tak gest on podlé nich, gako dusse podlé těla. A opět řekl: Gestliže král myslj shromaždowati poklady skrze násylj a nesprawedliwě, myslj to což prawé nenj. Nebo neshromáždj tak pokladůw, gediné skrze wypuzenj lidj z země, a pohléněnj, neb pohubenj králowstwj swého. A řekl: Gestliže král opustj wyrazowánj, o ti-

nech swého lidu, rytjřstwa swého, a nepřátel
swých, nebude gednoho dne bezpečen králow-
stwjm swým. Též řekl: O gak dobré gest
tomu lidu gehožto král gest dobrého rozezná-
nj, a má dobré a maudré rady, w tom což
má vměti. A kterak zle gest tomu lidu, když
se králi gegich některých dřjwe řečených či-
nůw nedostáwá. Také řekl: Když král po-
hrdá něčjm malým z těch wěcý kteréž má či-
niti, rozmůže se to gako we mdlém nemoc tě-
lesná, gjžto nebudeli pomoženo lékařstwjm,
rozmnožj se, a wsseckno tělo zarmautj. Opět
řekl: Gestliže krále vkogugj pochlebenstwjm
nepřátelé, a lahodnými slowy, nemage zřenj
na činy swé, králowstwjm swým nebude bez-
pečen, ale w náhle bude popaden od nich, gako
ti kteřjž lwowým skokem w náhle a nenadále
býwagj polapeni, nemohau smrti vgjti. Také
řekl: Slussj králowi naučiti syna vměnj, kterak
má zachowati swé králowstwj, kterak má býti
práw swému lidu, kterak má zprawowati swé
rytjřstwo, a nemá mu dopausstěti mnoho požj-
wati lowu, a neb giného taulánj: ale má ho
naučiti mluwiti kázanj, a warowati se wssj
marnosti. Opět řekl: Slussj na krále aby geho
dobrotiwost na dobrých mužjch se vkazowala, a
na těch kteřjž se k němu snažj, aby proto ku
prospjwánj lépe se snažili. Též řekl: Slussj
na krále, když chce aby mu bylo slauženo od
něho, geho službu widěti neyprwé, geho oby-

čege, kterak sebau wládne, kterak zprawuge swůg dům, a towaryšstwo swé, a práce swé, gestli dobrých obyčegůw, gak chodj w stawu swém, zachowáwáli zákon Božj, snássli tjsse přjhody kteréž se přiházegj nelibé: takowé=mu má kázati sobě slaužiti, ač nemáli nelibo=sti k němu. Také řekl: Wěrného přjtele genž tě miluge, wěz žeť gest lepssj nežli otec a mati, a bratr, genž žádá smrti twé aby dědil w statku twém. Opět řekl: Wsseliká wěc žádá sobě podobného. Též řekl: Kdož se neukrotj a neuposlechne napomjnánj slussné=ho, kážj ho ukrotiti trestánjm ukrutným. Opět řekl: Weliké utěssenj gest zdrawj těla, a wětssj utěssenj gest, dosti učiněnj srdcy. Řekl také: Posluffenstwj z milosti, gest usta=wičněgssj nežli poslussenstwj kteréž pochodj z panowánj a z strachu. Také řekl: Pokussenj činj dobré trestánj, a wzezřenj, na skonánj wěcy dobrau činj wěrnost. Opět řekl: Lepssj a sslechetněgssj gest na tomto y na onom swětě gméno dobré, kromě muky, nežli bohatstwj. Též řekl: Lépe gest mlčeti nežli s neumělým mluwiti, a lépe gest paussté hledati, nežli k zlým se přiwinauti. Také řekl: Když gest král zlých činůw, lépe gest tomu kdož ho ne=zná, nežli tomu kdo s njm má welikau zná=most. Opět řekl: Lepssj gest člowěk neplo=dný, než ten kdož má syna nestatečného, a lépe gest přebýwati s chudým maudrým, nežli

s bohatým nerozumným. Také řekl: Skrze maudrost bywá dobywána pokora, dobrá wůle, ljtost, a zbawenj hřjchůw. Též řekl: Nepráwě činj kdož hledá maudrosti nečta w pjsmjch, a newsyluge včiti se aby gj dobyl, a kdož myslj aby gi měl s některým nezpůsobem, gest newmělý. Také řekl: Kdož hyne w tom což gest powinen swému stwořiteli, mnohem wjce hyne we wssech dobrých skutcých. Opět řekl: Newěř tomu kdož prawj že zná prawdu, a činj proti prawdě. Též řekl: Gako děti kteřjž snažj se gjsti sladké wěcy, ač gim bráněno bude, nenechagj toho aby negedli, takéž newmělj lidé, a gessto se milugj žádostj tělesnau, nemilugj žiwota, než toliko sami pro se; ale maudřj milugj žiwot proto, aby dobré skutky činili, a opausstěgj kochánj tohoto swěta, neb gest sskodné, protož ti toliko sau rozličných včinkůw, ale podobných twárnostj. Také řekl: Kterak se mohau srownáti lidsstj skutkowé, gessto se snažj vžitečné a wěčné wěcy dogjti, s skutky těch lidj, kteřjž toliko na obdrženj swých rozkossných kochánj se snažj. Gakoby řekl: Nikterakž nemohau se srownati, neb weliký rozdjl gest mezy tjm genž wždy snažj se posskwrniti nečistotau na tomto swětě, y na onom sskodliwau, a mezy tjm gessto se od toho wzdaluge, vmyslem vtwrzeným w nebesých. Též prawj: Nemá za vmělého držán býti, kdož opausstj vžitečné wěcy, a vsyluge

w sskodliwých. Též dj: Hořké a trpké wěcy maudřj snássegj gakoby byly sladké gako stred, proto neb wědj že gegich skonánj gest nesskodliwé. Také řekl: Kterak gest dobré a vžitečné těm dobře činiti kteřjž toho zasluhugj, a zase zlé a nestatečné těm dobře činiti, kteřjž toho nezasluhugj. Nevžitečné proto, neb kdož činj, tratj prácy swau: a také kdož dobře činj nezasluhugjcým, gest gako déssť w pjsku, gessto tam zhyne. Též řekl: Sstastný gest ten, gehožto switánj y mrkánj nalézá se, an činj to což naň náležj, a nepožjwá swěta wjce nad to bez čehož nemůž býti, a kdož dobré wěcy činj, aby zlého dokudž na swětě žiw gest nečinil. Také řekl: nesslussj člowěka sauditi podlé řečí, ale podlé skutkůw, neb řečj prázdných wětssj djl marný gest, ale z skutků pochodj vžitkowé y sskody. Opět řekl: Kdož almužnu činj nužným a potřebným, prospjwá gim zgewně gakožto lékařstwj gessto podadj nemocnému, a vzdrawuge ho. A almužna daná nepotřebnému, gest gako lékařstwj nepotřebné dané nemocnému. Též řekl: Kdož se wzdaluge od newměléh0, wzdaluge se od posskwrněnj, a odwracý swůg sluch a zrak od nich. Také řekl: Podobnégssj gest wsseho času žiwota člowěčjho, což strávj na Božj službě dobře činé; a prostřednj gest což stráweno bude w potřebách, gichž se nemůž zbawiti, gako w pitj, w gjdle, w spánj, a w

wyprawenj w nemocy wjry přjhodných; a neyhorssj gest w cež se stawj we zlých skutcých.

Tuto se počjná wykládanj duchownj, o Marygi panně přečisté, těhož sslechetného cýsaře Karla, takto:

O Marya sstrano syna Božjho narozeného, ty gsy nádoba do njžto nawážilo člowěčj přirozenj (člowěčenstwj Krystowo) wody žiwé na wěky stačjcý. Ty gsy neyswětlegssj dědictwj Beryl, w gehožto čjstotě slunce Božstwj swé paprslky prolilo, z gichžto obrácenj oswjceny sau temnosti nasse, a gich horkostj zapálena sau lidstá srdce, aby hořela w milosti Božj. Ty gsy prawé podobenstwj orlice, gessto w peřj pokornégssj barwy giné ptactwo předletuge, a neb přewyssuge. Takéž ty sslechetnostj pokory, wletěla nadewsseckly kůry Andělské, o kterýchž křjdljch orlicjch, že gsau dány ženě porozugjcý syna, swatý Jan w zgewenj položil, řka: Dány sau ženě dwě křjdle welicé orljcj, aby letěla na pausstť, protož ty tak gsy powýssena w milosti wraucý slunce. Gakožto orlice obnowilas starost wsseho pokolenj lidského, obmýwagjcý starost mytjm nowého narozenj. Ty gsy prawá matka milosti, nebo proměnila gméno Ewy mateře hřjchu, kteráž nás swými hřjchem osslepila, ale tys nás swau laskawau

mandrosti oswjtila. Nebo gakož orlice ptaćátka swá proti papršlkům slunečnym posazuge, takéž sy zapudiwssi oblak staré mrákoty, proti prawému sluncy nás sy postawila, aby horkem geho smrtedlné nasse oči oswjceny byly: A protož syn twůg zwolený, geniž té syn twůg rozený na křjži poručil, podobenstwj orlice před tebau nesl, na znamenj twé pokory a wjtězstwj, genž také palmy na znamenj twé čistoty byl nosyl. O tom wjtězstwj matky nebeské, swědčj swatý Bernard, řka: Tedy my hřjssnjcy před strasslivým saudcem stogjme, gehožto ruka hrozná mečem hněwu swého nad námi potřásá, a kdo nás obrání. O Panj, nemůž žádný tak hodný nalezen býti, ani tak mocný, aby meč Božj swau rukau stawil, toliko gediná ty přemocná a přenejmilegssj, neb skrze tě neyprwé přigali sme milosrdenstwj z rukau Božjch. K tomu podobné také, o gegjm welikém wjtězstwj mluwj swatý Anshelim, řka: Kterakým vdem hlasu, nebo, kterakau radosti srdce nasseho, budeme mocy wyprawiti to což sme tobě z práwa powinni, neb sy ty přede wssjm stwořenjm w paměti Božské byla způsobena, aby gakožto ze wssech žen neyčistssj, Boha prawého a člowěka, z swého panenského žiwota porodila, takéž aby mimo wssecky po swém synu králowna nebeská wčiněná slawně kralowala, a ztracený swět zyskala, a přjstupem k wěčnému žiwotu připrawila. Tys

také pokolenj lidské, z wěčné chwály oblaupené, skrze twůg panenský plod, ku prwnému stawu zase přiwedla. Tys práwa pekelná zrušila, přemohšj skrze smrt syna swého knjže smrti. Skrze tě do nebeského králowstwj kteréžkoli máme přigjti, přigdeme. Skrze tě gest cožkoli gsme aneb můžeme, neb máme, aneb umjme. Tys po Bohu sama gediná vtěcha naše, ty do nebeského králowstwj wůdce naše, tys w zámutcých pomocnice naše. Tedy prosýme buď přjgemnice naše, a wěčná radost a).

Opět giné wykládanj duchownj, téhož cýsaře šlechetného.

Noé neyprwé winicy sadil, a opiw se, vsnul obnažený, gemužto prworozený syn posmjwal se, ale druhý syn zakryl ho, a přiodjl. Noé duchowně znamená Krysta: nebo gakož Noé na polepšenj swěta sadil winicy po potopě, takéž Krystus sadil cýrkew po potopě, starého zákona přestupnjků. A tak winice

a) Co w tom wýkladu nad mjru o Marygi panně prawjeno, to wždy tak slyšáno býti má, že se to skrze gegi blahoslawený plod, Krysta Gežjsse a tudy ponětud skrze ni děge, t. gelikož ho k naššemu spasenj na swět porodila a za nás oroduge. A protož také o tém někde se dokládá, ginde pak toliko se mjnj.

gest cyrkew, gessto tolik ratolestj gako zwolenych, od Abele sprawedliwého, až do posledniho wywoleného, rozplodila. Ale wjno, krew Gezu Krystowu vkazuge. Opitj pak duchowně znamená milost srdečnj, kteraužto Krystus opiw se, vsnul na křjži, obnažen. Posmjwánj pak prworozeného syna, znamená posmjwánj židowské, a wssech giných newěrných. Neb gakož prawj swatý Pawel: Že vkřižowánj Krystowo Židům gest pohorssenj, pohanům pak nemaudrost se zdá. A protož Židé, kteřjžto byli prworozenj zwolenj synowé Božj, syna Božjho obnažiwsse na křjži, posmjwali se mu. Ale druhý syn wyznamenáwá lid wěrný, Gezu Krystowau krwj wykaupený. Zakrytj pak, gest milost, kteraužto wěrnj Gezu Krystá přiodjwagj, když chudé, nahé odjwagj, podlé oné řeči: Což ste mému neymenssjmu včinili, mně ste včinili. Toť gest to přikrytj wraucý milosti, gessto přiodjwá Gezu Krysta w chudých, a také přikreywá množstwj hřjchůw.

Opět se počjná giné duchownj naučenj, toho sslechetného Karla cýsaře Řjmského, a krále Českého.

Tubalkeyn prwnj byl, kterýž vměnj kowářské nassel, a zpjwánj, a skrze vměnj kowářské, k vměnj zpjwánj přissel, neb skrze kowánj že-

leza, srozuměl zwukůw gednáwanj, a počil kochánj w zpjwánj. Duchowně ten Tubalkeyn, gest podobenstwj člowěka sprawedliwého a wěrného, gehožto tělo w stawu počjnagjcých skrze železo wyznamenáwá se: nebo gakož gest twrdá wěc železo, a wssak skrze kowánj býwá způsobeno k rozličné twárnosti, a také k zwuku tworenj býwá připraweno: takéž tělo nasse twrdé gest k přigetj duchownjho kochánj. A protož železo znamená tělesné přirozenj, a kowánj, těla snjženj neb vtrpenj znamená. Nebo gakož železo bez ohnětwé horkosti nemůž hebké býti, ani dobře způsobeno: takéž člowěčj tělo nemůž snjženo býti, ani vtrpenj snássetí bez ohně milosti Božj. Zpjwánj duchowně wyznamenáwá kochánj swrchnj. A protož, gakož onen Tubalkeyn prwnj kowář skrze železa kowánj, nalezl a počil kochánj w zpjwánj: takéž člowěk wěrný w stawu prospjwagjcých, skrze těla vtrpenj, přigde k rozumu wěčného zpjwánj, a swrchnjho kochánj, w stawu swrchowaných. To nám rač dáti náš milý Pán Gezus Krystus, genž kraluge na wěky wěkůw, amen.

Opět giné wykládanj, téhož cysaře.

Enoch, gakož se čte w prwnjch knihách Mogžjssowých, prwé s Bohem ssel, a nawrátil se s podruhé ssel, a nenawrátil se. Ducho-

wne, Enoch znamená člowěčj přirozenj, neb člowěčj přirozenj prwé s Bohem chodilo, totiž, w stawu newinnosti, w prwnjch nassjch rodičjch. Ale po pádu nawrátili se zase na tento swět, w staw hubenstwj, skrze hřjch. Ale wssak po přigetj přirozenj člowěčjho w gednotu osoby, člowěčj přirozenj sslo s Bohem, w Krystowu na nebe wstaupenj. Když wstaupiw na wýsost, gaté wedl wězenj, a odtud wjce se newrátil k stawu winy a hubenstwj. Ale gakož Enoch wrátj se na sauzenj Antykrysta, takéž Krystus wrátj se na sauzenj wssehe swěta.

O korunowánj krále Českého.

Při korunowánj krále Českého a). Neyprwě arcybiskup Pražský s preláty, s knjžaty a s sslechticy, prowodj knjže kteréž chtj králem korunowati na Wyssehrad, a tu pomodléce se nawrátj se s njm do kostela Pražského, hlawy wsseho arcybiskupstwj, aby tu nesspor slysseli. Potom dokonagjce nesspor, dowedeno bude knjže giž gmenowanými w to mjsto, kdež mu

a) Ten způsob korunowánj krále Českého, genž se giž tuto dále pokládá, gest starý a někdy před časy býwalý. Zachowáwá se ho moc y podnes, něco wssak sem y tam se pozměnilo. Na Wyssehrad se giž nechodj.

gest komnata ozdobně připrawena. A opět ráno w zwoněnj prymě, arcybiskup a geho podbiskupj (sufragáni), y ginj biskupowé a prelátí, oberau se w kostele Pražském, aby se oblékli, biskupowé w swá biskupská raucha, a ginj w swého důstogenstwj znamenj. A tu způsobjce procesý, plénař, meč swatého Wáclawa, křjže, kadidlnicy, a wodu swěcenau nesauce, půgdau aby dowedli knjže z dřjwe řečené komnaty do kostela. Kteřjžto když přigdau na mjsto, tu kdež knjže ležj w komnatě, oblečen bude, skrze neywyššjho komornjka králowstwj Českého, w třewjce králowské, w sukni, a w plášť odewřený, a tu s njm budau knjžata a páni. Potom pokadjce ho kadidlem, a pokropjce swěcenau wodau, zdwjhne geg arcybiskup za ruku k wstánj. Tehdy geden z biskupůw dj, a neb řjká tuto modlitbu:

Wšsemohaucý wěčný Bože, genžs služebnjka twého N. wysokostj králowstwj powýšiti ráčil, dey ž prosýme, aby on tak w tohoto swěta běhu wšech wůbec dobré zgednal, aby od cesty twé spraweldnosti nikdý neodstaupil, skrze Krysta Pána našeho.

Tehdy pogmau ho dwa biskupi po prawé a lewé straně ozdobně připrawenj, magjce swátost (swaté ostatký) z šjge wišýcý, od gehožto boku neodstaupj až do skonánj, y powedau geg do prostřed kostela před oltář swatého křjže, a arcybiskup a procesý napřed půgdau, a mezy

arcybiskupem a knjžetem z komnaty wychodjce, pořádně půgdau knjžata a páni, znamenj králowské, totiž, korunu, žezlo, gablko a meč nesauce, kteréžto komornjk králowstwj Českého hůlkau cestu gim čině, předegde. Kterážto znamenj wssecka, na oltáři swatého Wjta, když tam přigdau, poctiwě položj. Procesy pak bude od komnaty dřjwe řečené, skrze sýň králowu, a wygde skrze wrata gesstě hledj proti swatému Girj, a když půgdau, tehdy w weliký zwon zwonj. Když pak wygdau z komnaty, geden z biskupůw začne responsorium toto: Ay ted posslám Anděla mého, genž předegde tě, a střjcy bude tebe wždy, zachowey ž a posslauchey hlasu mého, a nepřjtelem budu nepřátelům twým a zarmucugjcý tebe zarmautjm, a předegde tě Anděl můg. Izraeli budessli mne posslauchati, nebudeť w tobě Bůh nowý, aniž klaněti se budeš Bohu ginému, nebk gá gsem Pán. To dokonagjce, a knjže prostřed kostela před oltářem sw. kňjže početně postawjce, řeknau žácy (duchowenstwo) tuto antyfonu: Utwrdiž se ruka twá, a powýssena buď prawice twá, sprawedlnost a saud přihotowánj stolice twé, milosrdenstwj a prawda předegdau oblčeg twůg, alleluia. Žalm: O milosrdenstwj Hospodina na wěky budu zpjwati. Chwála Otcy y Synu, y Duchu swatému. Opakugjce wždy po každém werssi

Vrowsj se ruka twá 2c. To dokonagjce, gesden z biskupůw, řjká tuto modlitbu:

Bože genž wjš, že pokolenj lidské žádnau mocý, nemůž státi; pûgč milostiwě, aby služebnjk twůg, gegž nad twůg lid rácil wywyššiti, tak byl posylen twau pomocý, aby mohl gjmi wládnauti, také mohl y prospěssen býti, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Tehdy knjže pomodle se Swátosti na oltáři sw. kříže položené (poctě ostatků swatých 2c.), nawrátj se s procesý před oltář sw. Wjta, a když tu na stolicy králowský připrawenau klekne, a giná knjžata, biskupi, a preláti, w swých stolicech také ozdobně připrawených se vstawj, geden z biskupůw počne tento žalm: Vslyš tě Hospodin w den zarmaucenj twého 2c. kterýžto dokonagjce, dj tento wers: Hospodine spasena včiň krále. R. A vslyš nás w den, kteréhož wzýwáme 2c. Potom dj kollektu.

Hospodine pokorných vstanowiteli, genž nás swatého Ducha oswjcenjm těssjš, rozssiř nad timto služebnjkem twým N. milost swau, abychom skrze něho, twé w nás počili (cýtili) býti přjsstj, skrze téhož Pána nasseho Gezu Krysta, amen. Giný biskup dj tuto modlitbu:

Wssemohaucý wěčný Bože, nebeských y zemských wěcý vstanowiteli, genž služebnjka twého N. na wysokost králowstwj a důstogenstwj rácila wywýssiti, půgčiž prosýme, aby wsseho protiwenstwj gsa zbawen, cýrkewnjho

pokoge darem obrážen byl, a k radosti wěčné=
ho pokoge skrze tě dařjcyho dogjti zasslaužil,
skrze Krysta Pána nasseho, amen.

To včinjce, bude gedno kázanj kázáno k
žákowstwu, a druhé k obecnjmu lidu, wsse ge=
dnoho času krátce. Potom arcybiskup pro=
střednjm a zřeredlným hlasem knjžete otáže
se takto: Chcessli swatau wjru od křesťanských
mužůw danau držeti, a skutky sprawedliwými
chowati? Odpowj: Chcy. Opět otjže ho:
Chcessli kralowstwj tobě od Boha půgčené,
podlé sprawedlnosti otcůw twých zprawowati
a brániti? Odpowj: Tak gakž Božskau posylen
budu pomocý, a k vtěssenj wssech wěrných geho
budu mocy, tak wěrně wssecko činiti slibugi.
Tehdy arcybiskup promluwj k lidu těmito slo=
wy: Chceteliž takowému knjžeti N. a zpráw=
cy se poddati, a geho králowstwj pewnau
wjrau vstanowiti, a ku přikázanj geho poslussni
býti, podlé slowa swatého Pawla Apostola,
genž dj: Každá dusse mocem wyšssjm pod=
dána bud, budto králi, gakožto neywyš=
ssjmu; tehdy od okolo stogjcyho žákowstwa
(kněžstwa) a lidu, gednostegně bude řečeno:
Rádi, rádi, rádi. Tehdy arcybiskup se wssemi
biskupy, dj tuto modlitbu:

Tebeť wzýwáme Pane swatý a Otče
wssemohaucý wěčný Bože, aby tohoto sluhu
twého N. gemužs rozssafnostj twého Bož=
ského způsobenj od počátku zplozenému, až do

tohoto nynègssiho dne, z kwětu mladosti ra=dugjcýmu se růsti propůgčil, aby geg twé milosti darem zbohatě, w plné milosti a pra=wdě den ode dne před Bohem y lidmi k lepssj=mu prospjwati wždy rozkázal, aby swrchnjho wládařstwj stolicy, z milosti nebeské sstědroty raduge se přigal, a milosrdenstwj twého mo=cý wždy od nepřátelského protiwenstwj ode=wssad gsa obražen, obcý sobě poručenau, s pokogem milostiwým a mocý wjtězstwj, ssťa=stně wládnauti zasslaužil, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Tuto modlitbu dokonagjce, knjže a ar=cybiskup sewssemi biskupy, položj se před ol=tářem, a má býti čtena letanye, kteraužto arcybiskup počne, a kantorowé budau konati, až do onoho wersse: Aby tohoto slauhu twé=ho, s ostatnjmi modlitbami až do oné modlit=by: Bože newypravitedlný, kteraužto některý z biskupůw řjkati bude. Potom arcybiskup počne: Kyrye eleyson, Kryste eleyson, Krýste, vslyš nás. Spasyteli swěta, spomoz nám. Swatá Maři, pros za nás. Swatý Michale, pros za nás. S. Gabrieli, pros za nás. S. Raffaeli, pros za nás. Swatj kůrowé Andě=lssti, proste za nás. Swatý Jene křtiteli, pros za nás. S. Petře, pros za nás. S. Pawle, pros za nás. S. Ondřegi, pros za nás. S. Jakube, pros za nás. S. Jene Ewangelisto, pros za nás. S. Tomássi, pros za nás. S.

Filipe, pros za nás. Swatý Jakube, pros za nás. S. Bartolomégi, pros za nás. Swatý Matégi, pros za nás. S. Ssimone, pros za nás. S. Thadee, pros za nás. S. Maraussi, pros za nás. S. Lukássi, pros za nás. S. Marku, pros za nás. Swatý kůr Apoštolský a Ewangelitský, proste za nás. S. Sstépáne, pros za nás. S. Wjte, pros za nás. S. Wáclawe, pros za nás. S. Wogtésse, pros za nás. S. Girj, pros za nás. S. Benedykte, pros za nás. S. kůr Mučedlnjkůw, pros za nás. S. Sylwestře, pros za nás. S. Řehoři, pros za nás. S. Martine, pros za nás. S. Mikulássi, pros za nás. Swatý Frantissku, pros za nás. S. Prokope, pros za nás. Swatý kůr zpowědnjků (wyznawačů), pros za nás. Swatá Mařj Magdaléno, pros za nás. S. Margétho, pros za nás. Swatá Kateřino, pros za nás. S. Kláro, pros za nás. S. Lidmilo, pros za nás. S. kůr panenský, pros za nás. Wssickni Božj Swatj, proste za nás. Milostiw buď, odpusť mu Hospodine. Milostiw buď, wslyš geg Hospodine. Od osýdel ďábelských, sprosť geg Hospodine. Od náhlé a nenadálé smrti, sprosť geg Hospodine. Skrze swaté twé narozenj, s. g. H. W den saudný, s. g. H. My hřjssnjcy, tebe prosýme wslyš nás. Aby pokog a smjřenj nám dal, tebe prosýme wslyš nás. Aby odpusstěnj wssech hřjchůw gemu dal, tebe pro-

ſſyme vſlyš nás. Arcybiſkup dj toto: aby to=
hoto ſlauhu twého w twé ſprawedlnoſti, mi=
loſtij a ſwatroſti vtwrditi a zachowati ráčil;
těž proſýme vſlyš nás. Aby tohoto ſluhu twé=
ho N. králem wywoliti ráčil, tebe proſýme
vſlyš nás. Aby ho požehnati a powyſſiti rá=
čil, tebe proſýme vſlyš nás. Aby ho na cý=
ſařſtwj powyſſenj (na wrch wládařſtwj) dowé=
ſti ráčil, tebe proſýme vſlyš nás. Synu Božj,
tebe proſýme vſlyš nás. Beránku Božj genž
ſnjmáš hřjchy ſwěta, odpuſť gemu Hoſpodine.
Beránku Božj 2c. vſlyš geg Hoſpodine. Berán=
ku Božj 2c. ſmilůg ſe nad námi. Kryſte vſlyš
nás. Kyrie eleyſon, Kryſte eleyſon. Otče náš,
R. a newwoď nás 2c.

Vkaž nám Hoſpodine milosrdenſtwj twé,
R. a ſpaſenj twé dey nám.

Hoſpodine vſlyš modlitbu mau, R. a
wolánj mé k tobě přiď.

Hoſpodin s wámi, R. y s duchem twým.
Modlme ſe 2c. Modlitba:

Bože genž lidu twému ſwau mocý ra=
djš a miloſtí půgčugeš, deyž tomuto ſlužeb=
njku twému ducha maudroſtí s opatrowánjm
kázně, aby tobě ſrdcem celým nábožen w krá=
lowſtwj zůſtal w zprawowánj wždycky doſta=
tečný, a twým darem za geho čaſu bezpečen=
ſtwj křeſťanſké aby ſtálo, a aby w dobrých
ſkutcých trwage do wěčného králowſtwj te=
bau wůdcý mohl přigjti, ſkrze Kryſta Pána
naſſeho, amen.

Modlitba.

Požehncyž Hospodine tohoto krále nasseho N. genž wsseckna králowstwj zprawuges od wěkůw, a takowým twým požehnánjm geg zwelebiž, aby Dawidowa požehnánj a powýssenj držel berlu, a oslawen gsa, y hned nalezen byl w geho zaslaužení. Deyž gemu twým wnukánjm s tichostj a s krotkostj tak zprawowati lid, gakožs Salomaunowi dal obdržeti twé králowstwj pokogné, aby tobě wždycky w bázni byl poddán, a tobě rytěřowal s pokogem. Buď twým sstjtem zastjněn s swým panstwem, a wssudy twau milostj wjtězem. Poctiž ho nadewssecky krále národůw, sstasten gsa nad lidem panůg, a sstastné se gemu národowé klanégte. Buď žiw mezy lidskými pluky, weleben buď w saudech sprawedlnosti, zwlásstě, zbohat geg, twá přebohatá prawice, hůgnau (přeurodnau) obdrž mu wlast, a geho dětem dey prospěssné wěcy. Dey gemu dlauhost žiwota na swětě, a w geho dnech aby wzessla sprawedlnost, od tebe mocnau drž stolicy zprawowánj, aby s weseljm a s sprawedlnostj, w wěčném radowal se králowstwj, skrze Krysta Pána, amen.

Modlitba.

Wssemohaucý wěčný Bože, genž wssjm wládnes, nebe y země stwořiteli a způsobce,

cysaři Andělůw, a králi wssech králůw, y panugjcých Pane. Genž Abrahamowi služebnjku twému wěrnému nad nepřátely wjtězstwj dal, Mogžjssowi a Jozue předstawenym lidu mnohého wjtězstwj půgčil, a pokorného Dawida služebnjka twého důstogenstwjm králowstwj powýssil, Ssalomauna maudrostí a pokoge newyprawitedlným darem zbohatil, wzhlédnjž prosýme k modlitbám pokory nassj, a na tohoto služebnjka twého N. gehožto sme pokorným náboženstwjm za krále zwolili, požehnánj twých darů rozmož, a geg prawicý twé mocy wždycky a wssudy obklič, aby Abrahamowau wjrau gsa vtwrzen a), Mogžjssowau krotkostj obražen, Jozue sylau posylen, Dawidowau pokorau powýssen, Ssalomaunowau maudrostj gsa okrássen, tobě se wewssem ljbil, a po cestě sprawedlnosti twé nevraženým chodem wždycky chodil, a cýrkew twau potom s osadami gj připogenými tak odchowal, včil, wedl a ohradil, a proti wssem widomým y newidomým nepřátelům gj mocně a králowský twé mocy zprawowánjm přislušowal, a ku prawé wjře a pokoge swornosti, gich mysl s pomocý twau oprawil, aby toho lidu sprawedliwým poddánjm gsa posylen, důstognau milostj osláwen, na otcowu stolicy slussně twým smilowánjm wstaupiti zasslaužil, a twého zaclouěnj helmem obražen, pukléřem

a) t. Aby wjrau Abrahamowě wjře podobnau a rownau gsa vtwrzen, a t. d.

nepřemoženým gsa zastjněn a oděnjm nebeským gsa obkljčen, žádaucýho wjtězstwj tryunf sstastné přigal, a hrůzu swé mocy newěřjcým vkázal, pokog tobě rytěřugjcým wesele přinesl, skrze Pána nasseho Gezu Krysta, genž mocý swatého křjže peklo zbořil (předesslau moc mu odgal), a ďáblowo králowstwj přemoh, do nebe wjtěz wstaupil, w němžto wsseckа moc a wjtězstwj králůw záležj, genž (t. Krystus) gest chwála pokorných, žiwot a spasenj lidské, genž s tebau žiw gě a kraluge na wěky, amen.

Giný biskup řjká tuto modlitbu:

Bože newypprawitedlný, půwode swěta, a stwořiteli lidského pokolenj, zprávce cýsařstwj, potwrditeli králůw, genž z žiwota wěrného přjtele twého, patryarchy nasseho Abrahamowa wywolowals krále, wěkům budaucým, prosýmeť, tohoto přjtomného krále, y s geho wogskem, skrze prosbu wssech Swatých, wsspjm požehnánjm obohať, a na stolicy králowské pewnau vstawičnostj vtwrď, nawsstjwě ho gako Mogžjsse we kři, Jozue w bogi, Gedeona na poli, Samuele w chrámě, a geho tjm požehnánjm nebeským a z rosy twé maudrosti obley, gjžto swatý Dawid, y Ssalomaun syn geho, tebau zgewugjcým, přigal s nebes. Buď gemu proti zástupům nepřátelským meč, pancýř w protiwenstwjch, helm w prospěssenstwj, proti wybogowánj sstjt

wěčný. A degž aby národowé gemu držeti wjru, páni (panstwa) geho a znamenitj měli pokog, milowali lásku, a zdržowali se od zlých žádostj, aby mluwili sprawedlnost, a ostřjhali prawdy, a tak lid ten pod geho zprawowánjm aby rostl, a posylněn byl požehnánjm wěčnosti, aby wždycky trwali, w pokogi weseljce se wjtěžném. To on dáti rač, genž žiw gest a kraluge na wěky; amen.

Tehdy arcybiskup dj tuto modlitbu gako prwé, Bože genž lidu twému rc. Potom počnau mssi, Introit.

Obrániteli náš, obezři Bože a wzezři w oblíčeg pomazaného twého, nebo lepssj gest den geden w sýněch twých nad tisýc. Žalm: Kterak sau milj přjbytkowé twogi Bože mocý, žádá dusse má a taužj do sýnj Božjch. Chwála Otcy. Potom Kyrie eleison. Potom kollekta.

Prosýmeť wssemohaucý Bože, aby slauha twůg N. král náš, genž twým smilowánjm přigal wládařstwj kralowánj, aby také wssech ssllechetnostj přigal rozmnoženj, gimžto gsa slussně okrássleu, propasti hřjchůw se warowati, nepřátely přemocy, a k tobě genž gsy cesta, prawda a žiwot, slawněgi mohl dogjti, skrze Krysta Pána, amen.

Epiſſtolu ſwatého Petra Apoſſtola počjná.

Neymilegſſj, poddáni buďte wſſemu lidſkému ſtwořenj (lidſké wrchnoſti), pro Boha buďto králi, gakožto neywyžſſjmu, buďto knjžatům gako od něho poſlaným, ku pomſtě zlých, a k chwále dobrých, neb tak geſt wůle Božj, abyſte dobře činjce, k mlčenj přiwedli neweďomoſt neopatrných. Buďtež gako ſwobodnj, ale nemagjce ſwobody za záſtěru zloſti, ale gako ſlužebnjcy Božj. Wſſecky ctěte, bratrſtwo milůgte, Boha ſe bogte, krále w poctiwoſti megte. Služebnjcy buďte poddáni we wſſj bázni pánům ſwým, netoliko dobrým a ſtřjdmým, ale také y zlým, nebo tatoť geſt milost wzácná před Bohem, w Kryſtu Gežjſſi Pánu naſſem. Zpraw ſe modlitba má, gako zápal před tebau Hoſpodine, zdwiženj rukau mých obět wečernj, alleluia. Hoſpodine w mocy twé zraduge ſe král, a w Spaſyteli twém zwelebj ſe náramně.

Po epiſſtole když kůr bude zpjwati gradual, dwa opatowé infulowaná, w kaple ſw. Wáclawa wezmau oleg ſwatý, genž bude w welikém kalichu poſtawen, kterýžto kalich wſſecken bude přikryt rauchau hedwábnau. Y poneſau geg počeſtně před oltář ſwatého Wjta, a ſtánek nad njm roztažen bude: kalich pak z gegich rukau přigma arcybiſkup, počeſtně s polibenjm poſtawj na oltáři. Potom

skonagjce alleluia a sequency, půgde arcybiskup k mazánj hlawy, prsy, plecy a ramenau, kterážto mazánj magj býti spolu. A neyprwé lege oleg na hlawu na křjž, dj: Mažj tě za krále olegem swěceným, we gméno Otce, y Syna, y Ducha swatého, amen. Pokog s tebau. Odpowj: Y s twým duchem. Zatjm pak kůr bude zpjwati tuto antyfonu: Mazali sau Ssalomauna Sádoch kněz a Náthan prorok za krále w Gione (w Gihon), a chodjce weseli, řekli: Bud žiw král na wěky, alleluia. A odtud budau opakugjce zpjwati, dokudž se mazánj neskoná, když se pak dokoná, a mlčenj stane se, arcybiskup zřetedlně řjká tyto modlitby:

Mažj tě za krále olegem swěceným. Swatého Ducha milost pokory naššj řádem (službau) w tě wstup, aby gakož naššima nedůstognýma rukama olegem přirozeným zmazán gsy, zewnitř gsa obmyt, takéž geho neWiditedlným pomazánjm zmazán býti zaslaužil wnitř. A také geho neyswrchowaněgššjm duchownjm pomazánjm obmyt gsa, neslušných wěcy wšši myslj warowati se naučil, a neb mohl, a o užitečných wěcech dušši twé, ustawičně myssliti, gich žádati, y činiti ge mohl, s pomocy Pána naššeho Gezu Krysta, genž s Otcem y s Duchem swatým kraluge, na wěky wěkůw, amen.

Giná modlitba.

Kryſte pomaž tohoto krále na králow=
ſtwj, gakož ſy mazáwal kněžj a proroky, krále
a mučedlnjky, kteřjžto ſkrze wjru přemohli
králowſtwj, a činili ſprawedlnoſt, y doſſli ſau
zaſljbenj. Twé přeſwaté mazánj na hlawu
geho ſſtupiž, a wnitř wſtup, a wnitřnoſt
ſrdce geho proſtup (pronikni), a ſljbůw kte=
rýchž doſſli přewjtěznj králowé, včiň ho včaſtna,
a miloſtj twau zřeď aby ſſťaſtně kralowal, a
k gegich towaryšſtwj w nebeſkém králowſtwj
doſſel, ſkrze Pána naſſeho Gežjſſe Kryſta ſyna
twého, genž pomazán geſt olegem vtěſſenj,
nad ſpolu včaſtnjky ſwé, a mocý křjže ſwaté=
ho powětrné mocy pobogowal, peklo (pekelnau
moc) zruſſil, a wládařſtwj ďábelſké přemohl,
do nebes wjtěz gſa wſtaupil, w gehožto ruce
wſſeliké wjtězſtwj, chwála, a moc záležj, genž
s tebau žiw geſt a kraluge, w gednotě Ducha
ſwatého, amen.

Opět giná modlitba.

Bůh, Božj Syn Gežus Kryſtus Pán náš,
genž od Otce olegem potěſſenj pomazán geſt,
nad včaſtnjky ſwé, ſkrze wlitj nynégſſjho ſwa=
tého mazánj, Ducha ſwatého vtěſſitele na twau
hlawu rozley požehnánj, a témuž až do wnitř=
noſti ſrdce twého progjti rozkaž, aby tjmto
widomým a dotýkawým darem, newiditedlný

(t. dar) mohl přigjti (t. přigjmauti, aučasten neowiditedlných darů býti), a ssťastné králowstwj sprawedliwým zprawowánjm dokonage, wěčně s njm kralowati zaslaužil, genž sám bez hřjchůw král nad králi žiw gest, a slawj se s Bohem Otcem, w gednotě Ducha swatého, amen.

Opět giná modlitba.

Bože genž sy sprawedliwých chwála, a milosrdenstwj hřjssných, genž sy poslal syna swého, předrahau krwj swau pokolenj lidské wykupowati, genž stjráš boge, a gsy obránce, w tě vfagjcých, a pod gehožto dobrowolenstwjm (na gehožto ljbosti) zálezj moc wssech králowstwj, tebeť pokorně prosýme, aby tohoto krále služu twého N. w twé milosrdenstwj vfagjcýho, na nyněgssj stolicy požehnal y hned, a přjtomen býti ráčil, aby on, genž žádá ochranau twau obráněn býti, wssech nepřátel byl mocněgssj. Včiniž geg Hospodine blahoslaweného, a wjtězytele wssech swých nepřátel, korunůg ho korunau sprawedlnosti a milosti, aby ze wsseho srdce, a wssj mysli, w tě wěře, tobě slaužil, twau swatau cýrkew obraňowal a powyssowal, a lid od tebe gemu poručený sprawedliwě rozsuzowal, žádné sprawedlnosti, vkladem zlých, w nesprawedlnost aby neobracowal. Zapal Hospodine srdce geho k milowánj milosti twé, skrze mazánj tohoto olege, gjmžs mazal krále a proroky, aby

spravedlnost miluge, po které spravedlnosti otcowé lid weda, potom po dokonánj w králowské powýssenosti od tebe způsobených let wěku geho, k tobě přigjti zaslaužil, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Opět giná modlitba.

Wssemohaucý wěčný Bože, genž Azahele na Syrij, a Jehu na Izrahel skrze Eliásse: Dawida také a Saule skrze Samuele proroka, za krále pomazati sy rozkázal, dejž prosýmeť rukám nassjm pomoc twého požehnánj, a tomuto služebnjku twému N. gehožto dnes, ač nehodnj, za krále swatým mazánjm pomazali sme, hodný mazánj toho vžitek dey a moc. Vtwrdiž Hospodine knjžetstwj na ramenau geho, aby byl sylen, sprawedliwý, wěřen, a rozssafný, neustáwaliwý, nerozpačliwý králowstwj swého a lidu twého zpráwce, newěrných wybogce, sprawedlnosti následownjk, zaslauženj a prowiněnj odplátce, a cýrkwe twé swaté, a wjry křesťanské obránce, k ozdobě a k chwále gména twého swatého, skrze Gežu Krysta Pána nasseho, amen.

A skonage modlitby dřewnj přednjm, subthlné dalmatyce arcybiskup požehná, řjkage tuto modlitbu:

Bože králi wssech králůw, a Pane panugjcých, skrze něhožto králowé kralugj, a zá-

konůw wstaupowałé práwa nařizugj, rač milostiwě požehnati tohoto králowského raucha, a deyž aby slauha twůg král náš N. genž ge má nosyti, ozdobenjm dobrých mrawůw, a swatých činůw, před oblicegem twým stkwěl se, a po tomto časném žiwotu, wěčnau chwálu, gesstо času (konce) nemá, bez konce držel, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Wěřiné požehnánj raucha, obleče geg w ně, a y hned bude mu mazati ruce, řjkage tuto modlitbu:

Mazány budte ruce tyto olegem swěceným, gimžto mazáni býwali králowé a proroci. A gakož gest mazal Samuel Dawida na králowstwj, aby byl požehnaný a wstanowený král w králowstwj, tak y tebe pomaž Bůh, aby byl králem w králowstwj tomto, nad lidem timto, kterýžto Hospodin Bůh twůg dal tobě k opatrowánj a k wládařstwj. To rač dáti ten genž s Otcem a s Duchem swatým žiw gest, a kraluge na wěky wěkůw, amen. Potom dj: Hospodin s wámi, R. y s Duchem twým.

Opět modlitba.

Obezřiž wssemohaucý Hospodine gasným zrakem tohoto krále slawného N. a gakož požehnal Abrahama, Izáka, a Jákuba, takéž geho sstědrým požehnánjm duchownj milosti,

sewssj plnostj twé mocy požehney, a obwlažiti y politi rač. Deyž gemu z rosy nebeské a z tučnosti zemské, hognost obilé, wjna a olege, a wssehc owoce hognost, a z sstědrosti Božského daru dlauhé časy, aby za geho kralowánj bylo zdrawj těl w wlasti, a pokog nepotussený w králowstwj, a důstógnost slawná, králowská sýně neywětssjm bleskem králowské mocy před očima wssech aby se stkwěla swětlostj neyswětlegssj, aby se lstkwěla lstkwěnjm přestkwaucým, gakožto bleskem neywětssj swětlosti oblitá aby widjna byla. Deyž gemu wssemohaucý Bože, aby byl přesylný obránce wlasti, a rěssitel kostelůw a klássterůw swatých, s přewelikau milostj králowského darowánj, aby byl sylnégssj wssech králůw, přemožitel nepřátel, k potlačenj protiwnjkůw a pohanských národůw. A buď swým nepřátelům hrozný, přeneywětssj sylau králowské mocy. Knjžatům a wysokým panům, a wěrným swého králowstwj buď (t. on, král) přjwětiwý, aby tak byl weleben, mil, a přjgemný, aby se ho wssickni přjdrželi, a geg milowali. A z ledwj geho aby possli králowé k časům budaucým, a z budaucých geho aby pocházeli. A tak zde králowstwj aby mohl zprawowati wssecko, aby po slawných a sstastných časých tohoto wěku, radosti wěčné w wěčném blahoslawenstwj dogjti mohl, a to ten rač dáti, genž kraluge na wěky wěkůw, amen.

Giná modlitba.

Ducha swatého milost pokory naššj řá-
dem w té ostup, aby gakož rukama naššjma
nehodnýma pomazaný olegem přirozeným tuč-
njš zewnitř: takéž geho newiditedlným po-
mázánjm pomazán gsa, otučněn býti zaslau-
žil wnitř, a geho duchownjmi mazánjmi swr-
chowané wždy mazán gsa, neslussnostj se wa-
rowal wššj myslj, a gimi pohrdati se naučil,
a neb mohl, a vžitečných wěcý dussi twé vsta-
wičně žádati a na ně mysliti aby mohl, s po-
mocý Pána nasseho Gezu Krysta, genž s Bo-
hem Otcem, a s týmž swatým Duchem žiw
gest, a kraluge na wěky wěkůw, amen.

Modlitba gako dřjwe, Bože genž lidu mocý ra-
djš. A tu modlitbu dokonage, proměnj
hlas a dj weyšse, podlé obyčege prefacý, kte-
ráž se takto počjná:

Po wssecky wěky wěkůw, amen. Hospo-
din budiž s wámi, y s duchem twým. Wzhů-
ru srdce, máme ku Pánu Bohu. Djky wzdá-
weyme Pánu Bohu nassemu, hodné a spra-
wedlíwé gest. Giste hodné a sprawedlíwé
gest, slussné a spasytedlné, abychom my tobě
wždycky a wssudy djky činili, Páne swatý
Otče wssemohaucý wěčný Bože, wywolených
sylo, pokorných wywýsseni, genžs na počátku
skrze potopu hřjchy swěta trestal, a skrze ho-

lubicy wětew oljwy neſaucy pokog zemi na=
wrácený vkázal; a opět: Aarona ſlužebnjka
twého ſkrze mazánj olege knězem vſtanowil,
a potom ſkrze též maſt wylitj, k zprawowánj
lidu Jzrahelſkého, kněžj a krále, y proroky
ſy činil, a že chceš obličeg cyrkwe ſkrze oleg
obweſelowati, prorockým hlaſem ſlužebnjka
twého Dawida ſy zwěſtowal: proſýmeť wſſe=
mohaucý Otče, aby ſkrze tučnoſt tohoto ſtwo=
řenj, ſlužebnjka tohoto twého N. po†ſwětiti
twým pože†hnánjm ráčil, a to způſobiti, aby
on w podobenſtwj holubice, pokog vpřjmoſti
lidu poddanému zachowal, a příkladůw Aaro=
nowých w Božj ſlužbě dey gemu ſnažně ná=
ſledowati, králowſtwj w radách, w vměnj,
w ſprawedlnoſti a w ſaudu, dey mu wždy
zprawowati, a obličeg weſeloſti, ſkrze toho=
to olege mazánj, a twé pože†hnánj s twau
pomocý, ke wſſemu lidu, hotowý mjti roz=
kaž, a genž ſy ſtudnice nezatemnělé ſwětloſti
počátek wěčné dobroty, králůw vřěditel, wſſe=
ho dobrého přiſpořitel, a důſtogný vdělitel,
twéť newyprawitedlné miloſti wſſjm wzýwá=
njm proſýme, aby ſlužebnjka twého N. kte=
réhožs powýſſenjm králowſkého důſtogenſtwj
ráčil obdařiti, maudroſtj a wſſech gjných ctno=
ſtj ozdobau ráčil oſwjtiti: a protož [illegible] geſt
twůg [illegible] že kraluge, deyž mu z miloſti twé
aby ſſťaſtně což tobě libého geſt činil, w zá=
kladu wjry, naděge, a láſky [illegible]

plzkosti hřjchůw se warowal, nad widomými y newidomými nepřátely a wrahy: aby wjtězyl, přispořenjm poddaného lidu, prospěssenstwjm, a bezpečenstwjm, aby obweselen gsa, s nimi wespolek milowánjm sgednocen, toto pomjgegjcý králowstwj a wládařstwj w newinnosti a w čistotě držel, a do wěčné y rajské neskonalé radosti twau milostj přissel, skrze Krysta Pána nasseho, skrze něhož welebnost twau chwálj Andělé, klaněgj se panownjcy, třesau se mocnosti, nebesa y nebeské mocy, y blahoslawenj Serafinowé společným weseljm spolu slawj, s nimižto y nasse hlasy, aby připustiti rozkázal, prosýme pokorným wyznáwánjm, řkauce: Potom kůr dj: Swatý, swatý, swatý. To dokonage, arcybiskup wložj na knjže králowský plássť, řka: Přigmi plássť na čtyři hrany udělaný, skrze kterýžto rozuměg, že čtyři strany swěta Božské mocy sau poddány, a že žádný nemůž sſastně kralowati na zemi, lečby mu moc kralowánj dána byla s nebe.

Požehnánj meče králowského.

Wslyš prosýme Hospodine prosby nasse, aby ten meč gjmž tento služebnjk twůg Ch žádá se opásati, welebnosti twé prawicý požehnati a poswětiti ráčil, aby obrana a zaclonění mohl býti kostelůw, wdow, syrotkůw

y wssech Bohu slaužjcých: proti pak vkru-tnosti pohanské, strach a sýla, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Potom od biskupůw wezme meč knjže, a s mečem stogj, aby wěděl že mu gest wssecko králowstwj poručeno. Y dj arcybiskup:

Wezmi meč skrze ruce biskupské, gakžkoli nehodné, wssak náměstenstwjm a mocý swa-tých Apossstolůw poswěcené, tobě králowský daný, vřadem požehnánj nasseho, na obranu swaté Božj cýrkwe Božský (Božjm řjzenjm) způsobený. A pamatůg na to což proroko-wal žaltářnjk, řka: Opássi tě mečem twým na ledwj twé přemocné, aby gjm a skrze něg moc sprawedlnosti činil, těžkost zlostj mocně kazyl, a neb russil, a swatau Božj cýrkew y gegj wěrné zastáwal a obraňowal, ani méně *) pod wjrau křiwé Křesťany, nežli křesťanského gména nepřátely, tupil a russil, wdowám a syrotkům milostiwě pomáhey, a gich braň, opusstěné wěcy opraw, oprawené zachowey, msti nesprawedliwé, vtwrď dobře způsobené: aby to čině, ctnostj wjtězstwjm oslawen, a spra-wedlnosti následownjk wýborný, z tohoto swě-ta s Spasytelem, gehožto podobenstwj w gmé-nu držjš, bez skonánj zaslaužil kralowati, genž s Otcem w gednotě Ducha swatého kraluge na wěky, amen.

J 2

*) Lat. spis starý, aby méně

Opásán pak gsa mečem, takéž od nich wezme náramky, když dj arcybiskup takto:

Wezmi náramky vpřjmosti a maudrosti, a Božského obkljčenj znamenj, skrze nežto aby rozuměl, že wssickni činowé twogi, proti nepřátelům widomým neb newidomým, mohau býti obraženi, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Požehnánj prstene králowského.

Požehney Hospodin a poswět prstene tohoto, a possli naden sedmý Duch (sedmero darů Ducha swatého) kteréhožto sluha twůg N. požjwage, prstenem wjry darowán aby byl, mocý neywyššjho, a bez hřjchu ostřjhán, a wssecka požehnánj kteráž w pjsmjch swatých nalezena sau, na něho aby sstědře staupila, a aby čehožkoli poswětj, poswěceno bylo, a čehožkoli požehná, duchownjm požehnánjm požehnané bylo, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Když arcybiskup bude gemu wkládati prsten na rukú, dj tuto modlitbu:

Wezmi králowského důstogenstwj prsten, a skrze něg pozney w sobě křesťanské wjry znamenj. Neb gakožto dnes posazugj tě za hlawu a knjže králowstwj a lidu, takéž aby byl

trwagjcý přispořitel a vstanowitel křesťanstwj, a křesťanské wjry, aby sstastný gsa w pomocy, bohatý w wjře, s králem králůw radowal se, skrze něho, gemuž gest čest y chwála na wěky wěkůw, amen.

Potom wezme meč, gjmž byl opásán, a Bohu geg na oltář oferuge, kterýžto hrabě ginych wyšssj, a neb wětssj, kterýž tu bude wyplatj, a wyplaté před njm ponese. Když pak arcybiskup dá žezlo a gablko, dj takto:

Wezmiž žezlo králowské mocy, totiž, přigmi prut mocy, gjmžto sám se dobře zprawůg, swatau cyrkew a lid křesťanský, tobě od Boha poručený, králowskau mocý od zlých obraňůg, neprawé trescy, dobré vpokogůg, aby prawau cestu držeti mohli, twau pomocý řeď, aby tak z časného tohoto králowstwj do wěčného wládařstwj, s pomocý toho dossel, gehožto králowstwj trwá na wěky wěkům, amen.

Opět dj takto:

Protož přigmi prut mocy, a prawosti, gjžby rozuměl, gakby těssil dobrotiwé, strach pustil na zlé, bludné naprawowal na cestu, pokleslým ruky podáwal, rozptylowal pyssné, a pozdwihowal pokorných, aby tobě oděwřel dwéře Gežjs Krystus Pán náš, genž sám dj o sobě: Gáť gsem dwéře, skrze mne kdož

wegde, spasen bude. Onť má klič Dawidůw, a žezlo domu Izrahelowa, genž odewře, a žádný nezawře, a když zawře, žádný neodewře. On buď tobě pomocnjk, genž wywodj swázaného z domu žaláře, sedjcýho w temnosti a w stjnu smrti, aby we wssem následowati ho zasslaužil, o němžto prorok Dawid prorokowal, řka: Stolice twá Bože na wěky wěkůw, prut prawosti, prut králowstwj twého. A následůg onoho genž dj: Milůg sprawedlnost, a w nenáwisti měg zlost, neb proto pomazal tebe Bůh twůg olegem weselé, na přjklad onoho, kteréhožto před wěky pomazal byl, nad včastnjky geho, Gezu Krysta Pána nasseho, genž s Otcem a s Duchem swatým žiw gest, a kraluge na wěky wěkůw, amen.

Po žezlu, dj arcybiskup tuto modlitbu:

Hospodine studnice wsseho dobrého, a Bože wssech prospěchůw pstanowiteli, degž prosýme služebnjku twému N. přigaté důstogenstwj dobře zprawowati, a od tebe gemu danau čest rač posyliti, vcti ho nadewssecky krále, twým ho požehnánjm rozmož, a na stolicy králowstwj vstawičnosti vtwrď, rozmnož geho plod, degž gemu dlauhost žiwota, aby za dnůw geho wždy rostla sprawedlnost, tak aby s radostj a s weseljm, v wěčném radowal se králowstwj, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Požehnánj koruny králowy neb králowé, modlitba:

Bože twých wěrných koruno, genž na hlawách gich postawugeš korunu drahého kamenj, požehney a poswěť koruny této, aby gakož ona rozličným kamenjm gest okrássena, takéž služebnjk twůg nosytel gegj, mnohých předrahých ctnostj darem, twau darugjcý milostj, byl naplněn, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Potom pokropj swěcenau wodau na korunu, a pokadj gi biskup, a neb arcybiskup, a wstawj gi arcybiskup na hlawu předewssemi biskupy, a dj tuto modlitbu:

Wezmi korunu králowstwj, kterážto ač nedůstogným, wssak biskupowýma rukama, na twau hlawu gt wstawena, skrze nižto swatosti chwálu, a čest, a skutek mocy, zgewně znamenati rozuměg, a skrze ni tě včastnjkem býti tagenstwj nasseho nebuď newědom. Nebo gakož my w duchownjch wěcech pastýřowé a zprávcowé dussj gsme, takéž ty w zewnitřnjch Božj prawý následownjk, a statečný proti wssem protiwnjkům cýrkwe Krystowy obránce, a králowstwj tobě od Boha daného, a skrze vřad nasseho požehnánj, mjsto Apossstolůw y wssech Swatých, poručeného, statečný zprávce a kralowatel prospěssný wždy buď, a mezy sla-

wnými wjtězy sslechetnostmi gako negakým drahým kamenjm okrásslen, a odplatau wěčného sstěstj korunowán gsa, s wjtězytelem a Spasytelem Gezu Krystem, gehožto že gméno a náměstěnstwj nosýš wěřjme, bez konce se radowal, genž žiw gest a kraluge Bůh s Bohem Otcem, na wěky, amen.

Giná modlitba.

Bože wěčnostj, knjže mocy, wssech nepřátel přemahateli, požehney tohoto slauhu twého N. tobě swau hlawu naklonugjcýho, a w dlauhém zdrawj a w prospěssenstwj sstěstj geg zachowey, a kdyžkoli ku pomocy tebe bude wzýwati, brzo přispěg, a zacloň y obraň geg: Dyž mu prosýmeť Hospodine bohatstwj milosti twé, naplň w dobrých wěcech žádost geho, korunůg ho milosrdenstwjm twým, aby tobě Hospodine nábožnau pobožnostj vstawičně slaužil, skrze Krysta Pána nassého, amen.

Potom kůr počne tuto antyfonu:

Posylň se, a buď muž a drž přikázanj Pána Boha twého, aby chodil po cestách geho, a ostřjhal vstanowenj geho, a přikázanj geho, swědectwj y saudůw geho, a kdež se koli obrátjš, potwrď tebe Bůh.

Potom y hned děgi požehnánj totož gesto na Sy-nodě řjkagi a).

Požehneyž tebe Hospodin, a ostřjheyž tebe, gakož gest chtěl tě mjti nad swým lidem králem (a neb králownau), takéž na tomto swětě sstěstjm tě obdař, a wěčného sstěstj deyž včastnost.

Počjná se giná modlitba.

Žákowstwu (duchowenstwu) a lidu, kteréž ráčil (Bůh) twau pomocý k twému pozwrzenj sebrati, swým způsobenjm, a twým poručenstwjm, za dlauhé časy deyž sstastně zprawowánu býti, aby Božjho napomjnánj poslauchagjce, protiwenstwj prázdni gsauce, a wsseho dobrého plnost magjce, twého přikázanj s wěrnau milostj poslauchagjce, na tomto swětě tichosti požjwagjce, wěčné sláwy nikdy nebyli odlaučeni, račiž to dáti ten genž kraluge na wěky wěkůw, amen.

Po tom korunowánj, poctiwě od biskupůw bude weden přes kůr, od oltáře až do stolice. A kůr bude zpjwati tuto responsoř: žádanj dusse geho dals gemu. Po responsoři pak, dj k němu arcybiskup, takto:

„ Stůg a drž giž mjsto, kteréžs až do tohoto času otcowým nápadem držel, tobě dědičným práwem oddané, skrze moc Boha wsse

a) Lat. gessto se také w čas sněmu řjkati má-

mohaucýho, a nemilegssi powiążáni (požehnání) nasse, totiž, wssech Apostolůw, y giných slub Božjch, a čjmž wětssi počet žákowstwa swatých óltářůw bljže wzřjä, tjm gemu wětssi w mjstech slussných čest vkazowati powni, aby prostředník Božj a lidský, tebe prostředníkem (a neb prostředníc ý) žákowstwa (duchowenstwa) a osad (lidu) včinil.

Na tom mjstě, když gemu sjsti (sednauti) na stolicy arcybiskup, řka:

A na té králowské stolicy vtwrď tebe Bůh, a w králowstwj wěčném s sebau kralowati rozkaž, Gezus Krystus Pán náš, král wssech králůw, a Pán panugjcých, genž s tebau (Otče) žiw gest w gednotě Ducha swatého na wěky, amen.

Tehdy dá mu pacem k polibenj: wsseckern pak žákowský zbor, takowému zprávcy radugec se zwučjcy chwálau, a wysokým hlasem zpjwati budau: Tebe Boha chwáljme rc. Obrc pak: Hospodin zamilůg nás rc.

Slib a wyznánj králowo před stolicý, a před lidem, y žákowstwem.

Wyznáwám a slibugi před Bohem y Anděly geho, nynj a potom wjc (wždy), zákon a sprawedlnost, y pokog swaté Božj cyrkwi, a lidu mně poddanému, podlé mocy a wědomj zachowati a činiti, s zachowánjm milosr=

duchow wzezřenj, gakž to s radau nassjch wěrných neylépe wyhledati budu mocy, a biskupům kostelůw Božjch hodnau a řádnau poctiwost vkazowati, a to což od cysařůw a králůw kostelům gim poručeným dáno neb nawráceno gest, bez porussenj zachowati, opatům a hrabatům, y nádobám kostelnjm, podobnau čest, podlé rady wěrných nassjch činiti, amen.

Řád a požehnánj králowny.

Kterauž to magj swětiti. y hned gakž se dokoná swěcenj králowo, tjmto obyčegem: když ho odkorunugj, a když gj poswětiti a korunowati rozkáže, tehdy prostowlasá s přikrytau hlawau, dwěma biskupoma bude dowedena před oltář, a tu položecy se před oltářem, má se modliti, a od biskupůw gsauc zdwižena od modlitby, má opět hlawu pokloniti: to když včinj, arcybiskup dj tuto modlitbu.

Modlitba.

Wssemohaucý wěčný Bože, studnice a počátku wssj dobroty, genž ženského pokolenj křehkosti nigakž nezamjtáš, ale milostiwě přigjmage raděgi zwolugeš, a genž mdlé swěta wywoluge, sylné wssecky zahanbiti sy vmjnil, a genž také k wěčné chwále swé, mocý twého wjtězstwj, w ruce Jůdyth ženy, Holoferna vkrutného lidu židowského nepřjtele, když nad

nimi kralowati chtěl, wydati sy ráčil: Wyslyš dnes prosýmeť Hospodine na modlitbu pokory náššj, a tuto služebnicy twau N. kterauž to pokornými nábožemstwjm za králownu sme zwolili, požehnánj twých nad nj včiň rozmnoženj, a prawicý mocy twé wždycky a wssudy gi obkličůg, budiž stjnem twého daru odewssad mocně zastjněna, aby widomého y newidomého neprjtele zlosti wjtězně wybogowati mohla, a s Sárau, s Rebekau, s Ráchel, poctiwými a blahoslawenými ženami, plodem žiwota swého obtjžena, a neb rozmnožena byti zasslaužila, na okrásslenj wsseho králowstwj, a stawu swaté Božj cyrkwe zprawowánj, y také zacloněnj, skrze Krysta Pána nassého, genž z neporussného blahoslawené panny Marye žiwota narodiw se, nawsstěwiti a obnowiti tento swět ráčil, genž s tebau žiw gest w gednotě Ducha swatého a kraluge na wěky wěkůw, amen.

Opět giné žehnánj před oltářem, též králownu, před knjžaty a pány, skrze arcybiskupa, řjkagjcýho.

Bože genž sám máš nesmrtedlnost (wěčnost) a w swětlosti přebýwáš nepřistupitedlné, gehožto rozssafnost w swém působenj nemeylj se, genžs předzwěděl kterj budaucý sau, a powoláwáš těch wěcý kteréž sau, gako těch kteréž negsau, genž pyssné z knjžetstwj snjmáš,

a pokorných milostiwě pozdwihuges, a ge wywyssuges: Newymluwného milosrdenstwj twého pokorně prosýme, aby gakožs Hester králownu, pro wyswobozenj Židů, do krále Aswera komnaty, a k včastnosti králowstwj geho vzwésti ráčil, takéž tuto služebnicy twau, pokory nassi požehnánjm, pro křesťanské osady (křesťanského lidu) wyswobozenj a obhagowánj, k důstognému a wysokému s králem nassjm spogenj, milostdně wgjti půgč, aby w králowském manželstwj slibu wždy přebýwagjcy, stydliwá, bljzkau panenstwj palmu zdrženj mohla obdržeti, a Hospodinu Bohu žiwému u prawému, we wssem a nade wssecko ljbiti se ustawičně žádala, a twým nadchnutjm, což tobě libo gest wssjm srdcem konala, amen.

Znamenati gest, že sukně králowé (králowny) y kossile magj býti odewřené napřed y nazad až do pasu, a arcybiskup má gi mazati na křjž swatým olegem na hlawě, na prsech, y na plecech, a když gi maže, řjkati má takto:

We gméno Otce, y Syna, y Ducha swatého, prospěgž tobě toto mazánj swatého olege, k cti a ku potwrzenj, na wěky wěkůw, amen.

Potom modlitba po mazánj.

Swatého Ducha milost, pokory nassi v řadem, w tebe hogná astup, a gakož tuto rukama

nassjma nehodnyma olégem přirozenym omyté pačnjš zewnitř, takéž geho newiditedlnym pomazánjm gsauc pomazána, zručněna byti pasluž wnitř, a geho duchownjm mazánjm swrchowané wždycky obmyta gsauc, neslussnosti warowati se a gj zhrdati, nauč se wssj myslj, a na užitečné wěcy dusse twé wždycky mysliti žádey, s pomocý Pána nasseho Gezu Krysta, genž s Bohem Otcem a s Duchem swatym kraluge na wěky, amen.

Giná modlitba.

Wssemohaucý wěčný Bože, dobrotiwého Ducha twého požehnánj, na služebnicy twau N. pro nás za nj prosýcý milostiwě rozley, a genž skrze wzloženj rukau nassjch dnessnj den králownau vstanowena gest, swěcenj twého hodná a zwolená aby zůstala, a nikdy potom od twé milosti odlaučena aby nebyla, gako nehodná, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Po této modlitbě, dá králowé žezlo arcybiskup, giného způsobu než králowo žezlo, ale prut podobný prutu králowu, bez modliteb, a potom wložj gj prsten na prst arcybiskup, řka:

Wezmi prsten wjry, znamenj vpřjmosti, gjmžtoby mohla wssech kacyřských zlostj warowati se, a pohanské národy mocý Božj poslačiti, a ku poznánj prawdy přiwésti, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Modlitba.

Bože gehožto gest wssecka moc a důstogenstwj, deyž služebnicy twé znamenjm twé wjry, prospěssné gegj důstogenstwj skonati, w kterémžto aby tobě wždycky vstawičná (stálá, wěrná) trwala, a tobě bez přestánj ljbiti se žádala, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Požehnánj koruny králowé, počjná se takto:

Bože twých wěrných korůno, genž na hlawě gich pokládáš korunu z kamenj drahého, požehnej a posswěť koruny této, aby gakož ona rozličným drahým kamenjm gest okrásslena, takéž služebnice twá, genž gi nosyti bude, mnohým drahých ctnostj darem twau sstědrau milostj, aby byla naplněna, skrze Krysta Pána nasseho.

Tehdy má gj wstawena býti na hlawu, od arcybiskupa, kterážto wstawenau magj se wssech stran zdržowati pánowé Čessstj, arcybiskup pak wstawuge korunu, řekne takto:

Wezmi korunu chwály, a čest weselé, aby skwěgjcy stkwěla se, a wěčným radowánjm korunowána byla, amen.

Modlitba.

Přádem nasseho důstogenstwj za králownu slawutně požehnaná, wezmiž korunu

králowského wywýssenj, kterážto ač nehodnýma, wssak biskupskýma rukama na twau hlawu wstawena gest. A protož yakož zewnitř zlatem a drahým kamenjm okrásslena stkwjš se, takéž y wnitř zlatem maudrosti a drahým kamenjm cenostj okrássena býti se snaž, aby po wygitj z tohoto swěta, s maudrými pannami, choti wěčnému Pánu nassemu Gezu Krystu, důstogně a slawně wstřjc wygdauc, do brány králowstwj nebeského s nimi zasslaužila wgjti, s pomocý Pána nasseho Gezu Krysta, genž s Bohem Otcem a s Duchem swatým žiw gest a kraluge, na wěky wěkůw, amen.

Modlitba.

Hospodine studnice wsseho dobrého, a wsseho prospěssenstwj dárce, degž služebnicy twé N. přigaté, dobře sprawowati důstogenstwj, aby od tebe gi danau slawu, dobrými skutky mohla potwrditi, skrze Krysta Pána nasseho, amen.

Po té modlitbě, páni kteřjž korunu držj, dowedau gi k stolicy počestně připrawené, a tu gi posadj. A s nj bude sslechetná abatysse swatého Gjřj w Praze *), zákona swatého Benedykta. Kterážto pro swé důstogenstwj, pozwána a prossena, při korunowánj králowé wždy býti má, a okolo nj stánau páni a panj

*) Ten klásster giž přestal.

vrozené králowstwj Českého. Při oférowánj pak, a pácem nessenj, a Božjho těla přigjmánj, owssem řád králowský (králowa korunowánj) nahoře oznámený, má zachowán býti.

Žehnánj korauhwe.

Nakloň Hospodine vcho twé k modlitbě nassj pokory, a skrze orodowánj swatého Michala, Archanděla twého, a pána nebeských ctnostj (představeného nebeským mocem, Andělum), dey nám pomoc prawice twé, aby gakož sy požehnal Abrahama nad pěti králi swjtězugjcýho, a Dawida krále, w chwále twého gména witězytedlné boge činjcýho, tak požehnati a poswětiti ráčil y této korauhwe, kteráž to na obranu swaté cýrkwe, proti nepřátelské vkrutnosti se nosý, aby we gménu twém wěrnj a obráncowé lidu twého po nj gdauce, skrze moc swatého křjže, wjtězstwj nad nepřátely obdržjce, radowali se, genž s Otcem a s Duchem swatým žiw gsy a kralugeš, na wěky wěků, amen.

Tuto se dokonáwá korunowánj, a potom budau čjsti čtenj swatého Matausse, genž se počjná takto:

Toho času, odssedsse zákonnjcy w radu wessli, aby polapili Gežjsse w řeči. Y possa=

a negprwé obláčege se w sukni*), dj: Abych milowal prawdu a nenáwiděl zlosti, protož pomazal mne Bůh, Bůh můg olegem weselj, nad spolu-včastnjky mé. Potom obuge se w třewjce králowské řjkage tento žalm: Swjce nohám mým slowo twé, a swětlo stežkám mým. Zapřisáhl sem se a wložil sem, ostřjhati saudůw sprawedlnosti twé. Ponjžen sem až do konce Pane, obžiwiž mne podlé slowa twého. Dobrowolné oběti aust mých oblibiž sobě Pane, a saudům twým nauč mne. Duſſe má w rukau mých wždycky, a zákona twého nezapomněl sem. Položili hřjſſnjcy osydlo mi, a od přikázanj twých nepoblaudil sem. Dědictwjm dosáhl sem swědectwj twých na wěky, neb rozweselenj srdce mého gsau. Naklonil sem srdce swého abych činil sprawedlnosti twé nawěky pro odplacenj. Potom wezme náramky, řka: Genž včj k bogowánj ruce mé, a prsty mé k wálkám, a položil gest gako lučiſſtě mosazné ramena má. Potom wezme dalmatyku, řjkage: Oblec mne Hospodine w pancyř sprawedlnosti, a djlem syly obklič mne. Potom wezme rukawice, řjkage: Nalezl mne Hospodin služebnjka swého, olegem swatým swým pomazal rukau mých, ruka pak geho pomáhati bude mně. Potom wezme prsten, řjkage: Wezmu králowského důstogenstwj prsten, a křesťanské wjry zna-

*) W spodnj raucho.